

ਭਾਗ ਦੂਜਾ
ਸੁਆਲ ਜਵਾਬ
ਪੰਨਾ ੨੦੧ ਤੋਂ ੨੬੪ ਤਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੧.-ਕਈ ਸਤਿਸੰਗੀਆਂ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਔਗੁਣ ਵੇਖਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਔਗੁਣ ਦਿਸਣ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜੋ। ਕਈ ਸਤਿਸੰਗੀ ਵੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਸਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ। ਮਨ ਵਿੱਚ ਜੇ ਹੰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਥਾ ਸੁਣਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਤੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕੀ ਮੈਂ ਸੁਣ ਕੇ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਨ ਵਿੱਚ ਨਿਮਰਤਾ ਵੈਰਾਗ ਆਦਿ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਭਗਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ:-

ਸਤਿਗੁਰ ਨੋ ਸਭੁ ਕੇ ਵੇਖਦਾ ਜੇਤਾ ਜਗਤੁ ਸੰਸਾਰੁ ॥
ਡਿਠੈ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਵਈ ਜਿਚਰੁ ਸਬਦਿ ਨ ਕਰੇ ਵੀਚਾਰੁ ॥
ਹਉਮੈ ਮੈਲੁ ਨ ਚੁਕਈ ਨਾਮਿ ਨ ਲਗੈ ਪਿਆਰੁ ॥
ਇਕਿ ਆਪੇ ਬਖਸਿ ਮਿਲਾਇਅਨੁ ਦੁਬਿਧਾ ਤਜਿ ਵਿਕਾਰ ॥
ਨਾਨਕ ਇਕਿ ਦਰਸਨੁ ਦੇਖਿ ਮਰਿ ਮਿਲੇ ਸਤਿਗੁਰ ਹੇਤਿ ਪਿਆਰਿ ॥੧॥ ਮਃ ੩ ॥

ਸਤਿਗੁਰੁ ਨ ਸੇਵਿਓ ਮੂਰਖ ਅੰਧ ਗਵਾਰਿ ॥
ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਬਹੁਤੁ ਦੁਖੁ ਲਾਗਾ ਜਲਤਾ ਕਰੇ ਪੁਕਾਰੁ ॥
ਜਿਨ ਕਾਰਣ ਗੁਰੂ ਵਿਸਾਰਿਆ ਸੇ ਨ ਉਪਕਰੇ ਅੰਤੀ ਵਾਰ ॥
ਨਾਨਕ ਗੁਰਮਤੀ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਬਖਸੇ ਬਖਸਣਹਾਰ ॥੨॥ ਆਦਿ ੫੯੪

ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਵੈ ਸੁ ਇਕਸੁ ਸਿਉ ਲਿਵ ਲਾਏ ॥
ਦੂਜਾ ਭਰਮੁ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਜਲਾਏ ॥

ਕਾਇਆ ਅੰਦਰਿ ਵਣਜੁ ਕਰੇ ਵਾਪਾਰਾ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਸਚੁ ਪਾਵਣਿਆ ॥੬॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਕਰਣੀ ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਰੁ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਏ ਮੋਖ ਦੁਆਰੁ ॥
ਅਨਦਿਨੁ ਰੰਗਿ ਰਤਾ ਗੁਣ ਗਾਵੈ ਅੰਦਰਿ ਮਹਲਿ ਬੁਲਾਵਣਿਆ ॥੭॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਦਾਤਾ ਮਿਲੈ ਮਿਲਾਇਆ ॥ ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਮਨਿ ਸਬਦੁ ਵਸਾਇਆ ॥
ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਮਿਲੈ ਵਡਿਆਈ ਹਰਿ ਸਚੇ ਕੇ ਗੁਣ ਗਾਵਣਿਆ ॥ ਆਦਿ-੧੧੫
ਗੁਰਮੁਖਿ ਇਹੁ ਮਨੁ ਲਇਆ ਸਵਾਰਿ ॥ ਹਉਮੈ ਵਿਚਹੁ ਤਜੈ ਵਿਕਾਰ ॥੩॥
ਜੇ ਪੁਰਿ ਰਖਿਅਨੁ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਇ ॥ ਕਦੇ ਨ ਵਿਛੁੜਹਿ ਸਬਦਿ ਸਮਾਇ ॥
ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਆਪੇ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਣੈ ॥
ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਪਛਾਣੈ ॥ ਆਦਿ-੬੬੫

ਸਤਿਸੰਗਤ ਮੰਜਲ ਨਹੀਂ, ਸਤਿਸੰਗਤ ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਰੋਜਾਨਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਹਿਰਦੇ

ਵਿੱਚ ਵਸਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਤਿਸੰਗੀ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹ ਸਤਿਸੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਤਿਸੰਗੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਵੇਖ ਕੇ ਨਵੇਂ ਸਤਿਸੰਗੀ ਵੀ ਸਗੋਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਨਾਸਤਕ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸਾਖੀ: ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧ ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਮਨਸੁਖ ਅਤੇ ਭਾਈ ਭਗੀਰਥ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨:-ਸਾਰੇ ਸਬੰਧੀ ਇਹੋ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਜਗ ਮਿੱਠਾ ਅਗਲਾ ਕੀਹਨੇ ਡਿੱਠਾ। ਫੇਰ ਸਤਿਸੰਗੀ ਕੀ ਕਰੇ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ :-

ਸਤਿਸੰਗੀ ਨੂੰ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਸਬੰਧੀ, ਮਿੱਤਰ ਹਨ ਪੂਰਬਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਸੰਜੋਗਾਂ ਕਰਕੇ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅਖੀਰਲੇ ਸਮੇਂ ਸਾਥੀ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਬਤ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:-

ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਬਨਿਤਾ ਸੁਤ ਬੰਧਪ ਇਸਟ ਮੀਤ ਅਰੁ ਭਾਈ ॥

ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਕੇ ਮਿਲੇ ਸੰਜੋਗੀ ਅੰਤਹਿ ਕੇ ਨ ਸਹਾਈ ॥ ਆਦਿ-੨੦੦

ਜੈਸੇ ਗੋਇਲਿ ਗੋਇਲੀ ਤੈਸੇ ਸੰਸਾਰਾ ॥

ਕੂੜੁ ਕਮਾਵਹਿ ਆਦਮੀ ਬਾਂਧਹਿ ਘਰ ਬਾਰਾ ॥ ਆਦਿ-੪੧੮

ਸਹਸ ਖਟੇ ਲਖ ਕਉ ਉਠਿ ਧਾਵੈ ॥

ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਨ ਆਵੈ ਮਾਇਆ ਪਾਛੈ ਪਾਵੈ ॥ ਆਦਿ-੨੨੮

ਪ੍ਰਾਣੀ ਤੂੰ ਆਇਆ ਲਾਹਾ ਲੈਣਿ ॥

ਲਗਾ ਕਿਤੁ ਕੁਫਕੜੇ ਸਭ ਮੁਕਦੀ ਚਲੀ ਰੈਣਿ ॥ ੧ ॥ ਆਦਿ-੪੩

ਸਾਰੰਗ ਕਬੀਰ ਜੀਉ ॥ ੧ੳ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਕਉਨੁ ਸਹਾਈ ਮਨ ਕਾ ॥

ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਭਾਈ ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ ਹਿਤੁ ਲਾਗੇ ਸਭ ਫਨਕਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਆਗੇ ਕਉ ਕਿਛੁ ਤੁਲਹਾ ਬਾਂਧਹੁ ਕਿਆ ਭਰਵਾਸਾ ਧਨ ਕਾ ॥

ਕਹਾ ਬਿਸਾਸਾ ਇਸ ਭਾਂਡੇ ਕਾ ਇਤਨਕੁ ਲਾਗੈ ਠਨਕਾ ॥ ੧ ॥ ਆਦਿ-੧੨੫੩

ਸਾਖੀ: ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ ਬਾਲਮੀਕ ਬਟਵਾਰੇ ਦਾ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਬਣਨਾ

ਸਾਖੀ: ਭਾਈ ਲੱਖੂ ਧਾੜਵੀ ਦਾ ਭਾਈ ਪਿਰਾਣਾ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਬਣਨਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੩ :- ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਸਫਲ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਕਿ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਢਾਲਿਆ ਹੈ ਉਹ ਚਿੱਤ ਲਾ

ਗੁਰਮੁਖ ਮਾਰਗ

ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਦੁਖ ਸੁਖ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਸ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣਾ ਮੁੱਖ ਗੁਰੂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਥਾਇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪਾਵਨ ਬਚਨ ਹਨ:-

ਆਤਮ ਰਸੁ ਜਿਹ ਜਾਨਿਆ ਹਰਿ ਰੰਗ ਸਹਜੇ ਮਾਣੁ ॥

ਨਾਨਕ ਧਨਿ ਧਨਿ ਧੰਨਿ ਜਨ ਆਏ ਤੇ ਪਰਵਾਣੁ ॥੧॥ ਆਦਿ-੨੫੨

ਆਇਆ ਸੇ ਪਰਵਾਣੁ ਹੈ ਭਾਈ ਜਿ ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਚਿਤੁ ਲਾਇ ॥ ਆਦਿ-੬੦੩

ਆਏ ਸੇ ਪਰਵਾਣੁ ਹਰਿ ਜਿਨ ਗੁਰੁ ਮਿਲਿਆ ਸੁਭਾਇ ॥

ਸਚੇ ਸੇਤੀ ਰਤਿਆ ਦਰਗਹ ਬੈਸਣੁ ਜਾਇ ॥ ਆਦਿ-੫੨

ਉਹ ਦੁਖਾਂ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਭਾਣਾ ਮਿੱਠਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਦੁਖੁ ਸੁਖੁ ਤੇਰੈ ਭਾਣੈ ਹੋਵੈ ਕਿਸ ਥੈ ਜਾਇ ਰੂਆਈਐ ॥

ਹੁਕਮੀ ਹੁਕਮਿ ਚਲਾਏ ਵਿਗਸੈ ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਪਾਈਐ ॥੨॥੧੨॥ ਆਦਿ-੪੧੮

ਸਫਲ ਜਨਮੁ ਹੋਵੈ ਪਰਵਾਣੁ ॥

ਗੁਰੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਨਿਕਟਿ ਕਰਿ ਜਾਣੁ ॥ ਆਦਿ-੧੯੩

ਗੁਰਮੁਖਿ ਇਹੁ ਮਨੁ ਲਇਆ ਸਵਾਰਿ ॥

ਹਉਮੈ ਵਿਚਹੁ ਤਜੇ ਵਿਕਾਰ ॥ ਆਦਿ-੧੫੯

ਸਾਖੀ: ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਨੇ ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਖੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੪:- ਭਗਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਭਗਤ ਭਾਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰਤੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਖੱਚਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਰਾਜਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰਤੀ ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਖੱਚਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਗਤ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਨਾਸਵਾਨ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ।

ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫੈਸਲਾ :-

ਭਗਤਾ ਤੈ ਸੈਸਾਰੀਆ ਜੋਤੁ ਕਦੇ ਨ ਆਇਆ ॥ ਆਦਿ-੧੪੫

ਸਾਖੀ: ਜਟ ਦੇ ਕਬੀਰ ਬਣਨ ਦੀ

ਸਾਖੀ: ਪਾਤਿਸਾਹੀ ੧ ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਲਾਲੇ ਤਰਖਾਣ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੫:- ਮਨਮੁਖਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੇ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਅਤੇ ਮਨਮੁਖਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ

ਗੁਰਮੁਖ ਮਾਰਗ

ਕੋਈ ਫਰਕ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਵੀਚਾਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਨਮੁਖ ਦੀ ਸੋਚ ਬਾਰੇ ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਫੁਰਮਾਣ ਹੈ :-

ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਹਸਣਾ ਸਉਣਾ ਵਿਸਰਿ ਗਇਆ ਹੈ ਮਰਣਾ ॥

ਖਸਮੁ ਵਿਸਾਰਿ ਖੁਆਰੀ ਕੀਨੀ ਪ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵਣੁ ਨਹੀ ਰਹਣਾ ॥੧॥ ਆਦਿ-੧੨੫੪

ਮਨਮੁਖਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਪ੍ਰਿਕਾਰਾਂ ਪਾਈਆਂ ਹਨ

ਨਾਮ ਵਿਹੂਣੇ ਆਦਮੀ ਪ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵਣ ਕਰਮ ਕਰੇਹਿ ॥ ਆਦਿ-੪੮੯

ਨਰੂ ਮਰੈ ਨਰੂ ਕਾਮਿ ਨ ਆਵੈ ॥ ਪਸੂ ਮਰੈ ਦਸ ਕਾਜ ਸਵਾਰੈ ॥੧॥ ਆਦਿ-੮੭੦

ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖਾਂ ਜਾਮਾ ਧਾਰ ਕੇ ਆਉਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਸਮਝ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮੇਸਰ ਨੇ ਸਵਾਸਾਂ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਕੇ ਮਾਤ ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਜੀਵਨ ਭਰ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਯਾਤਰਾ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਫਲ ਸਫਲ ਭਈ ਸਫਲ ਜਾਤ੍ਰਾ ॥ ਆਵਣ ਜਾਣ ਰਹੇ ਮਿਲੇ ਸਾਧਾ ॥ ਆਦਿ-੬੮੭

ਗੁਰਮੁਖ ਜਨਮ ਸਵਾਰ ਦਰਗਹ ਚੱਲਿਆ ॥

ਸੱਚੀ ਦਰਗਹ ਜਾਇ ਸੱਚਾ ਪਿੜ ਮੱਲਿਆ ॥ ਵਾਰਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ -੧੯/੧੪

ਸਾਖੀ: ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ ਬਾਲਮੀਕ ਬਟਵਾਰੇ ਦਾ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਬਣਨਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੬:- ਜਿਸ ਗੁਰਮੁਖ ਨੇ ਬਾਣੀ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੰਮਣ ਮਰਣ ਦਾ ਚੱਕਰ ਖਤਮ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਲਾਭ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਅਜਿਹੇ ਗੁਰਮੁਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮਹਾਨਤਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਪਾਰਸ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਸਮਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਪਾਰਸ ਅੱਠ ਧਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸੋਨਾ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਸੋਨਾ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਕਿਸੇ ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਸੋਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਗੁਰਮੁਖ ਪਰਸ ਪਾਰਸ ਹੈ ਜੋ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਮਾਨ ਹੀ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੁਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮਾਰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

“ਜਨਮਿ ਮਰਣੁ ਦੁਹਹੁ ਮਹਿ ਨਾਹੀ ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ ॥

ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਇ ॥” ਆਦਿ-੭੪੮

ਸਾਖੀ: ਭਾਈ ਅਦਲੀ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜੀ ਦਾ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਬਣਨਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੭:- ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਆ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨੋ ਪਰ ਅਸੀਂ ਐਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨ ਲਈਏ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋਗੇ ਅਤੇ ਸੁਣੋਗੇ ਤਾਂ ਆਪੇ ਸਮਝ ਪੈ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਇਹ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਸਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਰਾਹ ਬਖਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ:-

ਜਿਨ ਕਉ ਪੂਰਬਿ ਲਿਖਿਆ ਸੇਈ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ ॥
ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਸਰਣਾਗਤੀ ਮਰੈ ਨ ਆਵੈ ਜਾਇ ॥ ਆਦਿ-੫੩

ਗੁਰ ਪਰਮੇਸੁਰ ਸਗਲ ਨਿਵਾਸ ॥
ਘਟਿ ਘਟਿ ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਗੁਣਤਾਸ ॥ ਆਦਿ-੯੦੦

ਗੁਰੁ ਪਰਮੇਸਰੁ ਏਕੈ ਜਾਣੁ ॥
ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਸੋ ਪਰਵਾਣੁ ॥ ਆਦਿ-੯੬੪

ਗੁਰ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕਥਨੁ ਨ ਜਾਇ ॥
ਗੁਰੁ ਪਰਮੇਸਰੁ ਸਾਚੈ ਨਾਇ ॥ ਆਦਿ-੧੨੭੧

ਗੁਰੁ ਦਾਤਾ ਸਮਰਥੁ ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਸਭ ਮਹਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ ॥
ਗੁਰੁ ਪਰਮੇਸਰੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਗੁਰੁ ਡੁਬਦਾ ਲਏ ਤਰਾਇ ॥ ਆਦਿ-੪੯

ਗੁਰੁ ਪਰਮੇਸਰੁ ਪੂਜੀਐ ਮਨਿ ਤਨਿ ਲਾਇ ਪਿਆਰੁ ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਦਾਤਾ ਜੀਅ ਕਾ ਸਭਸੈ ਦੇਇ ਅਧਾਰੁ ॥ ਆਦਿ-੫੨

ਆਪਿ ਨਰਾਇਣੁ ਕਲਾ ਧਾਰਿ ਜਗ ਮਹਿ ਪਰਵਰਿਯਉ ॥
ਨਿਰੰਕਾਰਿ ਆਕਾਰੁ ਜੋਤਿ ਜਗਮੰਡਲਿ ਕਰਿਯਉ ॥ ਆਦਿ -੧੩੯੫

ਸਾਖੀ: ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਕਾਰਨ

ਸਾਖੀ: ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਛੇਵੀਂ ਨੇ ਭਾਈ ਗੋਪਾਲਾ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਠ ਸੁਣਨਾ

ਸਾਖੀ: ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਸਤਵੀਂ ਵਲੋਂ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੮:-ਕਿਸੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬਾਣੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸੰਤ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਪਰ ਲੋਕੀ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਇਹ ਗੱਲ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸੱਚੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਆਮ ਲੋਕ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਤ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਸੰਗਤ ਇਸ ਲਈ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ:-

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸੰਗਤ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਹੈ। ਪਰ ਆਮ ਸੰਗਤ ਅਤੇ

ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਫਰਕ ਹੈ। ਆਮ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਵੀਹ ਜਾਂ ਤੀਹ ਸਾਲ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰੀ ਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨੂੰ ਸਤਿ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਕੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿੱਚੋਂ ਦਵੈਤ ਭਾਵ ਮਿਟਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਹਿਰਦੇ ਵਾਲੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ:-

ਬਿਸਰਿ ਗਈ ਸਭ ਤਾਤਿ ਪਰਾਈ ॥ ਜਬ ਤੇ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਮੋਹਿ ਪਾਈ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਨਾ ਕੋ ਬੈਰੀ ਨਹੀ ਬਿਗਾਨਾ ਸਗਲ ਸੰਗਿ ਹਮ ਕਉ ਬਨਿ ਆਈ ॥੧॥

ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਕੀਨੋ ਸੋ ਭਲ ਮਾਨਿਓ ਏਹ ਸੁਮਤਿ ਸਾਧੂ ਤੇ ਪਾਈ ॥੨॥ ਆਦਿ-੧੨੯੯

ਚਰਨ ਕਮਲ ਸੰਗਿ ਲਾਗੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ॥ ਬਿਸਰਿ ਗਈ ਸਭ ਦੁਰਮਤਿ ਰੀਤਿ ॥

ਮਨ ਤਨ ਅੰਤਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਮੰਤ ॥ ਨਾਨਕ ਭਗਤਨ ਕੈ ਘਰਿ ਸਦਾ ਅਨੰਦ ॥

ਆਦਿ-੮੦੨

ਉਠਤ ਬੈਠਤ ਸੇਵਤ ਨਾਮ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਜਨ ਕੈ ਸਦ ਕਾਮ ॥ ਆਦਿ-੨੮੬

ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਮਨ ਕਰਕੇ ਆਪਾ ਭਾਵ ਮਿਟਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਰੂਪ ਜਾਣ ਕੇ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੱਚ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਆਪਾ ਨਹੀਂ ਜਣਾਉਂਦੇ। ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕੀ ਵਿਸਵੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਵੀਹ ਵਿਸਵੇ ਆਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਸਮਝ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਚਲਾਈ ਹੋਈ ਰਹੁ ਰੀਤ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਵੀ ਸੋਚ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਭਾਵੇਂ ਸੰਗਤ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਰਾਵਾ, ਬੈਠਣਾ, ਦੇਖਣਾ, ਕਰਨਾ, ਖਾਣਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੋਝੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਸਤਿਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਾਖੀ: ਭਾਈ ਮਹਿੰਗੇ ਨੇ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਤੀਜੀ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੯:- ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਕੀ ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਬੂਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕਬੂਲ ਉਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਗਿਆ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ:-

ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ:-

ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਪੂਜਣ ਸਭਿ ਆਵਹਿ ਸਭਿ ਗਾਵਹਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਉਤਮ ਬਾਨੀ ॥
ਗਾਵਿਆ ਸੁਣਿਆ ਤਿਨ ਕਾ ਹਰਿ ਥਾਇ ਪਾਵੈ ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਸਤਿ
ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨੀ ॥੧॥ (੬੬੯)

ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਜੇ ਚਲੈ ਸੋ ਪਵੈ ਖਜਾਨੈ ॥
 ਖੋਟੇ ਠਵਰ ਨ ਪਾਇਨੀ ਰਲੇ ਜੂਠਾਨੈ ॥੪॥ (੪੨੧)
 ਜਿਨੀ ਸੁਣਿ ਕੈ ਮੰਨਿਆ ਤਿਨਾ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸੁ ॥
 ਗੁਰਮਤੀ ਸਾਲਾਹਿ ਸਚੁ ਹਰਿ ਪਾਇਆ ਗੁਣਤਾਸੁ ॥ (੨੭)
 ਗਾਵੀਐ ਸੁਣੀਐ ਮਨਿ ਰਖੀਐ ਭਾਉ ॥ ਦੁਖੁ ਪਰਹਰਿ ਸੁਖੁ ਘਰਿ ਲੈ ਜਾਇ ॥(੨)
 ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਪਾਇਓ ਤਿਨਹਿ ਛੁਪਾਇਓ ॥੧॥(੭੧੮)
 ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਗੂੰਗੈ ਗੁੜੁ ਖਾਇਆ ਪੂਛੇ ਤੇ ਕਿਆ ਕਹੀਐ ॥ (੩੩੪)
 ਸਾਖੀ:ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਦਸਵੀਂ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨੀ
 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੧੦:- ਸਾਰੇ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਮਤ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ
 ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਸਾਧਨ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੱਚ ਕੀ ਹੈ।
 ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-
 ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਸਦਕਾ ਮੈਂ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗਿਆ
 ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਕੇ ਅਤੇ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ
 ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸਾਰੇ ਕਰਮ ਨਿਸਫਲ ਹਨ।
 ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ:-
 ਪਾਠੁ ਪੜਿਓ ਅਰੁ ਬੇਦੁ ਬੀਚਾਰਿਓ ਨਿਵਲਿ ਭੁਅੰਗਮ ਸਾਧੇ ॥
 ਪੰਚ ਜਨਾ ਸਿਉ ਸੰਗੁ ਨ ਛੁਟਕਿਓ ਅਧਿਕ ਅਹੰਬੁਧਿ ਬਾਧੇ ॥੧॥
 ਪਿਆਰੇ ਇਨ ਬਿਧਿ ਮਿਲਣੁ ਨ ਜਾਈ ਮੈ ਕੀਏ ਕਰਮ ਅਨੇਕਾ ॥
 ਹਾਰਿ ਪਰਿਓ ਸੁਆਮੀ ਕੈ ਦੁਆਰੈ ਦੀਜੈ ਬੁਧਿ ਬਿਬੇਕਾ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਮੋਨਿ ਭਇਓ ਕਰਪਾਤੀ ਰਹਿਓ ਨਗਨ ਫਿਰਿਓ ਬਨ ਮਾਹੀ ॥
 ਤਟ ਤੀਰਥ ਸਭ ਧਰਤੀ ਭ੍ਰਮਿਓ ਦੁਬਿਧਾ ਛੁਟਕੈ ਨਾਹੀ ॥੨॥
 ਮਨ ਕਾਮਨਾ ਤੀਰਥ ਜਾਇ ਬਸਿਓ ਸਿਰਿ ਕਰਵਤ ਧਰਾਏ ॥
 ਮਨ ਕੀ ਮੈਲੁ ਨ ਉਤਰੈ ਇਹ ਬਿਧਿ ਜੇ ਲਖ ਜਤਨ ਕਰਾਏ ॥੩॥
 ਕਨਿਕ ਕਾਮਿਨੀ ਹੈਵਰ ਗੈਵਰ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਦਾਨੁ ਦਾਤਾਰਾ ॥
 ਅੰਨ ਬਸਤ੍ਰ ਭੂਮਿ ਬਹੁ ਅਰਪੇ ਨਹ ਮਿਲੀਐ ਹਰਿ ਦੁਆਰਾ ॥੪॥
 ਪੂਜਾ ਅਰਚਾ ਬੰਦਨ ਡੰਡਉਤ ਖਟੁ ਕਰਮਾ ਰਤੁ ਰਹਤਾ ॥
 ਹਉ ਹਉ ਕਰਤ ਬੰਧਨ ਮਹਿ ਪਰਿਆ ਨਹ ਮਿਲੀਐ ਇਹ ਜੁਗਤਾ ॥੫॥
 ਜੋਗ ਸਿਧ ਆਸਣ ਚਉਰਾਸੀਹ ਏ ਭੀ ਕਰਿ ਕਰਿ ਰਹਿਆ ॥
 ਵਡੀ ਆਰਜਾ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜਨਮੈ ਹਰਿ ਸਿਉ ਸੰਗੁ ਨ ਗਹਿਆ ॥੬॥
 ਰਾਜ ਲੀਲਾ ਰਾਜਨ ਕੀ ਰਚਨਾ ਕਰਿਆ ਹੁਕਮੁ ਅਫਾਰਾ ॥
 ਸੇਜ ਸੋਹਨੀ ਚੰਦਨੁ ਚੋਆ ਨਰਕ ਘੋਰ ਕਾ ਦੁਆਰਾ ॥੭॥
 ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ ॥੮॥
 ਤੇਰੇ ਸੇਵਕੁ ਇਹ ਰੰਗਿ ਮਾਤਾ ॥
 ਭਇਓ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਦੀਨ ਦੁਖ ਭੰਜਨੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨਿ ਇਹੁ ਮਨੁ ਰਾਤਾ ॥ ਰਹਾਉ
 ਦੂਜਾ ॥੧॥੩॥ ਆਦਿ-੬੪੧
 ਹਨੁ ਅਹੰਕਾਰੁ ਕਰੈ ਨਹੀ ਪਾਵੈ ॥ ਪਾਠ ਪੜੈ ਲੇ ਲੋਕ ਸੁਣਾਵੈ ॥
 ਤੀਰਥਿ ਭਰਮਸਿ ਬਿਆਪਿ ਨ ਜਾਵੈ ॥ ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਕੈਸੇ ਸੁਖੁ ਪਾਵੈ ॥ ਆਦਿ-੬੦੫
 ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਸਭੁ ਮੋਹੁ ਹੈ ਨਾਮੁ ਨ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ ॥
 ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਵੈ ਅਗਿਆਨੁ ਅੰਧੇਰਾ ਜਾਇ ॥
 ਨਾਮੁ ਰਤਨੁ ਘਰਿ ਪਰਗਟੁ ਹੋਆ ਨਾਨਕ ਸਹਜਿ ਸਮਾਇ ॥ ਆਦਿ-੫੯੩
 ਕਪੜ ਭੋਗ ਸੁਗੰਧ ਤਨਿ ਮਰਦਨ ਮਾਲਣਾ ॥
 ਬਿਨੁ ਸਿਮਰਨ ਤਨੁ ਛਾਰੁ ਸਰਪਰ ਚਾਲਣਾ ॥੩॥
 ਮਹਾ ਬਿਖਮੁ ਸੰਸਾਰੁ ਵਿਰਲੈ ਪੇਖਿਆ ॥
 ਛੂਟਨੁ ਹਰਿ ਕੀ ਸਰਣਿ ਲੇਖੁ ਨਾਨਕ ਲੇਖਿਆ ॥ ਆਦਿ-੩੯੮
 ਸਾਖੀ: ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧ ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਮਨਸੁਖ ਅਤੇ ਭਾਈ ਭਗੀਰਥ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ
 ਸਾਖੀ: ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਨੇ ਭੀਲਣੀ ਨੂੰ ਨਿਵਾਜਣਾ
 ਸਾਖੀ: ਪਾਤਿਸਾਹੀ ੧ ਵੱਲੋਂ ਰਾਏ ਬੁਲਾਰ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੧੧:- ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਕੋਲ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਦ ਤੋਂ ਆਪ
 ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਹਨ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਕਿਰਤ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਬਾਣੀ ਵੀ
 ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਸੇਵਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਅ
 ਸੁਖੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੱਵਿਤਰ ਬਚਨ:-

ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਰਤ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਬਾਣੀ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ,
 ਅਸੀਂ ਸੇਵਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਬਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਦੁਖੀ ਹੋਂ। ਕਿਰਤ
 ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਏ, ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਰਧਾ ਰੱਖਣੀ ਹੈ
 ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਵੀ
 ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰਥ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।

੧.ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਤਿਆਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ

੨.ਸੰਸਾਰੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ

ਹਜ਼ੂਰ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:-

'ਜਉ ਸੁਖ ਕਉ ਚਾਹੈ ਸਦਾ ਸਰਨਿ ਰਾਮ ਕੀ ਲੇਹ ॥' ਆਦਿ-੧੪੨੭

ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਸੋਝੀ ਨਾ ਪਵੈ ਅਹੰਕਾਰੁ ਨ ਵਿਚਹੁ ਜਾਇ ॥

ਅਹੰਕਾਰੀਆ ਨੋ ਦੁਖ ਭੁਖ ਹੈ ਹਬੁ ਤਡਹਿ ਘਰਿ ਘਰਿ ਮੰਗਾਇ ॥

ਗੁਰਮੁਖ ਮਾਰਗ

ਕੂੜੁ ਠਗੀ ਗੁਝੀ ਨਾ ਰਹੈ ਮੁਲੰਮਾ ਪਾਜੁ ਲਹਿ ਜਾਇ ॥
 ਜਿਸੁ ਹੋਵੈ ਪੂਰਬਿ ਲਿਖਿਆ ਤਿਸੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲੈ ਪ੍ਰਭੁ ਆਇ ॥
 ਜਿਉ ਲੋਹਾ ਪਾਰਸਿ ਭੇਟੀਐ ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ ਸੁਵਰਨੁ ਹੋਇ ਜਾਇ ॥
 ਜਨ ਨਾਨਕ ਕੇ ਪ੍ਰਭ ਤੂ ਧਣੀ ਜਿਉ ਭਾਵੈ ਤਿਵੈ ਚਲਾਇ ॥੨॥ ਆਦਿ-੩੦੩
 ਬਿਖਿਆ ਕਾ ਧਨੁ ਬਹੁਤੁ ਅਭਿਮਾਨੁ ॥ ਅਹੰਕਾਰਿ ਡੂਬੈ ਨ ਪਾਵੈ ਮਾਨੁ ॥
 ਆਪੁ ਛੇਡਿ ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਹੋਈ ॥ ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਲਾਹੀ ਸਚੁ ਸੋਈ ॥ ਆਦਿ-੬੬੬

ਸੁਖੁ ਨਾਹੀ ਬਹੁਤੈ ਧਨਿ ਖਾਟੇ ॥ ਸੁਖੁ ਨਾਹੀ ਪੇਖੇ ਨਿਰਤਿ ਨਾਟੇ ॥
 ਸੁਖੁ ਨਾਹੀ ਬਹੁ ਦੇਸ ਕਮਾਏ ॥ ਸਰਬ ਸੁਖਾ ਹਰਿ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਏ ॥੧॥ ਆਦਿ-੧੧੪੭

ਸੁਖਦਾਤਾ ਹਰਿ ਏਕੁ ਹੈ ਹੋਰ ਥੈ ਸੁਖੁ ਨ ਪਾਹਿ ॥
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਜਿਨੀ ਨ ਸੇਵਿਆ ਦਾਤਾ ਸੇ ਅੰਤਿ ਗਏ ਪਛੁਤਾਹਿ ॥੩॥
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵਿ ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਫਿਰਿ ਦੁਖੁ ਨ ਲਾਗੈ ਧਾਇ ॥ ਆਦਿ-੧੧੩੨

ਸਾਖੀ: ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਛੇਵੀਂ ਵੱਲੋਂ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖੂਹ ਵਿੱਚੋਂ ਮਰੀ ਹੋਈ
 ਬਿੱਲੀ ਕੱਢਣ ਰਾਹੀਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ

ਸਾਖੀ: ਵਿਦੇਸ਼ ਗਏ ਰਾਜੇ ਪਾਸੋਂ ਪਟਰਾਣੀ ਅਤੇ ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਤੋਹਫੇ ਮੰਗਵਾਉਣੇ ਪਰ
 ਛੋਟੀ ਰਾਣੀ ਦੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਤਾਂਘ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੧੨:- ਲੋਕ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਸਲੀ ਗੁਰਮੁਖ ਦੀ ਕੀ
 ਪਛਾਣ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਜਿਸ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਮਾਰਗ ਪਰ ਚਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿੱਚੋਂ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ
 ਖਤਮ ਕਰ ਲਏ ਹਨ, ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਗਿਣਤੀ ਮਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਸਗੋਂ ਆਖਦਾ
 ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਦਮ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਜਾ ਵਿੱਚ
 ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਐਸੇ
 ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖ ਕਹੀ ਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸੱਚੀ ਕਸਵੱਟੀ ਹੈ,
 ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ:-

ਗੁਰਮੁਖਿ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਗਵਾਵੈ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਗਲੀ ਗਣਤ ਮਿਟਾਵੈ ॥
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਾਮ ਨਾਮ ਰੰਗਿ ਰਾਤਾ ॥ ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਖਸਮੁ ਪਛਾਤਾ ॥ ਆਦਿ-੯੪੨

ਗੁਰਮੁਖਿ ਇਹੁ ਮਨੁ ਲਇਆ ਸਵਾਰਿ ॥
 ਹਉਮੈ ਵਿਚਹੁ ਤਜੈ ਵਿਕਾਰ ॥੩॥ ਆਦਿ-੬੬੫

ਗੁਰਮੁਖਿ ਆਪਣਾ ਮਨੁ ਮਾਰਿਆ ਸਬਦਿ ਕਸਵਟੀ ਲਾਇ ॥
 ਮਨ ਹੀ ਨਾਲਿ ਝਗੜਾ ਮਨ ਹੀ ਨਾਲਿ ਸਥ ਮਨ ਹੀ ਮੰਝਿ ਸਮਾਇ ॥ ਆਦਿ-੮੭

ਗੁਰਮੁਖਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਵਣਾ ਨਾਨਕ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰਿ ॥ ਆਦਿ-੬੪੬

ਗੁਰਮੁਖਿ ਅਲਿਪਤੁ ਲੇਪੁ ਕਦੇ ਨ ਲਾਗੈ ਸਦਾ ਰਹੈ ਸਰਣਾਈ ॥ ਆਦਿ-੧੩੪੪

ਗੁਰਮੁਖਿ ਏਕੋ ਬੁਝਿਆ ਏਕਸੁ ਮਾਹਿ ਸਮਾਇ ॥ ਆਦਿ-੨੫੭

ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੰਸਾ ਮੂਲਿ ਨ ਹੋਵਈ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚਹੁ ਜਾਇ ॥

ਜੋ ਕਿਛੁ ਹੋਇ ਸੁ ਸਹਜੇ ਹੋਇ ਕਹਣਾ ਕਿਛੁ ਨ ਜਾਇ ॥ ਆਦਿ-੮੫੩

ਗੁਰਮੁਖਿ ਅਖਰੁ ਜਿਤੁ ਧਾਵਤੁ ਰਹਤਾ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਉਪਦੇਸੁ ਦੁਖੁ ਸੁਖੁ ਸਮ ਸਹਤਾ ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਚਾਲ ਜਿਤੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਧਿਆਏ ਗੁਰਮੁਖਿ ਕੀਰਤਨੁ ਗਾਏ ਜੀਉ ॥ ਆਦਿ-੧੩੧

ਗੁਰਮੁਖਿ ਅਨਦਿਨੁ ਸਬਦੇ ਰਾਤਾ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜੁਗ ਚਾਰੇ ਹੈ ਜਾਤਾ ॥ ਆਦਿ-੧੨੫

ਸਾਖੀ: ਭਾਈ ਮਹਿੰਗੇ ਨੇ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਤੀਜੀ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ

ਸਾਖੀ: ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਨੇ ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਖੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ

ਸਾਖੀ: ਭਾਈ ਲੱਖੂ ਧਾੜਵੀ ਦਾ ਭਾਈ ਪਿਰਾਣਾ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਬਣਨਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੧੩:- ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਚਖੰਡ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸੁਣੀ ਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਥੇ ਹੈ, ਕੀ ਸਰੀਰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸਚਖੰਡ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੱਵਿਤਰ ਬਚਨ:-

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੀ ਸਚਖੰਡ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸਰੀਰ ਛੱਡਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਵਸਤੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇੱਛਾ ਹੋਵੇ।

ਹਜ਼ੂਰ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:-

'ਜਬ ਲਗੁ ਮਨਿ ਬੈਕੁੰਠ ਕੀ ਆਸ ॥ ਤਬ ਲਗੁ ਹੋਇ ਨਹੀ ਚਰਨ ਨਿਵਾਸੁ ॥

ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਇਹੁ ਕਹੀਐ ਕਾਹਿ ॥ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਬੈਕੁੰਠੈ ਆਹਿ ॥' । ਆਦਿ-੩੨੫

ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਜੁਗਤਿ ਤੇਰੀ ਸੇਵਾ ਜਿਸੁ ਤੂੰ ਆਪਿ ਕਰਾਇਹਿ ॥

ਤਹਾ ਬੈਕੁੰਠੁ ਜਹ ਕੀਰਤਨੁ ਤੇਰਾ ਤੂੰ ਆਪੇ ਸਰਧਾ ਲਾਇਹਿ ॥ ਆਦਿ-੭੪੯

ਸਚ ਖੰਡਿ ਵਸੈ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ॥ ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ ॥ ਆਦਿ-੮

ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਸਮਝ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਾਧਸੰਗਤ ਹੀ ਸੱਚਾ ਅਸਥਾਨ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਆਵਾਗਵਣ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਮੁਕਤੀਆਂ ਸਲੋਕ, ਸਮੀਪ, ਸਰੂਪ, ਸਜੁਜ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਭੀ ਆਵਾਗਵਣ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕਦਾ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ ਹੈ ਅਜਿਹਾ ਗੁਰਮੁਖ ਜਿਥੇ ਵੀ ਹੋਵੇ ਉਥੇ ਹੀ ਸੱਚਖੰਡ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਮੁਖ ਮਾਰਗ

ਸਾਖੀ: ਭਾਈ ਗੋਂਦਾ ਜੀ ਨੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਸਤਵੀਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਲਾ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੧੪:-ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲਈ ਪੰਜ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਪੜ੍ਹਨੀਆਂ ਜਰੂਰੀ ਹਨ। ਹਿੰਦੂ ਮੱਤ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਵਕਤ ਸੰਧਿਆ ਪੂਜਾ ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਆਦਿ ਕਰਨ ਦਾ ਜਰੂਰੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਲਈ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਮੇਸਰ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਸਮਾਂ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੱਵਿਤਰ ਬਚਨ:-

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਾਸ ਸਮਾਂ ਪਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਯਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਤਾਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਹੀ ਪਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਭਿਆਸ ਵਾਸਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਇਕਾਗਰਤਾ ਸੁਤੇ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਗੁਰਸਿੱਖ ਵਾਸਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਰਹਿਰਾਸ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਿਰਾਜਣ ਵੇਲੇ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲੇ ਦਾ ਪਾਠ ਜਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਅਤੇ ਗੁਰ ਮੰਤਰ ਦਾ ਜਾਪ ਉਠਦੇ ਬਹਿੰਦੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ।

ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਲਈ ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ:-

ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਿਮਰਿ ਦਿਨ ਰਾਤਿ ॥ ਉਠਤ ਬੈਠਤ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸ ॥ ਆਦਿ-੯੭੧
ਹੋਇ ਇਕਤੁ ਮਿਲਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ਦੁਬਿਧਾ ਦੂਰਿ ਕਰਹੁ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥
ਹਰਿ ਨਾਮੈ ਕੇ ਹੋਵਹੁ ਜੋੜੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੈਸਹੁ ਸਫਾ ਵਿਛਾਇ ॥੧॥
ਇਨ੍ ਬਿਧਿ ਪਾਸਾ ਢਾਲਹੁ ਬੀਰ ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਜਪਹੁ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ ਅੰਤ ਕਾਲਿ ਨਹ ਲਾਗੈ ਪੀਰ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਆਦਿ-੧੧੮੫

ਆਰਾਧਉ ਤੁਝਹਿ ਸੁਆਮੀ ਅਪਨੇ ॥

ਉਠਤ ਬੈਠਤ ਸੋਵਤ ਜਾਗਤ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਹਰਿ ਜਪਨੇ ॥ ਆਦਿ-੧੨੯੮

ਉਠਤ ਬੈਠਤ ਸੋਵਤ ਨਾਮ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਜਨ ਕੈ ਸਦ ਕਾਮ ॥੬॥

ਬੋਲਹੁ ਜਸੁ ਜਿਹਬਾ ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ ॥ ਪ੍ਰਭਿ ਅਪਨੈ ਜਨ ਕੀਨੀ ਦਾਤਿ ॥ ਆਦਿ-੨੮੬

ਸਾ ਵੇਲਾ ਕਹੁ ਕਉਣੁ ਹੈ ਜਿਤੁ ਪ੍ਰਭ ਕਉ ਪਾਈ ॥

ਸੋ ਮੂਰਤੁ ਭਲਾ ਸੰਜੋਗੁ ਹੈ ਜਿਤੁ ਮਿਲੈ ਗੁਸਾਈ ॥

ਆਠ ਪਹਰ ਹਰਿ ਧਿਆਇ ਕੈ ਮਨ ਇਛੁ ਪੁਜਾਈ ॥ ਆਦਿ-੨੦੯

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੧੫:-ਕਿਸੇ ਗੁਰਸਿਖ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਕੋਲ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਪਰ ਮਨ ਇਕਾਗਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੱਵਿਤਰ ਬਚਨ:-

ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤਾਂ ਮਨ ਦੀ ਮੈਲ ਕੱਟੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਨ ਦੀ ਮੈਲ

ਉਤਰਨ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਇਕਾਗਰਤਾ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਦੱਸੋ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਇੰਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਸਿਮਰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਅਗੋਂ ਗੁਰਸਿਖ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਟੀ.ਵੀ, ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨੱਚਣਾ, ਕੁੱਦਣਾ, ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਗੀਤ ਵੀ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਕਰਿਆ ਕਰੋ, ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਜੋਤਿ ਦੇਖਿਆ ਕਰੋ, ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਚਲ ਕੇ ਜਾਇਆ ਕਰੋ, ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਿਆ ਕਰੋ, ਖੁਸ਼ੀ ਗਮੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਇਕ ਰਸ ਰਿਹਾ ਕਰੋ, ਰਸਨਾ ਅਤੇ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਸੁਣਿਆ ਕਰੋ। ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਣ ਹੈ।

ਅੰਤਰਿ ਗੁਰੁ ਆਰਾਧਣਾ ਜਿਹਵਾ ਜਪਿ ਗੁਰੁ ਨਾਉ ॥
 ਨੇਤ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੇਖਣਾ ਸੁਵਣੀ ਸੁਨਣਾ ਗੁਰੁ ਨਾਉ ॥
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਤੀ ਰਤਿਆ ਦਰਗਹ ਪਾਈਐ ਠਾਉ ॥
 ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਜਿਸ ਨੋ ਏਹ ਵਥੁ ਦੇਇ ॥
 ਜਗ ਮਹਿ ਉਤਮ ਕਾਢੀਅਹਿ ਵਿਰਲੇ ਕੇਈ ਕੇਇ ॥੧॥ ਆਦਿ-੫੧੭

ਚਰਣ ਤ ਪਰ ਸਕਯਥ ਚਰਣ ਗੁਰ ਅਮਰ ਪਵਲਿ ਰਯ ॥
 ਹਥ ਤ ਪਰ ਸਕਯਥ ਹਥ ਲਗਹਿ ਗੁਰ ਅਮਰ ਪਯ ॥
 ਜੀਹ ਤ ਪਰ ਸਕਯਥ ਜੀਹ ਗੁਰ ਅਮਰੁ ਭਣਿਜੈ ॥
 ਨੈਣ ਤ ਪਰ ਸਕਯਥ ਨਯਣਿ ਗੁਰੁ ਅਮਰੁ ਪਿਖਿਜੈ ॥
 ਸੁਵਣ ਤ ਪਰ ਸਕਯਥ ਸੁਵਣਿ ਗੁਰੁ ਅਮਰੁ ਸੁਣਿਜੈ ॥
 ਸਕਯਥੁ ਸੁ ਹੀਉ ਜਿਤੁ ਹੀਅ ਬਸੈ ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸੁ ਨਿਜ ਜਗਤ ਪਿਤ ॥
 ਸਕਯਥੁ ਸੁ ਸਿਰੁ ਜਾਲਪੁ ਭਣੈ ਜੁ ਸਿਰੁ ਨਿਵੈ ਗੁਰ ਅਮਰ ਨਿਤ ॥ ਆਦਿ-੧੩੯੪
 ਰਸਨਾ ਜਪੈ ਨ ਨਾਮੁ ਤਿਲੁ ਤਿਲੁ ਕਰਿ ਕਟੀਐ ॥ ਆਦਿ-੧੩੬੨

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੧੬:- ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਬੱਚੇ ਪਾਲਦੇ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜਰੂਰੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ :-

ਜੇ ਅਸੀਂ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਬੱਚੇ ਪਾਲਦੇ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਖਾਂਦੇ, ਪੀਂਦੇ ਅਤੇ ਸੌਂਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਬਹੁਤ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਈਏ ਤਾਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਲੇਖੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਲੇਖੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰ ਵੀ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਪਾਲਦੇ ਹਨ।

ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ:-

ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਉ ਚਿਤੁ ਨ ਲਾਇਓ ਨਾਮੁ ਨ ਵਸਿਓ ਮਨਿ ਆਇ ॥
 ਪ੍ਰਿਗੁ ਇਵੇਹਾ ਜੀਵਿਆ ਕਿਆ ਜੁਗ ਮਹਿ ਪਾਇਆ ਆਇ ॥ ਆਦਿ-੫੧੦
 ਪ੍ਰਿਗੁ ਇਵੇਹਾ ਜੀਵਣਾ ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਪਾਇ ॥
 ਜਿਤੁ ਕੰਮਿ ਹਰਿ ਵੀਸਰੈ ਦੂਜੈ ਲਗੈ ਜਾਇ ॥ ਆਦਿ-੪੯੦
 ਪ੍ਰਿਗੁ ਖਾਣਾ ਪ੍ਰਿਗੁ ਪੈਨਣਾ ਜਿਨ੍ਹਾ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਪਿਆਰੁ ॥
 ਬਿਸਟਾ ਕੇ ਕੀੜੇ ਬਿਸਟਾ ਰਾਤੇ ਮਰਿ ਜੰਮਹਿ ਹੋਹਿ ਖੁਆਰੁ ॥ ਆਦਿ-੧੩੪੭
 ਪ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵਣੁ ਸੰਸਾਰ ਸਚੇ ਨਾਮੁ ਬਿਨੁ ॥ ਆਦਿ-੯੫੬
 ਪ੍ਰਿਗੁ ਤਨੁ ਪ੍ਰਿਗੁ ਧਨੁ ਪ੍ਰਿਗੁ ਇਹ ਮਾਇਆ ਪ੍ਰਿਗੁ ਪ੍ਰਿਗੁ ਮਤਿ ਬੁਧਿ ਫੰਨੀ ॥
 ਇਸ ਮਾਇਆ ਕਉ ਦ੍ਰਿੜੁ ਕਰਿ ਰਾਖਹੁ ਬਾਂਧੇ ਆਪ ਬਚੰਨੀ ॥ ਆਦਿ-੮੫੭

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੧੭:-ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ। ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰੀਏ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਹਰੇਕ ਸਿੱਖ ਦਾ ਨਿਸਚਾ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਤੇ ਪੱਕਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਪਤੀਵਰਤਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਤਿਕਾਰ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਪਰ ਹੁਕਮ ਆਪਣੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬੇੜੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਅਸਵਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੋ ਬੇੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੈਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਡੁੱਬ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਸਕੇ।

ਜੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੈ ਉਸ ਲਈ ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ:-

ਹਰਿ ਇਕੋ ਦਾਤਾ ਸੇਵੀਐ ਹਰਿ ਇਕੁ ਧਿਆਈਐ ॥
 ਹਰਿ ਇਕੋ ਦਾਤਾ ਮੰਗੀਐ ਮਨ ਚਿੰਦਿਆ ਪਾਈਐ ॥
 ਜੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸਹੁ ਮੰਗੀਐ ਤਾ ਲਾਜ ਮਰਾਈਐ ॥
 ਜਿਨਿ ਸੇਵਿਆ ਤਿਨ ਫਲੁ ਪਾਇਆ ਤਿਸੁ ਜਨ ਕੀ ਸਭ ਭੁਖ ਗਵਾਈਐ ॥

ਆਦਿ-੫੯੦

ਹਰਿ ਇਕੋ ਕਰਤਾ ਇਕੁ ਇਕੋ ਦੀਬਾਣੁ ਹਰਿ ॥
 ਹਰਿ ਇਕਸੈ ਦਾ ਹੈ ਅਮਰੁ ਇਕੋ ਹਰਿ ਚਿਤਿ ਧਰਿ ॥
 ਹਰਿ ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ ਕੋਈ ਨਾਹਿ ਡਰੁ ਭ੍ਰਮੁ ਭਉ ਦੂਰਿ ਕਰਿ ॥
 ਹਰਿ ਤਿਸੈ ਨੋ ਸਾਲਾਹਿ ਜਿ ਤੁਧੁ ਰਖੈ ਬਾਹਰਿ ਘਰਿ ॥ ਆਦਿ-੮੩

ਸਾਖੀ: ਭਾਈ ਤਿਲਕਾ ਜੀ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਜੋਗੀ ਨੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਛੇਵੀਂ ਦਾ

ਸਿੱਖ ਬਣਨਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੧੮:-ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀ ਦਿਨ ਰਾਤ ਪੁੰਨ, ਜਪ, ਤਪ ਅਤੇ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋਕ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਹੁਕਮ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ :-

ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੀ ਤੇ ਸੁਣੀ ਨਹੀਂ ਆਪਣੀ ਚਤੁਰਾਈ ਤੇ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਦੇਖ ਕੇ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਕਲਿਆਣ ਕਾਰੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਭਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿਆਣਪ ਅਤੇ ਚਤੁਰਾਈ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ:-

ਹਸੰਦਿਆ ਖੇਲੰਦਿਆ ਪੈਨੰਦਿਆ ਖਾਵੰਦਿਆ ਵਿਚੇ ਹੋਵੈ ਮੁਕਤਿ ॥ ਆਦਿ-੫੨੨

ਬਹੁ ਸਾਸਤ੍ਰ ਬਹੁ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਪੇਖੇ ਸਰਬ ਢਢੇਲਿ ॥

ਪੂਜਸਿ ਨਾਹੀ ਹਰਿ ਹਰੇ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਅਮੋਲ ॥੧॥ ਅਸਟਪਦੀ ॥

ਜਾਪ ਤਾਪ ਗਿਆਨ ਸਭਿ ਧਿਆਨ ॥ ਖਟ ਸਾਸਤ੍ਰ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਵਖਿਆਨ ॥

ਜੋਗ ਅਭਿਆਸ ਕਰਮ ਧੂਮ ਕਿਰਿਆ ॥ ਸਗਲ ਤਿਆਗਿ ਬਨ ਮਧੇ ਫਿਰਿਆ ॥

ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਏ ਬਹੁ ਜਤਨਾ ॥ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਹੋਮੇ ਬਹੁ ਰਤਨਾ ॥

ਸਰੀਰੁ ਕਟਾਇ ਹੋਮੈ ਕਰਿ ਰਾਤੀ ॥ ਵਰਤ ਨੇਮ ਕਰੈ ਬਹੁ ਭਾਤੀ ॥

ਨਹੀ ਤੁਲਿ ਰਾਮ ਨਾਮ ਬੀਚਾਰ ॥

ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਜਪੀਐ ਇਕ ਬਾਰ ॥੧॥ ਆਦਿ-੨੬੫

ਕਰਮ ਧਰਮ ਪਾਖੰਡ ਜੋ ਦੀਸਹਿ ਤਿਨ ਜਮੁ ਜਾਗਾਤੀ ਲੂਟੈ ॥

ਨਿਰਬਾਣ ਕੀਰਤਨੁ ਗਾਵਹੁ ਕਰਤੇ ਕਾ ਨਿਮਖ ਸਿਮਰਤ ਜਿਤੁ ਛੁਟੈ ॥ ਆਦਿ-੨੪੭

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੧੯:- ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਜੋੜਿਆਂ ਦੀ, ਲੰਗਰ ਦੀ, ਝਾੜੂ ਦੀ, ਦਰੀਆਂ ਝਾੜਨ ਦੀ, ਬਰਤਨ ਸਾਫ ਕਰਨ ਦੀ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਵਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਆਦਿ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਸੇਵਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕਰ ਲਵੇ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਠੀਕ ਹਨ। ਪਰ ਜੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਉਹ ਕਬੂਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਨਿਸਕਾਮਤਾ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰ ਕੈ ਗ੍ਰਿਹਿ ਸੇਵਕੁ ਜੋ ਰਹੈ ॥ ਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਮਨ ਮਹਿ ਸਹੈ ॥

ਆਪਸ ਕਉ ਕਰਿ ਕਛੁ ਨ ਜਨਾਵੈ ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਰਿਦੈ ਸਦ ਧਿਆਵੈ ॥

ਮਨੁ ਬੇਚੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਪਾਸਿ ॥ ਤਿਸੁ ਸੇਵਕ ਕੇ ਕਾਰਜ ਰਾਸਿ ॥
 ਸੇਵਾ ਕਰਤ ਹੋਇ ਨਿਹਕਾਮੀ ॥ ਤਿਸ ਕਉ ਹੋਤ ਪਰਾਪਤਿ ਸੁਆਮੀ ॥
 ਅਪਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਜਿਸੁ ਆਪਿ ਕਰੇਇ ॥
 ਨਾਨਕ ਸੋ ਸੇਵਕੁ ਗੁਰ ਕੀ ਮਤਿ ਲੇਇ ॥੨॥ ਆਦਿ-੨੮੬

ਸੇਵਾ ਬੋਰੀ ਮਾਗਨ ਬਹੁਤਾ ॥ ਮਹਲੁ ਨ ਪਾਵੈ ਕਹਤੋ ਪਹੁਤਾ ॥ ਆਦਿ-੨੩੮
 ਆਪੁ ਗਵਾਇ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਤਾ ਕਿਛੁ ਪਾਏ ਮਾਨੁ ॥
 ਨਾਨਕ ਜਿਸ ਨੇ ਲਗਾ ਤਿਸੁ ਮਿਲੈ ਲਗਾ ਸੋ ਪਰਵਾਨੁ ॥ ਆਦਿ-੪੭੪

ਸਾਖੀ: ਭਾਈ ਮੰਵ ਦਾ ਸਿਦਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨੦:-ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਨਮੁਖਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਸ਼ਟ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇਖ ਕੇ ਸਾਡਾ ਮਨ ਡੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਫੇਰ ਕੀ ਲਾਭ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਇਹ ਸਾਡੇ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ। ਮਨਮੁਖ ਕਸ਼ਟ ਵਿੱਚ ਰੋਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੁਖ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਢਾਲ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ:-

ਮਨਮੁਖ ਕਉ ਦੁਖੁ ਦਰਦੁ ਵਿਆਪਸਿ ਮਨਮੁਖਿ ਦੁਖੁ ਨ ਜਾਈ ॥
 ਸੁਖੁ ਦੁਖੁ ਦਾਤਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਤਾ ਮੇਲਿ ਲਏ ਸਰਣਾਈ ॥ ਆਦਿ-੧੩੪੫
 ਸੁਖੁ ਦੁਖੁ ਤੇਰੀ ਆਗਿਆ ਪਿਆਰੇ ਦੂਜੀ ਨਾਹੀ ਜਾਇ ॥੩॥
 ਜੋ ਤੂੰ ਕਰਾਵਹਿ ਸੋ ਕਰੀ ਪਿਆਰੇ ਅਵਰੁ ਕਿਛੁ ਕਰਣੁ ਨ ਜਾਇ ॥ ਆਦਿ-੪੩੨
 ਨਾਨਕ ਬੋਲਣੁ ਝਖਣਾ ਦੁਖ ਛਡਿ ਮੰਗੀਅਹਿ ਸੁਖ ॥
 ਸੁਖੁ ਦੁਖੁ ਦੁਇ ਦਰਿ ਕਪੜੇ ਪਹਿਰਹਿ ਜਾਇ ਮਨੁਖ ॥
 ਜਿਥੈ ਬੋਲਣਿ ਹਾਰੀਐ ਤਿਥੈ ਚੰਗੀ ਚੁਪ ॥ ਆਦਿ-੧੪੯

ਸੁਖੁ ਦੁਖੁ ਪੁਰਬ ਜਨਮ ਕੇ ਕੀਏ ॥ ਸੋ ਜਾਣੈ ਜਿਨਿ ਦਾਤੈ ਦੀਏ ॥
 ਕਿਸ ਕਉ ਦੇਸੁ ਦੇਹਿ ਤੂ ਪ੍ਰਾਣੀਸਹੁ ਅਪਣਾ ਕੀਆ ਕਰਾਰਾ ਹੇ ॥ ਆਦਿ-੧੦੩੦

ਸੁਖਦਾਤਾ ਹਰਿ ਏਕੁ ਹੈ ਹੋਰ ਥੈ ਸੁਖੁ ਨ ਪਾਹਿ ॥ ਆਦਿ-੧੧੩੨

ਸੁਖਦਾਤਾ ਗੁਰੁ ਸੇਵੀਐ ਸਭਿ ਅਵਗਣ ਕਢੈ ਧੋਇ ॥ ਆਦਿ-੪੩

ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਘਬਰਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਉਹ ਬਿਪਤਾ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਰਜਾ ਵਿੱਚ, ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਅਰਦਾਸ ਲਈ ਮਨੋਬਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਤੰਗਾ ਦੀਵੇ ਦੀ ਲਾਟ ਤੇ ਸੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਪਤੰਗਾ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟਦਾ ਉਹ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਲਾਟ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੱਛੀ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਦਈਏ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਰਨ ਘੰਡੇਹੋੜੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਕੇ ਮਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਉਂ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪਕੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਉਹ ਇਸ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰਦਾ ਨਹੀਂ। ਭਵਰਾ ਕੰਵਲ ਫੁੱਲ ਦੀ ਸੁਗੰਧੀ ਲੈਂਦਾ ਹੋਇਆ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੰਵਲ ਨੂੰ ਛੁਡਦਾ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖ ਆਪ ਦੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਸਾਖੀ: ਸੰਤ ਗਿਆਨੀ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਜਲੋਧਰ ਦੇ ਰੋਗ ਦੀ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨੧:-ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਬਰਾਬਰ ਹਨ ਫੇਰ ਸਾਡੇ ਮਾਪੇ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਰੋਕਦੇ ਹਨ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹਾਨਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਸਿੱਖ ਪਰਉਪਕਾਰੀ, ਸੰਤੋਖੀ, ਈਰਖਾ, ਦਵੈਖ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸਰ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਤੁਹਾਡੇ ਪੂਰਬਲੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਫਲ ਸਰੂਪ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਨਮ ਵੀ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਬਣ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣੋ, ਦੂਜੀਮੱਤ ਵਾਲੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣੋ, ਫੇਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਵੇਖਣਾ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ:-

ਗੁਰਸਿੱਖਾ ਕੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ ਮਨਮੁਖ ਥੀਏ ਪਰਾਲੀ ॥ ਆਦਿ-੯੬੭

ਗੁਰਸਿੱਖਾ ਕੀ ਘਾਲ ਥਾਇ ਪਈ ਜਿਨ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵਾ ॥

ਜਿਨ੍ ਨਾਨਕੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੂਜਿਆ ਤਿਨ ਹਰਿ ਪੂਜ ਕਰਾਵਾ ॥ ਆਦਿ-੪੫੦

ਗੁਰਸਿੱਖਾ ਕੀ ਭੁਖ ਸਭ ਗਈ ਤਿਨ ਪਿਛੈ ਹੋਰ ਖਾਇ ਘਨੇਰੀ ॥ ਆਦਿ-੪੫੧

ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਮਨਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ ਗੁਰੁ ਪੂਜਣ ਆਵਹਿ ॥

ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਵਣਜਹਿ ਰੰਗ ਸਿਉ ਲਾਹਾ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਲੈ ਜਾਵਹਿ ॥

ਗੁਰਸਿੱਖਾ ਕੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਭਾਵਹਿ ॥ ਆਦਿ-੫੯੦

ਘਾਲਿ ਖਾਇ ਕਿਛੁ ਹਥਹੁ ਦੇਇ ॥ ਨਾਨਕ ਰਾਹੁ ਪਛਾਣਹਿ ਸੇਇ ॥ ਆਦਿ-੧੨੪੫

ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਦਾਨੁ ਇਸਨਾਨੁ ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਲਾਗੈ ਸਹਜਿ ਧਿਆਨੁ ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਵੈ ਦਰਗਹ ਮਾਨੁ ॥ ਆਦਿ-੯੪੨

ਸੇਵ ਕੀਤੀ ਸੰਤੋਖੀਈ ਜਿਨੀ ਸਚੇ ਸਚੁ ਧਿਆਇਆ ॥

ਓਨੀ ਮੰਦੈ ਪੈਰੁ ਨ ਰਖਿਓ ਕਰਿ ਸੁਕ੍ਰਿਤੁ ਧਰਮੁ ਕਮਾਇਆ ॥

ਓਨੀ ਦੁਨੀਆ ਤੋੜੇ ਬੰਧਨਾ ਅੰਨੁ ਪਾਣੀ ਥੋੜਾ ਖਾਇਆ ॥

ਤੂੰ ਬਖਸੀਸੀ ਅਗਲਾ ਨਿਤ ਦੇਵਹਿ ਚੜਹਿ ਸਵਾਇਆ ॥

ਵਡਿਆਈ ਵਡਾ ਪਾਇਆ ॥ ਆਦਿ-੪੬੬

ਬਿਸਰਿ ਗਈ ਸਭ ਤਾਤਿ ਪਰਾਈ ॥

ਜਬ ਤੇ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਮੋਹਿ ਪਾਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਨਾ ਕੋ ਬੈਰੀ ਨਹੀ ਬਿਗਾਨਾ ਸਗਲ ਸੰਗਿ ਹਮ ਕਉ ਬਨਿ ਆਈ ॥ ਆਦਿ-੧੨੯੯

ਕਬੀਰ ਸਭ ਤੇ ਹਮ ਬੁਰੇ ਹਮ ਤਜਿ ਭਲੇ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥

ਜਿਨਿ ਐਸਾ ਕਰਿ ਬੂਝਿਆ ਮੀਤੁ ਹਮਾਰਾ ਸੋਇ ॥ ਆਦਿ-੧੩੬੪

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨੨:- ਇੱਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇ ਆ ਕੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਪਰ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਕਰਾਮਾਤ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਜੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਪਰ ਤਨ ਪਰ ਧਨ ਅਤੇ ਪਰਾਈ ਨਿੰਦਾ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਨਾਮ ਦਾਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਕੋਲ ਰਿਧੀਆਂ ਸਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਮੋਹ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਰਸਿੱਖ ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ ਅਗੇ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੇਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ:-

ਬ੍ਰਹਮੁ ਬਿੰਦੈ ਤਿਸ ਦਾ ਬ੍ਰਹਮਤੁ ਰਹੈ ਏਕ ਸਬਦਿ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥

ਨਵ ਨਿਧੀ ਅਠਾਰਹ ਸਿਧੀ ਪਿਛੈ ਲਗੀਆ ਫਿਰਹਿ ਜੋ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਸਦਾ ਵਸਾਇ ॥

ਆਦਿ-੬੪੯

ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਸਭੁ ਮੋਹੁ ਹੈ ਨਾਮੁ ਨ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ ॥ ਆਦਿ-੫੯੩

ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਪੈਨਣੁ ਖਾਣੁ ਸਭੁ ਬਾਦਿ ਹੈ ਧਿਗੁ ਸਿਧੀ ਧਿਗੁ ਕਰਮਾਤਿ ॥

ਸਾ ਸਿਧਿ ਸਾ ਕਰਮਾਤਿ ਹੈ ਅਚਿੰਤੁ ਕਰੇ ਜਿਸੁ ਦਾਤਿ ॥

ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਮਨਿ ਵਸੈ ਏਹਾ ਸਿਧਿ ਏਹਾ ਕਰਮਾਤਿ ॥ ਆਦਿ-੬੫੦

ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰੋ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੇਵਲ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ। ਪੜ੍ਹ ਸੁਣਕੇ ਮੰਨੀ ਨਹੀਂ।

ਸਾਖੀ: ਹਠਯੋਗ ਨਾਲ ਮਨ ਵਾਸਨਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨੩:- ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਘੱਟ ਕਿਉਂ ਹੈ ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤਿਆਗੀਆਂ ਵੈਰਾਗੀਆਂ ਦੀ ਮੰਨਤਾ ਜਿਆਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਜਿਸ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਆਪਾਂ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਇੰਨੀ ਉੱਚੀ ਮਤ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਜੋ ਕਿ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਣ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਕਾਫੀ ਲੋਕ ਤਾਂ ਉਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਤਿਆਗੀ ਕਹਿਣ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੱਪੜੇ ਤਿਆਗੇ ਹੋਏ ਹੋਣ, ਜੁੱਤੀ ਤਿਆਗੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ, ਘਰ ਬਾਰ ਤਿਆਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਪਰਿਵਾਰ ਤਿਆਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਅੰਨ ਤਿਆਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਰਸਨਾ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਮੋਨ ਰੱਖ ਲਿਆ ਹੋਵੇ।

ਗੁਰਮੁਖ ਮਾਰਗ

ਕਮਜੋਰ ਮਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਖਦਾਈ ਸਮੇਂ ਭਾਣੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਬੈਰਾਗ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਬੈਰਾਗੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨੀਵੀਂ ਮਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੇ ਅਖੌਤੀ ਤਿਆਗੀ ਅਤੇ ਬੈਰਾਗੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੋਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਉੱਤਮ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਬੁਰਿਆਈਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਮਾੜੀਆਂ ਰੀਤਾਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਸਤਿ, ਸੰਤੋਖ, ਦਇਆ, ਖਿਮਾ ਆਦਿ ਦੈਵੀ ਗੁਣ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਨਾ, ਆਪਾ ਮਿਟਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਅਡੰਬਰ ਅਤੇ ਪਖੰਡ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਅਸਲ ਤਿਆਗੀ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਝੂਠੀ ਵਡਿਆਈ ਦੀ ਉਹ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਹਜੂਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ:-

ਤਿਆਗਨਾ ਤਿਆਗਨੁ ਨੀਕਾ ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਲੋਭੁ ਤਿਆਗਨਾ ॥ ਆਦਿ-੧੦੧੮

ਤਿਆਗੋਂ ਮਨ ਕੀ ਮਤੜੀ ਵਿਸਾਰੋਂ ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਜੀਉ ॥

ਇਉ ਪਾਵਹਿ ਹਰਿ ਦਰਸਾਵੜਾ ਨਹ ਲਗੈ ਤਤੀ ਵਾਉ ਜੀਉ ॥ ਆਦਿ-੭੬੩

ਤਿਆਗਿ ਮਾਨੁ ਝੂਠੁ ਅਭਿਮਾਨੁ ॥ ਜੀਵਤ ਮਰਹਿ ਦਰਗਹ ਪਰਵਾਨੁ ॥ ਆਦਿ-੧੭੬

ਸੰਤਾ ਕੀ ਹੋਇ ਦਾਸਰੀ ਏਹੁ ਅਚਾਰਾ ਸਿਖੁ ਰੀ ॥

ਸਗਲ ਗੁਣਾ ਗੁਣ ਉਤਮੋ ਭਰਤਾ ਦੂਰਿ ਨ ਪਿਖੁ ਰੀ ॥ ੧ ॥

ਇਹੁ ਮਨੁ ਸੁੰਦਰਿ ਆਪਣਾ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਮਜੀਠੈ ਰੰਗਿ ਰੀ ॥

ਤਿਆਗਿ ਸਿਆਣਪ ਚਾਤੁਰੀ ਤੂੰ ਜਾਣੁ ਗੁਪਾਲਹਿ ਸੰਗਿ ਰੀ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਭਰਤਾ ਕਹੈ ਸੁ ਮਾਨੀਐ ਏਹੁ ਸੀਗਾਰੁ ਬਣਾਇ ਰੀ ॥

ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਵਿਸਾਰੀਐ ਏਹੁ ਤੰਬੋਲਾ ਖਾਇ ਰੀ ॥ ੨ ॥

ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਕਰਿ ਦੀਪਕੋ ਇਹ ਸਤ ਕੀ ਸੇਜ ਬਿਛਾਇ ਰੀ ॥

ਆਠ ਪਹਰ ਕਰ ਜੋੜਿ ਰਹੁ ਤਉ ਭੇਟੈ ਹਰਿ ਰਾਇ ਰੀ ॥ ੩ ॥

ਤਿਸ ਹੀ ਚਜੁ ਸੀਗਾਰੁ ਸਭੁ ਸਾਈ ਰੂਪਿ ਅਪਾਰਿ ਰੀ ॥

ਸਾਈ ਸੋਹਾਗਣਿ ਨਾਨਕਾ ਜੋ ਭਾਣੀ ਕਰਤਾਰਿ ਰੀ ॥ ੪ ॥ ੧੬ ॥ ੧੧੮ ॥ ਆਦਿ-੪੦੦

ਸਾਖੀ: ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸ਼ਿਵਨਾਥ ਤਪੇ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨੪:- ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਦਾਤ ਕਿੱਥੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਦਾਤ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਕਿਸੇ ਇਕੱਠ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੋਵੇ ਉਸਨੂੰ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਜੂਰ ਦਾ

ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਣ ਹੈ:-

ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੈਸੀ ਜਾਣੀਐ ॥ ਜਿਥੇ ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥

ਜਹ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਹ ਸਤਸੰਗਤਿ ਬਣਾਈ ॥ ਜਹ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਹਜੇ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਈ ॥

ਸਾਖੀ: ਭਾਈ ਮਹਿੰਗੇ ਨੇ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਤੀਜੀ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨੫:- ਚੌਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਉੱਤਮ ਕਿਵੇਂ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਮਨੁੱਖ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਚਲ ਕੇ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਬਾਣੀ ਸੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੀਭ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੇ ਮਿੱਠੇ ਬਚਨ ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਗਮੀ ਨੂੰ ਹਸਕੇ ਅਤੇ ਹੰਝੂ ਕੱਢਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀ ਜਾਨਵਰ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹਨ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਤੁਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰੀਰਕ ਕਿਰਿਆ ਤਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਚੰਗੀ ਮੰਦੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦੱਸ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਉੱਤਮ ਹੈ:

ਕਬੀਰ ਮਾਨਸ ਜਨਮੁ ਦੁਲੰਭੁ ਹੈ ਹੋਇ ਨ ਬਾਰੈ ਬਾਰ ॥ ਆਦਿ-੧੩੬੬

ਮਾਣਸ ਜਨਮੁ ਦੁਲੰਭੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਇਆ ॥ ਆਦਿ-੨੫੧

ਇਸ ਲਈ ਪਾਵਨ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਸੁਣਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਲਾਹਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨੬:- ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਾਗਜ ਤੇ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਤਸਵੀਰ ਜਾਂ ਉਕਰੀ ਹੋਈ ਮੂਰਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੂਰਬੀਰ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਲਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ, ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਘਾਲ ਕਮਾਈਆਂ, ਜਾਲਮਾਂ ਦੇ ਸਹੇ ਹੋਏ ਤਸੀਹੇ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਦੀ ਬਜਾਇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਦੁੱਤੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਣ:-

ਗੁਰ ਕੀ ਮੂਰਤਿ ਮਨ ਮਹਿ ਧਿਆਨ ॥

ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਮੰਤ੍ਰੁ ਮਨੁ ਮਾਨ ॥ ਆਦਿ-੮੬੪

ਚਿਤ੍ਰ ਬਚਿਤ੍ਰੁ ਇਹੈ ਅਵਝੇਰਾ ॥

ਤਜਿ ਚਿਤ੍ਰੈ ਚਿਤੁ ਰਾਖਿ ਚਿਤੇਰਾ ॥ ਆਦਿ-੩੪੦

ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ ਵਿਚਿ ਬਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਾਰੇ ॥

ਗੁਰੁ ਬਾਣੀ ਕਹੈ ਸੇਵਕੁ ਜਨੁ ਮਾਨੈ ਪਰਤਖਿ ਗੁਰੂ ਨਿਸਤਾਰੇ ॥ ਆਦਿ-੯੮੨

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨੨:- ਮੇਰਾ ਮਨ ਚੰਗਾ ਖਾਣ ਪੀਣ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਪਹਿਨਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਉਪਦੇਸ ਦਿਓ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਤੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਪਾਣੀ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦਾ ਜਾਪ ਫੇਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰਮੰਤਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਿਆ ਕਰ। ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨਾਲ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਜੁੜਨਾ, ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ।

ਜੀਅ ਪ੍ਰਾਨ ਕੀਏ ਜਿਨਿ ਸਾਜਿ ॥ ਮਾਟੀ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਰਖੀ ਨਿਵਾਜਿ ॥

ਬਰਤਨ ਕਉ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਭੋਜਨ ਭੋਗਾਇ ॥ ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਤਜਿ ਮੂੜੇ ਕਤ ਜਾਇ ॥ ੧ ॥

ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੀ ਲਾਗਉ ਸੇਵ ॥ ਗੁਰ ਤੇ ਸੁਝੈ ਨਿਰੰਜਨ ਦੇਵ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਜਿਨਿ ਕੀਏ ਰੰਗ ਅਨਿਕ ਪਰਕਾਰ ॥ ਓਪਤਿ ਪਰਲਉ ਨਿਮਖ ਮਝਾਰ ॥

ਜਾ ਕੀ ਗਤਿ ਮਿਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ ॥ ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਮਨ ਮੇਰੇ ਸਦਾ ਧਿਆਇ ॥ ੨ ॥

ਆਇ ਨ ਜਾਵੈ ਨਿਹਚਲੁ ਧਨੀ ॥ ਬੇਅੰਤ ਗੁਨਾ ਤਾ ਕੇ ਕੇਤਕ ਗਨੀ ॥

ਲਾਲ ਨਾਮ ਜਾ ਕੈ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰ ॥ ਸਗਲ ਘਟਾ ਦੇਵੈ ਆਧਾਰ ॥ ੩ ॥

ਸਤਿ ਪੁਰਖੁ ਜਾ ਕੇ ਹੈ ਨਾਉ ॥ ਮਿਟਹਿ ਕੋਟਿ ਅਘ ਨਿਮਖ ਜਸੁ ਗਾਉ ॥

ਬਾਲ ਸਖਾਈ ਭਗਤਨ ਕੋ ਮੀਤ ॥ ਪ੍ਰਾਨ ਅਧਾਰ ਨਾਨਕ ਹਿਤ ਚੀਤ ॥ ੪ ॥ ੧ ॥ ੩ ॥

ਆਦਿ-੯੯੨

ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਸਬਦ ਦੀ ਕਥਾ ਸਰਵਣ ਕਰਵਾਈ ਤੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਬਦ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣਾ ਮਨ ਅਰਬਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨੮:- ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਫਲ ਮਿਲੇਗਾ। ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਜੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਅ ਹਨ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵੱਡਿਆਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਪਾਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਪਾਲਣੇ ਹਨ। ਜਿਥੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣਾ ਹੈ ਉਥੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਤਿਸੰਗੀ ਵੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਫਲ ਤਾਂ ਕੀ ਮਿਲਣਾ ਸਗੋਂ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿਕਾਰਾਂ ਪੈਣਗੀਆਂ। ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਫੁਰਮਾਣ ਹੈ:-

ਜਿਨ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਨਾਮੁ ਨ ਬਸਿਓ ਤਿਨ ਮਾਤ ਕੀਜੈ ਹਰਿ ਬਾਂਝਾ ॥ ਆਦਿ-੯੯੭

ਜਿਨ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਨਾਮੁ ਨ ਵਸਿਓ ਤਿਨ ਸਭਿ ਕਾਰਜ ਫੀਕ ॥

ਜੈਸੇ ਸੀਗਾਰੁ ਕਰੈ ਦੇਹ ਮਾਨੁਖ ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਨਕਟੇ ਨਕ ਕੀਕ ॥ ਆਦਿ-੧੩੩੬

ਜੇ ਦੀਸੈ ਮਾਇਆ ਮੋਹ ਕੁਟੰਬੁ ਸਭੁ ਮਤ ਤਿਸ ਕੀ ਆਸ ਲਗਿ ਜਨਮੁ ਗਵਾਈ ॥
 ਇਨ੍ਹ ਕੈ ਕਿਛੁ ਹਾਥਿ ਨਹੀ ਕਹਾ ਕਰਹਿ ਇਹਿ ਬਪੁੜੇ ਇਨ੍ਹ ਕਾ ਵਾਹਿਆ ਕਛੁ ਨ ਵਸਾਈ ॥
 ਮੇਰੇ ਮਨ ਆਸ ਕਰਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਅਪੁਨੇ ਕੀ ਜੇ ਤੁਝੁ ਤਾਰੈ ਤੇਰਾ ਕੁਟੰਬੁ ਸਭੁ ਛੁਡਾਈ ॥੨॥
 ਆਦਿ-੮੫੯

ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨੯:- ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥ ਹਨ ਵਧੀਆ ਕੋਠੀ ਅਤੇ ਕਾਰ ਵੀ ਹੈ।
 ਪਰ ਮਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਕਰਿਆ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਿਆ ਕਰੋ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਨਾ
 ਸੋਚਿਆ ਕਰੋ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਵੀਚਾਰ ਕੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰੋ। ਦੈਂਤਾਂ ਦਾ ਖਾਣਾ ਲੰਗਰ
 ਵਿੱਚ ਨਾ ਵਰਤੋ। ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ:-

ਜਉ ਸੁਖ ਕਉ ਚਾਹੈ ਸਦਾ ਸਰਨਿ ਰਾਮ ਕੀ ਲੇਹ ॥ ਆਦਿ ੧੪੨੭

ਹਰਿ ਸਿਮਰਤ ਸਦਾ ਹੋਇ ਅਨੰਦੁ ਸੁਖੁ ਅੰਤਰਿ ਸਾਂਤਿ ਸੀਤਲ ਮਨੁ ਅਪਨਾ ॥

ਜੈਸੇ ਸਕਤਿ ਸੂਰੁ ਬਹੁ ਜਲਤਾ ਗੁਰ ਸਸਿ ਦੇਖੇ ਲਹਿ ਜਾਇ ਸਭ ਤਪਨਾ ॥੧॥

ਮੇਰੇ ਮਨ ਅਨਦਿਨੁ ਧਿਆਇ ਨਾਮੁ ਹਰਿ ਜਪਨਾ ॥

ਜਹਾ ਕਹਾ ਤੁਝੁ ਰਾਖੈ ਸਭ ਠਾਈ ਸੋ ਐਸਾ ਪ੍ਰਭੁ ਸੇਵਿ ਸਦਾ ਤੂ ਅਪਨਾ
 ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਜਾ ਮਹਿ ਸਭਿ ਨਿਧਾਨ ਸੋ ਹਰਿ ਜਪਿ ਮਨ ਮੇਰੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਖੋਜਿ
 ਲਹਹੁ ਹਰਿ ਰਤਨਾ ॥ ਜਿਨ ਹਰਿ ਧਿਆਇਆ ਤਿਨ ਹਰਿ ਪਾਇਆ ਮੇਰਾ ਸੁਆਮੀ
 ਤਿਨ ਕੇ ਚਰਣ ਮਲਹੁ ਹਰਿ ਦਸਨਾ ॥੨॥ ਸਬਦੁ ਪਛਾਣਿ ਰਾਮ ਰਸੁ ਪਾਵਹੁ ਓਹੁ
 ਉਤਮੁ ਸੰਤੁ ਭਇਓ ਬਡ ਬਡਨਾ ॥ ਤਿਸੁ ਜਨ ਕੀ ਵਡਿਆਈ ਹਰਿ ਆਪਿ ਵਧਾਈ
 ਓਹੁ ਘਟੈ ਨ ਕਿਸੈ ਕੀ ਘਟਾਈ ਇਕੁ ਤਿਲੁ ਤਿਲੁ ਤਿਲਨਾ ॥੩॥ ਜਿਸ ਤੇ ਸੁਖ
 ਪਾਵਹਿ ਮਨ ਮੇਰੇ ਸੋ ਸਦਾ ਧਿਆਇ ਨਿਤ ਕਰ ਜੁਰਨਾ ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ ਕਉ ਹਰਿ
 ਦਾਨੁ ਇਕੁ ਦੀਜੈ ਨਿਤ ਬਸਹਿ ਰਿਦੈ ਹਰੀ ਮੋਹਿ ਚਰਨਾ ॥ ਆਦਿ -੮੬੦

ਘਰ, ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਕਾਰ ਨਾਲ ਸਤਿਸੰਗਤ ਕਰਨ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈਣਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੩੦:- ਸੰਸਾਰਕ ਪਦਾਰਥ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਲਗਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਿਮਰਨ
 ਵਿੱਚ ਮਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਮੈਂ ਸਹੀ ਰਾਹ ਤੇ
 ਚਲ ਸਕਾਂ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਇਹ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪੂਰਬਲੇ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੇ
 ਹਨ। ਜਿਸ ਦਾਤੇ ਨੇ ਇਹ ਦਾਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ
 ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਿਮਰਨ ਵਿੱਚ ਮਨ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਤਾਂ ਸਮਝ ਲਓ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾਤੇ
 ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੇਵਲ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ।

ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ:-

ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਕਰਿ ਮਨ ਮੋਰ ॥ ਗੁਰੂ ਬਿਨਾ ਮੈ ਨਾਹੀ ਹੋਰ ॥ ਗੁਰ ਕੀ ਟੇਕ ਰਹਹੁ
ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ ॥ ਜਾ ਕੀ ਕੋਇ ਨ ਮੇਟੈ ਦਾਤਿ ॥੧॥ ਗੁਰੁ ਪਰਮੇਸਰੁ ਏਕੋ ਜਾਣੁ ॥ ਜੋ
ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਸੋ ਪਰਵਾਣੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਗੁਰ ਚਰਣੀ ਜਾ ਕਾ ਮਨੁ ਲਾਗੈ ॥ ਦੂਖੁ
ਦਰਦੁ ਭ੍ਰਮੁ ਤਾ ਕਾ ਭਾਗੈ ॥ ਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਪਾਏ ਮਾਨੁ ॥ ਗੁਰ ਉਪਰਿ ਸਦਾ ਕੁਰਬਾਨੁ
॥੨॥ ਗੁਰ ਕਾ ਦਰਸਨੁ ਦੇਖਿ ਨਿਹਾਲ ॥ ਗੁਰ ਕੇ ਸੇਵਕ ਕੀ ਪੂਰਨ ਘਾਲ ॥ ਗੁਰ ਕੇ
ਸੇਵਕ ਕਉ ਦੁਖੁ ਨ ਬਿਆਪੈ ॥ ਗੁਰ ਕਾ ਸੇਵਕੁ ਦਹ ਦਿਸਿ ਜਾਪੈ ॥੩॥ ਗੁਰ ਕੀ
ਮਹਿਮਾ ਕਥਨੁ ਨ ਜਾਇ ॥ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਗੁਰੁ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਜਾ ਕੇ
ਪੂਰੇ ਭਾਗ ॥ ਗੁਰ ਚਰਣੀ ਤਾ ਕਾ ਮਨੁ ਲਾਗ ॥ ਆਦਿ-੮੬੪

ਇਸਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਕਥਾ ਸੁਣਾਈ ਤੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਜਾਪ ਨਿਤਨੇਮ
ਮਗਰੋਂ ਕਰਿਆ ਕਰੇ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੩੧:- ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਖਾਹਸ਼ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਾਲ,
ਅਫਸਰਾਂ ਨਾਲ, ਅਮੀਰਾਂ ਨਾਲ ਬਣਾਕੇ ਰੱਖਾਂ। ਮੈਂਨੂੰ ਇਹ ਅਸੀਸ ਦਿਓ ਫੇਰ ਮੈਂ
ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਹਾਂ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ
ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਚੌਧਰੀ, ਅਹਿਲਕਾਰ ਹਨ ਇਹ ਸਾਰੇ ਬਿਨਸਨਹਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ
ਸਾਰੇ ਮੰਗਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗਤਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਕੋਈ ਝਾਕ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ
ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਉਥੋਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ
ਹੈ।

ਜਿਤਨੇ ਸਾਹ ਪਾਤਿਸਾਹ ਉਮਰਾਵ ਸਿਕਦਾਰ ਚਉਧਰੀ ਸਭਿ ਮਿਥਿਆ ਝੂਠੁ ਭਾਉ
ਦੂਜਾ ਜਾਣੁ ॥ ਹਰਿ ਅਬਿਨਾਸੀ ਸਦਾ ਥਿਰੁ ਨਿਹਚਲੁ ਤਿਸੁ ਮੇਰੇ ਮਨ ਭਜੁ ਪਰਵਾਣੁ
॥੧॥ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨਾਮੁ ਹਰੀ ਭਜੁ ਸਦਾ ਦੀਬਾਣੁ ॥ ਜੋ ਹਰਿ ਮਹਲੁ ਪਾਵੈ ਗੁਰ ਬਚਨੀ
ਤਿਸੁ ਜੇਵਡੁ ਅਵਰੁ ਨਾਹੀ ਕਿਸੈ ਦਾ ਤਾਣੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਜਿਤਨੇ ਧਨਵੰਤ ਕੁਲਵੰਤ
ਮਿਲਖਵੰਤ ਦੀਸਹਿ ਮਨ ਮੇਰੇ ਸਭਿ ਬਿਨਸਿ ਜਾਹਿ ਜਿਉ ਰੰਗੁ ਕਸੁੰਭ ਕਚਾਣੁ ॥
ਹਰਿ ਸਤਿ ਨਿਰੰਜਨੁ ਸਦਾ ਸੇਵਿ ਮਨ ਮੇਰੇ ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਪਾਵਹਿ ਤੂ ਮਾਣੁ
॥੨॥ ਬ੍ਰਾਹਮਣੁ ਖੜੀ ਸੂਦ ਵੈਸ ਚਾਰਿ ਵਰਨ ਚਾਰਿ ਆਸ੍ਰਮ ਹਰਿ ਜੋ ਹਰਿ ਧਿਆਵੈ
ਸੋ ਪਰਧਾਨੁ ॥ ਜਿਉ ਚੰਦਨ ਨਿਕਟਿ ਵਸੈ ਹਿਰਡੁ ਬਪੁੜਾ ਤਿਉ ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ
ਪਤਿਤ ਪਰਵਾਣੁ ॥੩॥ ਓਹੁ ਸਭ ਤੇ ਉਚਾ ਸਭ ਤੇ ਸੂਚਾ ਜਾ ਕੈ ਹਿਰਦੈ ਵਸਿਆ
ਭਗਵਾਨੁ ॥ ਜਨ ਨਾਨਕੁ ਤਿਸ ਕੇ ਚਰਨ ਪਖਾਲੈ ਜੋ ਹਰਿ ਜਨੁ ਨੀਚੁ ਜਾਤਿ ਸੇਵਕਾਣੁ
॥੪॥੪॥ ਆਦਿ-੮੬੧

ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸੁਖੁ ਉਪਜੈ ਫਿਰਿ ਦੁਖੁ ਨ ਲਗੈ ਆਇ ॥
ਜੰਮਣੁ ਮਰਣਾ ਮਿਟਿ ਗਇਆ ਕਾਲੈ ਕਾ ਕਿਛੁ ਨ ਬਸਾਇ ॥

ਹਰਿ ਸੇਤੀ ਮਨੁ ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਚੇ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ ॥

ਨਾਨਕ ਹਉ ਬਲਿਹਾਰੀਤਿਨ ਕਉ ਜੋ ਚਲਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਭਾਇ ॥੧॥ ਆਦਿ-੬੫੧

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਸੁਣਾਈ ਅਤੇ ਨਿਤਨੇਮ ਉਪਰੰਤ ਰੋਜਾਨਾ ਜਾਪ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੩੨:-ਜਿਵੇਂ ਬਾਕੀ ਮੱਤਾਂ ਵਾਲੇ ਗੱਦੀ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਐਵੇਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਗੱਦੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੇ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਬਾਕੀ ਮੱਤਾਂ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਗੱਦੀ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਗੱਦੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਹਨ। ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਵੀ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀਆਂ ਹੀ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟਿਕਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ। ਮੱਥਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਹੀ ਟੇਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਖੜੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ:-

ਬੀਜਉ ਸੂਝੈ ਕੇ ਨਹੀ ਬਹੈ ਦੁਲੀਚਾ ਪਾਇ ॥ ਆਦਿ-੯੩੬

ਹੋਇ ਇਕਤ੍ਰ ਮਿਲਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ਦੁਬਿਧਾ ਦੂਰਿ ਕਰਹੁ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥ ਹਰਿ ਨਾਮੈ ਕੇ ਹੋਵਹੁ ਜੋੜੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੈਸਹੁ ਸਫਾ ਵਿਛਾਇ ॥ ਆਦਿ-੧੧੮੫

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੩੩:-ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮੈਂ ਈਰਖਾ ਵਸ ਹੋ ਕੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਕਹਿ ਕੇ ਬਹੁਤ ਨਿੰਦਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਉਹ ਨਿੰਦਿਆ ਮੈਂਨੂੰ ਬਹੁਤ ਤੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖਾਂ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਕੇਵਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਆਖੀ ਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲੀ। ਸਗੋਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਥਾ ਸੁਣਕੇ ਮੈਂਨੂੰ ਸੋਝੀ ਆਈ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਨਿੰਦਾ ਕਰਕੇ ਮਨ ਦੁਖੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਇਕੋ ਇਲਾਜ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਉਸੇ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰੀਫ ਕਰੋ ਅਤੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੋ। ਸੱਤੇ ਬਲਵੰਡੇ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਿਆ ਕਰੋ।

ਰਾਮਕਲੀ ਕੀ ਵਾਰ ਰਾਇ ਬਲਵੰਡਿ ਤਥਾ ਸਤੈ ਡੂਮਿ ਆਖੀ ੧੯ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਨਾਉ ਕਰਤਾ ਕਾਦਰੁ ਕਰੇ ਕਿਉ ਬੋਲੁ ਹੋਵੈ ਜੋਖੀਵਦੈ ॥

ਦੇ ਗੁਨਾ ਸਤਿ ਭੈਣ ਭਰਾਵ ਹੈ ਪਾਰੰਗਤਿ ਦਾਨੁ ਪੜੀਵਦੈ ॥

ਗੁਰਮੁਖ ਮਾਰਗ

ਨਾਨਕ ਰਾਜੁ ਚਲਾਇਆ ਸਚੁ ਕੋਟੁ ਸਤਾਣੀ ਨੀਵੈ ਦੈ ॥
ਲਹਣੇ ਧਰਿਓਨੁ ਛਤੁ ਸਿਰਿ ਕਰਿ ਸਿਫਤੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਵਦੈ ॥
ਮਤਿ ਗੁਰ ਆਤਮ ਦੇਵ ਦੀ ਖੜਗਿ ਜੋਰਿ ਪਰਾਕੁਇ ਜੀਅ ਦੈ ॥
ਗੁਰਿ ਚੇਲੇ ਰਹਰਾਸਿ ਕੀਈ ਨਾਨਕਿ ਸਲਾਮਤਿ ਥੀਵਦੈ ॥
ਸਹਿ ਟਿਕਾ ਦਿਤੋਸੁ ਜੀਵਦੈ ॥੧॥
ਲਹਣੇ ਦੀ ਫੇਰਾਈਐ ਨਾਨਕਾ ਦੋਹੀ ਖਟੀਐ ॥
ਜੋਤਿ ਓਹਾ ਜੁਗਤਿ ਸਾਇ ਸਹਿ ਕਾਇਆ ਫੇਰਿ ਪਲਟੀਐ ॥
ਝੁਲੈ ਸੁ ਛਤੁ ਨਿਰੰਜਨੀ ਮਲਿ ਤਖਤੁ ਬੈਠਾ ਗੁਰ ਹਟੀਐ ॥
ਕਰਹਿਜਿ ਗੁਰ ਫੁਰਮਾਇਆ ਸਿਲ ਜੋਗੁ ਅਲੂਣੀ ਚਟੀਐ ॥
ਲੰਗਰੁ ਚਲੈ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਹਰਿ ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੀ ਖਟੀਐ ॥
ਖਰਚੇ ਦਿਤਿ ਖਸੰਮ ਦੀ ਆਪ ਖਹਦੀ ਖੈਰਿ ਦਬਟੀਐ ॥
ਹੋਵੈ ਸਿਫਤਿ ਖਸੰਮ ਦੀ ਨੂਰੁ ਅਰਸਹੁ ਕੁਰਸਹੁ ਝਟੀਐ ॥
ਤੁਧੁ ਡਿਠੇ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਮਲੁ ਜਨਮ ਜਨਮ ਦੀ ਕਟੀਐ ॥
ਸਚੁ ਜਿ ਗੁਰਿ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿਉ ਏਦੁ ਬੋਲਹੁ ਹਟੀਐ ॥
ਪੁੜੀ ਕਉਲੁ ਨ ਪਾਲਿਓ ਕਰਿ ਪੀਰਹੁ ਕੰਨੁ ਮੁਰਟੀਐ ॥
ਦਿਲਿ ਖੋਟੈ ਆਕੀ ਫਿਰਨਿ ਬੰਨੁ ਭਾਰੁ ਉਚਾਇਨਿ ਛਟੀਐ ॥
ਜਿਨਿ ਆਖੀ ਸੋਈ ਕਰੇ ਜਿਨਿ ਕੀਤੀ ਤਿਨੈ ਥਟੀਐ ॥
ਕਉਣੁ ਹਾਰੇ ਕਿਨਿ ਉਵਟੀਐ ॥੨॥
ਜਿਨਿ ਕੀਤੀ ਸੇ ਮੰਨਣਾ ਕੇ ਸਾਲੁ ਜਿਵਾਹੇ ਸਾਲੀ ॥
ਧਰਮ ਰਾਇ ਹੈ ਦੇਵਤਾ ਲੈ ਗਲਾ ਕਰੇ ਦਲਾਲੀ ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਆਖੈ ਸਚਾ ਕਰੇ ਸਾ ਬਾਤ ਹੋਵੈ ਦਰਹਾਲੀ ॥
ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਦੀ ਦੋਹੀ ਫਿਰੀ ਸਚੁ ਕਰਤੈ ਬੰਧਿ ਬਹਾਲੀ ॥
ਨਾਨਕੁ ਕਾਇਆ ਪਲਟੁ ਕਰਿ ਮਲਿ ਤਖਤੁ ਬੈਠਾ ਸੈ ਡਾਲੀ ॥
ਦਰੁ ਸੇਵੇ ਉਮਤਿ ਖੜੀ ਮਸਕਲੈ ਹੋਇ ਜੰਗਾਲੀ ॥
ਦਰਿ ਦਰਵੇਸੁ ਖਸੰਮ ਦੈ ਨਾਇ ਸਚੈ ਬਾਣੀ ਲਾਲੀ ॥
ਬਲਵੰਡ ਖੀਵੀ ਨੇਕ ਜਨ ਜਿਸੁ ਬਹੁਤੀ ਛਾਉ ਪੜਾਲੀ ॥
ਲੰਗਰਿ ਦਉਲਤਿ ਵੰਡੀਐ ਰਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਖੀਰਿ ਘਿਆਲੀ ॥
ਗੁਰਸਿਖਾ ਕੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ ਮਨਮੁਖ ਥੀਏ ਪਰਾਲੀ ॥
ਪਏ ਕਬੂਲੁ ਖਸੰਮ ਨਾਲਿ ਜਾਂ ਘਾਲ ਮਰਦੀ ਘਾਲੀ ॥
ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ ਸਹੁ ਸੋਇ ਜਿਨਿ ਗੋਇ ਉਠਾਲੀ ॥੩॥

ਹੋਰਿਓ ਗੰਗ ਵਹਾਈਐ ਦੁਨਿਆਈ ਆਖੈ ਕਿ ਕਿਓਨੁ ॥
 ਨਾਨਕ ਈਸਰਿ ਜਗਨਾਥਿ ਉਚਹਦੀ ਵੈਣੁ ਵਿਰਿਕਿਓਨੁ ॥
 ਮਾਧਾਣਾ ਪਰਬਤੁ ਕਰਿ ਨੇਤ੍ਰਿ ਬਾਸਕੁ ਸਬਦਿ ਰਿੜਕਿਓਨੁ ॥
 ਚਉਦਹ ਰਤਨ ਨਿਕਾਲਿਅਨੁ ਕਰਿ ਆਵਾ ਗਉਣੁ ਚਿਲਕਿਓਨੁ ॥
 ਕੁਦਰਤਿ ਅਹਿ ਵੇਖਾਲੀਅਨੁ ਜਿਣਿ ਐਵਡ ਪਿਡ ਠਿਣਕਿਓਨੁ ॥
 ਲਹਣੇ ਧਰਿਓਨੁ ਛਤ੍ਰੁ ਸਿਰਿ ਅਸਮਾਨਿ ਕਿਆੜਾ ਛਿਕਿਓਨੁ ॥
 ਜੋਤਿ ਸਮਾਣੀ ਜੋਤਿ ਮਾਹਿ ਆਪੁ ਆਪੈ ਸੇਤੀ ਮਿਕਿਓਨੁ ॥
 ਸਿਖਾਂ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਘੋਖਿ ਕੈ ਸਭ ਉਮਤਿ ਵੇਖਹੁ ਜਿ ਕਿਓਨੁ ॥
 ਜਾਂ ਸੁਧੋਸੁ ਤਾਂ ਲਹਣਾ ਟਿਕਿਓਨੁ ॥੪॥
 ਫੇਰਿ ਵਸਾਇਆ ਫੇਰੁਆਣਿ ਸਤਿਗੁਰਿ ਖਾਡੂਰੁ ॥
 ਜਪੁ ਤਪੁ ਸੰਜਮੁ ਨਾਲਿ ਤੁਧੁ ਹੋਰੁ ਮੁਚੁ ਗਰੂਰੁ ॥
 ਲਬੁ ਵਿਣਾਹੇ ਮਾਣਸਾ ਜਿਉ ਪਾਣੀ ਬੂਰੁ ॥
 ਵਰਿਐ ਦਰਗਹ ਗੁਰੂ ਕੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨੂਰੁ ॥
 ਜਿਤੁ ਸੁ ਹਾਥ ਨ ਲਭਈ ਤੂੰ ਓਹੁ ਠਰੂਰੁ ॥
 ਨਉ ਨਿਧਿ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਹੈ ਤੁਧੁ ਵਿਚਿ ਭਰਪੂਰੁ ॥
 ਨਿੰਦਾ ਤੇਰੀ ਜੋ ਕਰੇ ਸੋ ਵੰਞੈ ਚੂਰੁ ॥
 ਨੇੜੈ ਦਿਸੈ ਮਾਤ ਲੋਕੁ ਤੁਧੁ ਸੁਝੈ ਦੂਰੁ ॥
 ਫੇਰਿ ਵਸਾਇਆਫੇਰੁਆਣਿ ਸਤਿਗੁਰਿ ਖਾਡੂਰੁ ॥੫॥
 ਸੋ ਟਿਕਾ ਸੋ ਬੈਹਣਾ ਸੋਈ ਦੀਬਾਣੁ ॥
 ਪਿਯੂ ਦਾਦੇ ਜੇਵਿਹਾ ਪੋਤਾ ਪਰਵਾਣੁ ॥
 ਜਿਨਿ ਬਾਸਕੁ ਨੇੜੈ ਘਤਿਆ ਕਰਿ ਨੇਹੀ ਤਾਣੁ ॥
 ਜਿਨਿ ਸਮੁੰਦੁ ਵਿਰੋਲਿਆ ਕਰਿ ਮੇਰੁ ਮਧਾਣੁ ॥
 ਚਉਦਹ ਰਤਨ ਨਿਕਾਲਿਅਨੁ ਕੀਤੋਨੁ ਚਾਨਾਣੁ ॥
 ਘੋੜਾ ਕੀਤੋ ਸਹਜ ਦਾ ਜਤੁ ਕੀਓ ਪਲਾਣੁ ॥
 ਧਣਖੁ ਚੜਾਇਓ ਸਤ ਦਾ ਜਸ ਹੰਦਾ ਬਾਣੁ ॥
 ਕਲਿ ਵਿਚਿ ਧੂ ਅੰਧਾਰੁ ਸਾ ਚੜਿਆ ਰੈ ਭਾਣੁ ॥
 ਸਤਹੁ ਖੇਤੁ ਜਮਾਇਓ ਸਤਹੁ ਛਾਵਾਣੁ ॥
 ਨਿਤ ਰਸੋਈ ਤੇਰੀਐ ਘਿਉ ਮੈਦਾ ਖਾਣੁ ॥
 ਚਾਰੇ ਕੁੰਡਾਂ ਸੁਝੀਓਸੁ ਮਨ ਮਹਿ ਸਬਦੁ ਪਰਵਾਣੁ ॥
 ਆਵਾ ਗਉਣੁ ਨਿਵਾਰਿਓ ਕਰਿ ਨਦਰਿ ਨੀਸਾਣੁ ॥
 ਅਉਤਰਿਆ ਅਉਤਾਰੁ ਲੈ ਸੋ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਣੁ ॥

ਝਖੜਿ ਵਾਉ ਨ ਡੋਲਈ ਪਰਬਤੁ ਮੇਰਾਣੁ ॥
 ਜਾਣੈ ਬਿਰਥਾ ਜੀਅ ਕੀ ਜਾਣੀ ਹੂ ਜਾਣੁ ॥
 ਕਿਆ ਸਾਲਾਹੀ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਜਾਂ ਤੂ ਸੁਘੜੁ ਸੁਜਾਣੁ ॥
 ਦਾਨੁ ਜਿ ਸਤਿਗੁਰ ਭਾਵਸੀ ਸੇ ਸਤੇ ਦਾਣੁ ॥
 ਨਾਨਕ ਹੰਦਾ ਛਤ੍ਰੁ ਸਿਰਿ ਉਮਤਿ ਹੈਰਾਣੁ ॥
 ਸੇ ਟਿਕਾ ਸੇ ਬੈਹਣਾ ਸੇਈ ਦੀਬਾਣੁ ॥
 ਪਿਯੂ ਦਾਦੇ ਜੇਵਿਹਾ ਪੇਤ੍ਰਾ ਪਰਵਾਣੁ ॥੬॥
 ਧੰਨੁ ਧੰਨੁ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰੁ ਜਿਨਿ ਸਿਰਿਆ ਤਿਨੈ ਸਵਾਰਿਆ ॥
 ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਕਰਾਮਾਤਿ ਆਪਿ ਸਿਰਜਣਹਾਰੈ ਧਾਰਿਆ ॥
 ਸਿਖੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਕਰਿ ਨਮਸਕਾਰਿਆ ॥
 ਅਟਲੁ ਅਥਾਹੁ ਅਤੋਲੁ ਤੂ ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰਿਆ ॥
 ਜਿਨੀ ਤੂੰ ਸੇਵਿਆ ਭਾਉ ਕਰਿ ਸੇ ਤੁਧੁ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰਿਆ ॥
 ਲਬੁ ਲੋਭੁ ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਮੋਹੁ ਮਾਰਿ ਕਢੇ ਤੁਧੁ ਸਪਰਵਾਰਿਆ ॥
 ਧੰਨੁ ਸੁ ਤੇਰਾ ਥਾਨੁ ਹੈ ਸਚੁ ਤੇਰਾ ਪੈਸਕਾਰਿਆ ॥
 ਨਾਨਕੁ ਤੂ ਲਹਣਾ ਤੂਹੈ ਗੁਰੁ ਅਮਰੁ ਤੂ ਵੀਚਾਰਿਆ ॥
 ਗੁਰੁ ਡਿਠਾ ਤਾਂ ਮਨੁ ਸਾਧਾਰਿਆ ॥੭॥
 ਚਾਰੇ ਜਾਗੇ ਚਹੁ ਜੁਗੀ ਪੰਚਾਇਣੁ ਆਪੇ ਹੋਆ ॥
 ਆਪੀਨੈ ਆਪੁ ਸਾਜਿਓਨੁ ਆਪੇ ਹੀ ਥੰਮ੍ਹਿ ਖਲੋਆ ॥
 ਆਪੇ ਪਟੀ ਕਲਮ ਆਪਿ ਆਪਿ ਲਿਖਣਹਾਰਾ ਹੋਆ ॥
 ਸਭ ਉਮਤਿ ਆਵਣ ਜਾਵਣੀ ਆਪੇ ਹੀ ਨਵਾ ਨਿਰੋਆ ॥
 ਤਖਤਿ ਬੈਠਾ ਅਰਜਨ ਗੁਰੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਖਿਵੈ ਚੰਦੋਆ ॥
 ਉਗਵਣਹੁ ਤੈ ਆਥਵਣਹੁ ਚਹੁ ਚਕੀ ਕੀਅਨੁ ਲੋਆ ॥
 ਜਿਨੀ ਗੁਰੁ ਨ ਸੇਵਿਓ ਮਨਮੁਖਾ ਪਇਆ ਮੋਆ ॥
 ਦੂਣੀ ਚਉਣੀ ਕਰਾਮਾਤਿ ਸਚੇ ਕਾ ਸਚਾ ਢੋਆ ॥
 ਚਾਰੇ ਜਾਗੇ ਚਹੁ ਜੁਗੀ ਪੰਚਾਇਣੁ ਆਪੇ ਹੋਆ ॥੮॥੧॥ਆਦਿ-੯੬੬
 ਜਨੀ ਗੁਰੁ ਨ ਸੇਵਿਓ ਮਨਮੁਖਾ ਪਇਆ ਮੋਆ ॥
 ਦੂਣੀ ਚਉਣੀ ਕਰਾਮਾਤਿ ਸਚੇ ਕਾ ਸਚਾ ਢੋਆ ॥
 ਚਾਰੇ ਜਾਗੇ ਚਹੁ ਜੁਗੀ ਪੰਚਾਇਣੁ ਆਪੇ ਹੋਆ ॥੮॥੧॥ਆਦਿ-੯੬੬
 ਇਸ ਵਾਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਉਥਾਨਕਾ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ ਦੀ ਕਥਾ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ
 ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਇਸ ਵਾਰ ਦਾ ਪਾਠ ਨਿਤਨੇਮ ਉਪਰੰਤ ਕਰਿਆ ਕਰੇ ॥

ਸਾਖੀ: ਸੱਤਾ ਤੇ ਬਲਵੰਡਾ ਨੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਪੰਜਵੀਂ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋਣਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੩੪:- ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰਪੁਰਬਾਂ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਸਮਾਪਤੀ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਾਂ ਸਕੱਤਰ ਸਾਹਿਬ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਆਈ ਸੰਗਤ ਦਾ ਕਦੇ ਧੰਨਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਗੁਰਪੁਰਬਾਂ ਤੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਗਤਾਂ ਗੁਰਪੁਰਬਾਂ ਤੇ ਸਾਡੇ ਕਰਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਣਜਾਣ ਸੰਗਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਗੁਲਾਮ ਹਨ ਉਹ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਧੰਨਵਾਦ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪਾਸੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਸਿੱਖ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਲ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਭਿਖਾਰੀ ਬਣ ਕੇ ਕੁਝ ਮੰਗਣ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ ਹਨ:-

ਹਮ ਭੀਖਕ ਭੇਖਾਰੀ ਤੇਰੇ ਤੂ ਨਿਜ ਪਤਿ ਹੈ ਦਾਤਾ ॥

ਹੋਹੁ ਦੈਆਲ ਨਾਮੁ ਦੇਹੁ ਮੰਗਤ ਜਨ ਕੰਉ ਸਦਾ ਰਹਉ ਰੰਗਿ ਰਾਤਾ ॥੧॥

ਹੰਉ ਬਲਿਹਾਰੈ ਜਾਉ ਸਾਚੇ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਵਿਟਹੁ ॥

ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਸਭਨਾ ਕਾ ਏਕੋ ਅਵਰੁ ਨ ਦੂਜਾ ਕੋਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਬਹੁਤੇ ਫੇਰ ਪਏ ਕਿਰਪਨ ਕਉ ਅਬ ਕਿਛੁ ਕਿਰਪਾ ਕੀਜੈ ॥

ਹੋਹੁ ਦਇਆਲ ਦਰਸਨੁ ਦੇਹੁ ਅਪੁਨਾ ਐਸੀ ਬਖਸ ਕਰੀਜੈ ॥੨॥

ਭਨਤਿ ਨਾਨਕ ਭਰਮ ਪਟ ਖੂਲੈ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਜਾਨਿਆ ॥

ਸਾਚੀ ਲਿਵ ਲਾਗੀ ਹੈ ਭੀਤਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਉ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ ॥੩॥੧॥੯॥ ਆਦਿ -੬੬੬

ਇਸਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੩੫:-ਇੱਕ ਬੀਬੀ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਆ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕੀਰਤਨ ਵੀ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਅਸੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੁਖੀ ਹਾਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਪਰਿਵਾਰ ਰੱਬ ਨੂੰ ਉਲਾਂਭੇ ਦਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਜੋ ਬਾਣੀ ਅਸੀਂ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਤੁਸੀਂ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਦੇ ਹੋ ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਆਪ ਪੋਥੀਆਂ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਵੀ ਕਰੋ। ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਮਨਮੁਖਾਂ ਨਾਲੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਸਮਝ ਲਵੋ ਅਸੀਂ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦੇ ਕੇਵਲ ਸਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਧੁਨੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ਪਿਆਰੀਆਂ ਹਨ। ਪਰਮੇਸਰ ਨੂੰ

ਕਦੇ ਉਲਾਂਭਾ ਨਹੀਂ ਦਿਆ ਕਰਦੇ। ਸੁਖ ਦੁਖ ਪੂਰਬਲੇ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੁਖ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਹਜੂਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ:-

ਮਨਮੁਖ ਸਉ ਕਰਿ ਦੋਸਤੀ ਸੁਖ ਕਿ ਪੁਛਹਿ ਮਿਤ ॥
ਗੁਰਮੁਖ ਸਉ ਕਰਿ ਦੋਸਤੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਉ ਲਾਇ ਚਿਤੁ ॥
ਜੰਮਣ ਮਰਣ ਕਾ ਮੂਲੁ ਕਟੀਐ ਤਾਂ ਸੁਖੁ ਹੋਵੀ ਮਿਤ ॥ ਆਦਿ-੧੪੨੧
ਉਲਾਹਨੇ ਮੈ ਕਾਹੂ ਨ ਦੀਓ ॥ ਮਨ ਮੀਠ ਤੁਹਾਰੇ ਕੀਓ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਆਗਿਆ ਮਾਨਿ ਜਾਨਿ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਨਾਮੁ ਤੁਹਾਰੇ ਜੀਓ ॥
ਈਹਾਂ ਉਹਾ ਹਰਿ ਤੁਮ ਹੀ ਤੁਮ ਹੀ ਇਹੁ ਗੁਰ ਤੇ ਮੰਤ੍ਰੁ ਦ੍ਰਿੜੀਓ ॥੧॥
ਜਬ ਤੇ ਜਾਨਿ ਪਾਈ ਏਹ ਬਾਤਾ ਤਬ ਕੁਸਲ ਖੇਮ ਸਭ ਬੀਓ ॥
ਸਾਧਸੰਗਿ ਨਾਨਕ ਪਰਗਾਸਿਓ ਆਨ ਨਾਹੀ ਰੇ ਬੀਓ ॥
ਦਵੈ ਦੋਸੁ ਨ ਦੇਉ ਕਿਸੈ ਦੋਸੁ ਕਰੰਮਾ ਆਪਣਿਆ ॥
ਜੇ ਮੈ ਕੀਆ ਸੇ ਮੈ ਪਾਇਆ ਦੋਸੁ ਨ ਦੀਜੈ ਅਵਰ ਜਨਾ ॥ ਆਦਿ-੪੩੩

ਸੁਖੁ ਦੁਖੁ ਪੁਰਬ ਜਨਮ ਕੇ ਕੀਏ ॥ ਸੇ ਜਾਣੈ ਜਿਨਿ ਦਾਤੈ ਦੀਏ ॥
ਕਿਸ ਕਉ ਦੋਸੁ ਦੇਹਿ ਤੂ ਪ੍ਰਾਣੀ ਸਹੁ ਅਪਣਾ ਕੀਆ ਕਰਾਰਾ ਹੇ ॥ ਆਦਿ -੧੦੩੦
ਇਸ ਸਬਦ ਦੀ ਕਥਾ ਕਰਕੇ ਸੁਣਾਈ ਨਿਤਨੇਮ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਇਸ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨ ਦਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੩੬: ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਪੜ੍ਹਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਵੀਹ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਲੜਕਾ ਅਤੇ ਲੜਕੀ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸਿੱਖੀ ਕਮਾਉਣ ਅਤੇ ਦੋਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਖਿਆਲ ਹੋਣ ਤਾਂ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੰਤ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜਾਂ ਸਮੇਂ ਰਹਿਤ ਬਹਿਤ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੀ ਜੋੜੀ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਜਨਮ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਬੱਚਾ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਸੰਗਤ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹੌਲ ਵਿੱਚ ਪਲਿਆ ਹੋਇਆ ਬੱਚਾ ਕਦੇ ਡੋਲਦਾ ਨਹੀਂ। ਭਾਈ ਰੂਪਚੰਦ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਬੀਬੀ ਸੂਰਤੀ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਹਾਨ ਗੁਰਸਿੱਖ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਹਜੂਰ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ:-

ਸਾਖੀ: ਭਾਈ ਆਕੁਲ ਜੀ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਬੀਬੀ ਸੂਰਤੀ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਭਾਈ ਰੂਪੇ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਣਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੩੭:- ਸੱਤ ਜਾਂ ਅੱਠ ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਕਰਵਾਉਣ ਨਾਲ ਕੀ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਸੱਤ ਜਾਂ ਅੱਠ ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਕਰਵਾਉਣ

ਨਾਲ ਉਹ ਕੁਸੰਗਤ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਨਵੇਂ ਉਗੇ ਹੋਏ ਬੂਟੇ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਤੇ ਪਾਣੀ ਛਿੜਕਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪੱਤਿਆਂ ਤੇ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਘੱਟਾ ਲਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਪਾਣੀ ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਰਮ ਕੇ ਜੜਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਲਾਭ ਸਾਰੇ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਆਪਾਂ ਬੂਟਾ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਦਵਾਈ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਣਾ ਲੈਣ ਤਾਂ ਜਨਮ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਧਾਰਮਿਕ ਹੋਣਗੇ। ਅਜਿਹਾ ਬੱਚਾ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਗੁਣਵਾਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਬਾਬਾ ਖਜਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਮਹਿਤਾਬ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਸੰਤ ਗਿ: ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਪੈਦਾ ਹੋਏ।

ਸਾਖੀ: ਸੰਤ ਗਿਆਨੀ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੩੮:- ਬਾਬਾ ਜੀ ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਆ ਰਿਹਾਂ ਹਾਂ ਪਰ ਅਨੰਦ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਆਇਆ?

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸੰਸਾਰੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਅਨੰਦ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਚੱਲਣ ਨਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਨੰਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ:-

ਪੜਿ ਪੜਿ ਗਡੀ ਲਦੀਅਹਿ ਪੜਿ ਪੜਿ ਭਰੀਅਹਿ ਸਾਥ ॥
 ਪੜਿ ਪੜਿ ਬੇੜੀ ਪਾਈਐ ਪੜਿ ਪੜਿ ਗਡੀਅਹਿ ਖਾਤ ॥
 ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਬਰਸ ਬਰਸ ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਮਾਸ ॥
 ਪੜੀਐ ਜੇਤੀ ਆਰਜਾ ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਸਾਸ ॥
 ਨਾਨਕ ਲੇਖੈ ਇਕ ਗਲ ਹੋਰੁ ਹਉਮੈ ਝਖਣਾ ਝਾਖ ॥ ਆਦਿ-੪੬੭

ਸਾਖੀ:-ਕੀੜੀਆਂ ਦੇ ਲਿੰਦ ਖਾਣ ਦੀ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੩੯:-ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਖੇ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ?

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।
 ਦੁਲਭ ਜਨਮੁ ਪੁੰਨ ਫਲ ਪਾਇਓ ਬਿਰਥਾ ਜਾਤ ਅਬਿਬੇਕੈ ॥ ਆਦਿ-੬੫੮

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੪੦:- ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਲਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ?

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਆਗਿਆ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹੋ ਕੇ ਸੱਚ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੪੧:-ਹਠ ਅਤੇ ਭੇਖ ਨਾਲ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਹਠ ਅਤੇ ਭੇਖ ਨਾਲ ਰੱਬ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉੱਦਮ ਲਈ ਹਠ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਕੋਸ਼ਾਂ ਸਮੇਤ ਬਣਤਰ ਬਣਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਸੰਗਤ ਤੋਂ ਬਚਣ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜ ਕਕਾਰ ਬਖਸ਼ੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੇਖ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਗਿਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਰੱਬ ਦੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸਰੀਰ ਦੀ ਬਣਤਰ ਨੂੰ ਉਸਤਰੇ ਜਾਂ ਕੈਂਚੀ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਸਰੂਪ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਇਹ ਭੇਖ ਹੈ।

ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ:-

ਮਨਹਠਿ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਓ ਸਭ ਥਕੇ ਕਰਮ ਕਮਾਇ ॥ ਮਨਹਠਿ ਭੇਖ ਕਰਿ ਭਰਮਦੇ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ॥ ਆਦਿ-੫੯੩

ਸਾਖੀ: ਹਠਯੋਗ ਨਾਲ ਮਨ ਵਾਸਨਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੪੨:- ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿਹੜੀ ਵਿਦਿਆ ਚੰਗੀ ਅਤੇ ਕਿਹੜੀ ਮਾੜੀ ਹੈ?

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਜਿਹੜੀ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਉਹ ਵਿਦਿਆ ਚੰਗੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜੇ ਉਹ ਮਾੜੀ ਹੈ।

ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ ਹੈ:-

ਵਿਦਿਆ ਵੀਚਾਰੀ ਤਾਂ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ॥ ਆਦਿ-੩੫੬

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੪੩:- ਰੱਬ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਕਿਸ ਨਾਲ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਰੱਬ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਹੈ। ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਸਮਝਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਦੀ ਦੌਲਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ:-

ਪ੍ਰੇਮ ਪਦਾਰਥੁ ਪਾਈਐ ਗੁਰਮੁਖਿ ਤਤੁ ਵੀਚਾਰੁ ॥

ਸਾਖੀ: ਰਹਿਬਾਂ ਦਾ ਮੱਕੇ ਜਾਣਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੪੪:- ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਖੇ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜੀਵ ਕਿਵੇਂ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਲਈ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਈ ਵਾਰੀ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਇ ਚਤੁਰਾਈ ਅਤੇ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵਾਸਨਾ ਵਿੱਚ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਆਵਾ ਗਵਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ:-

ਜਿਤੁ ਲਾਗੋ ਮਨੁ ਬਾਸਨਾ ਅੰਤਿ ਸਾਈ ਪ੍ਰਗਟਾਨੀ ॥

ਅਹੰਬੁਧਿ ਸੁਚਿ ਕਰਮ ਕਰਿ ਇਹ ਬੰਧਨ ਬੰਧਾਨੀ ॥

ਛਾਡਿ ਸਗਲ ਸਿਆਣਪਾ ਸਾਧ ਸਰਣੀ ਆਉ ॥

ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਕੇ ਗੁਣ ਗਾਉ ॥੧॥

ਰੇ ਚਿਤ ਚਰਣ ਕਮਲ ਅਰਾਧਿ ॥

ਸਰਬ ਸੂਖ ਕਲਿਆਣ ਪਾਵਹਿ ਮਿਟੈ ਸਗਲ ਉਪਾਧਿ ॥੧॥ (ਆਦਿ-੫੦੧)

ਸਾਖੀ: ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਦਿਆਂ ਸ਼ੇਰ ਮਾਰਨਾ (ਕਾਸਮ ਬੇਗ)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੪੫:- ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਨ ਦੀ ਮੈਲ ਬਾਰੇ ਕਿਵੇਂ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਸੁਣਨ ਨਾਲ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਨਾਲ ਮਨ ਦੀ ਮੈਲ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਲਾ ਮਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਮਾੜੇ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਬਾਣੀ ਦਾ ਮੁੜ ਮੁੜ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਨ ਦੀ ਮੈਲ ਕਟੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ:-

ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ ਮਲੁ ਲਾਗੀ ਕਾਲਾ ਹੋਆ ਸਿਆਹੁ ॥

ਖੰਨਲੀ ਧੋਤੀ ਉਜਲੀ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਸਉ ਧੋਵਣਿ ਪਾਹੁ ॥

ਗੁਰਪਰਸਾਦੀ ਜੀਵਤੁ ਮਰੈ ਉਲਟੀ ਹੋਵੈ ਮਤਿ ਬਦਲਾਹੁ ॥

ਨਾਨਕ ਮੈਲੁ ਨ ਲਗਈ ਨਾ ਫਿਰਿ ਜੋਨੀ ਪਾਹੁ ॥੧॥ ਆਦਿ-੬੫੧

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੪੬:- ਮਹਾਂਪੁਰਖੇ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਬਾਣੀ ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ ਸੇਵਾ ਬਹੁਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਸਾਧਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਮੇਂ ਸੁਣੀ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਸੁਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰੀ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਵਿਚਾਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੰਨੀ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਕੁਝ ਮੰਨੀ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ

ਆਪਣੀ ਸਿਆਣਪ ਅਤੇ ਚਤੁਰਾਈ ਨਾਲ ਮੰਨੀ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੇਵਾ ਆਪਣੀ ਮਨ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਸਗੋਂ ਮਨ ਨੂੰ ਰੋਗ ਲਗ ਪਿਆ। ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਮੰਨ ਕਿ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਤੀਜਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਤੀਕ ਗਏ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੀ ਅਵਸਥਾ ਵਾਲੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਵਲੋਂ ਵਰੋਸਾਏ ਹੋਏ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸਾਧਸੰਗਤ ਆਖੀ ਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪੈ ਰਹੀ ਬਾਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਛਤਰੀ ਲੈ ਕੇ ਆਖੇ ਕਿ ਵੇਖੋ ਮੇਰੇ ਕੱਪੜੇ ਮੀਂਹ ਵਿੱਚ ਵੀ ਭਿਜੇ ਨਹੀਂ, ਠੀਕ ਤੁਹਾਡਾ ਵਰਤਾਰਾ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਚਤੁਰਾਈ ਦੀ ਛਤਰੀ ਨੂੰ ਪਰੇ ਕਰੋ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਰੂਪੀ ਮੀਂਹ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਭਿੱਜ ਜਾਵੇਗਾ। ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਭਿਜਿਆ ਹੋਇਆ ਮਨ ਹੀ ਰਜਾ ਰੂਪੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਉਦਮ ਕਰੋ ਉਦਮ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਫਲ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ:-

ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਸਫਲ ਹੈ ਜੇ ਕੋ ਕਰੇ ਚਿਤੁ ਲਾਇ ॥

ਨਾਮੁ ਪਦਾਰਥੁ ਪਾਈਐ ਅਚਿੰਤੁ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ ॥

ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੁਖੁ ਕਟੀਐ ਹਉਮੈ ਮਮਤਾ ਜਾਇ ॥

ਉਤਮ ਪਦਵੀ ਪਾਈਐ ਸਚੇ ਰਹੈ ਸਮਾਇ ॥

ਨਾਨਕ ਪੂਰਬਿ ਜਿਨ ਕਉ ਲਿਖਿਆ ਤਿਨਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲਿਆ ਆਇ ॥੧॥ ਆਦਿ-੫੫੨

ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਰਹੀਐ ਮਾਧਉ ਜੈਸੇ ਮਧੁਪ ਮਖੀਰਾ ॥ ਆਦਿ-੪੮੬

ਸਾਝ ਕਰੀਜੈ ਗੁਣਹ ਕੇਰੀ ਛੋਡਿ ਅਵਗਣ ਚਲੀਐ ॥ ਆਦਿ-੭੬੬

ਸਾਖੀ: ਬਾਬਾ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਨੇ ਚਤੁਰਾਈ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੪੭:- ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਨ ਨੂੰ ਮੈਲ ਕਿਵੇਂ ਲਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮਨ ਮੈਲ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਛਲਣ ਵਾਸਤੇ ਝੂਠ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨ ਮੈਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨ ਦੀ ਮੈਲ ਕਟੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਆਵੈ ਸਾਹਿਬੁ ਚਿਤਿ ਤੇਰਿਆ ਭਗਤਾ ਡਿਠਿਆ ॥

ਮਨ ਕੀ ਕਟੀਐ ਮੈਲੁ ਸਾਧਸੰਗਿ ਵੁਠਿਆ ॥ ਆਦਿ-੫੨੦

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੪੮:- ਕਿਸੇ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਆ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਮੈਂ ਸੱਚ ਬੋਲਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਮੇਰੇ ਸੱਚੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੱਚ ਬੋਲਦੇ ਹੋਵੋਗੇ ਪਰ ਆਚਾਰ ਠੀਕ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਆਚਾਰ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ:-

ਸਚਹੁ ਓਰੈ ਸਭੁ ਕੇ ਉਪਰਿ ਸਚੁ ਆਚਾਰੁ ॥ ਆਦਿ-੬੨

ਸਾਖੀ: ਆਜੜੀ ਦੇ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਬਾਰੇ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੪੯:- ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸੇਵਾ ਕਰਿਆ ਕਰੋ ਤਾਂ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਸਤਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਦੁਨੀਆ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਮਾੜੀ ਹੈ ਐਸੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਕਿਵੇਂ ਸੇਵਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਪ੍ਰੇਮੀਆ ਦੁਨੀਆ ਮਾੜੀ ਨਹੀਂ ਆਪਾ ਨੂੰ ਰਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਸਾਡਾ ਸੁਭਾਅ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕੋਠੜੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਆਪ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਔਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਕਰਨੀ ਹੈ।

ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ:-

ਵਿਚਿ ਦੁਨੀਆ ਸੇਵ ਕਮਾਈਐ ॥ ਤਾ ਦਰਗਹ ਬੈਸਣੁ ਪਾਈਐ ॥ ਆਦਿ-੨੬

ਫਰੀਦਾ ਖਾਲਕੁ ਖਲਕ ਮਹਿ ਖਲਕ ਵਸੈ ਰਬ ਮਾਹਿ ॥

ਮੰਦਾ ਕਿਸ ਨੋ ਆਖੀਐ ਜਾਂ ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ ਕੋਈ ਨਾਹਿ ॥ ਆਦਿ-੧੩੮੧

ਇਹੁ ਜਗੁ ਸਚੈ ਕੀ ਹੈ ਕੋਠੜੀ ਸਚੇ ਕਾ ਵਿਚਿ ਵਾਸੁ ॥ ਆਦਿ-੪੬੩

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-੫੦ :- ਮੈਂ ਮਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਟਿਕਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਟਿਕਦਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਟਿਕੇਗਾ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਮਨ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਪਿੱਪਲ ਦਾ ਪੱਤਾ, ਝੰਡੇ ਦਾ ਫਰਲਾ, ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਚਮਕਾਰਾ, ਕੱਛੂ ਦੀ ਸਿਰੀ, ਭੂਤਾਂ ਦੀ ਅੱਗ, ਦੀਵੇ ਦੀ ਲਾਟ ਵਰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਟਿਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੰਚਲ ਮਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਟਿਕ ਸਕਦਾ। ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਮਨ ਟਿਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ:-

ਗਿਆਨ ਕਾ ਬਧਾ ਮਨੁ ਰਹੈ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਗਿਆਨੁ ਨ ਹੋਇ ॥੫॥ ਆਦਿ-੪੬੯

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-੫੧ :- ਮੈਂ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਮਨ ਟਿਕਾਅ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰੋ, ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿਮਰਨ ਸੁਤੇ ਸਿਧ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਸਾਨੂੰ ਜੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਢਾਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਫਿਰ ਮਨ ਟਿਕਾਅ

ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ:-

ਠਠਾ ਇਹੈ ਦੂਰਿ ਠਗ ਨੀਰਾ ॥

ਨੀਠਿ ਨੀਠਿ ਮਨੁ ਕੀਆ ਧੀਰਾ ॥

ਜਿਨਿ ਠਗਿ ਠਗਿਆ ਸਗਲ ਜਗੁ ਖਾਵਾ ॥

ਸੋ ਠਗੁ ਠਗਿਆ ਠਉਰ ਮਨੁ ਆਵਾ ॥ ਆਦਿ-੩੪੧

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪ੨:- ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਸਭ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਬੱਚਾ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਬਾਰੇ ਇਹ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਮੈਂਨੂੰ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਹਾਨੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਉਹ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਜਿਤੜੇ ਫਲ ਮਨਿ ਬਾਛੀਅਹਿ ਤਿਤੜੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸਿ ॥

ਪੂਰਬ ਲਿਖੇ ਪਾਵਣੇ ਸਾਚੁ ਨਾਮੁ ਦੇ ਰਾਸਿ ॥ ਆਦਿ-੫੨

ਇਛਾ ਪੂਰਕੁ ਸਰਬ ਸੁਖਦਾਤਾ ਹਰਿ ਜਾ ਕੈ ਵਸਿ ਹੈ ਕਾਮਧੇਨਾ ॥

ਸੋ ਐਸਾ ਹਰਿ ਧਿਆਈਐ ਮੇਰੇ ਜੀਅੜੇ ਤਾ ਸਰਬ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ ਮੇਰੇ ਮਨਾ ॥

ਆਦਿ-੬੬੯

ਕੋਤਿਆ ਦੂਖ ਭੂਖ ਸਦ ਮਾਰ ॥ ਏਹਿ ਭਿ ਦਾਤਿ ਤੇਰੀ ਦਾਤਾਰ ॥ ਆਦਿ-੫

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪ੩:- ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਪਾਸ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰੀਏ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰੀਏ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਇਸ ਲਈ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਿਆ ਕਰੋ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਿਆ ਕਰੋ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਮਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਸੇਵਾ ਕਰਿਆ ਕਰੋ। ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੈਂਚੀਆਂ ਤੇ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰੋ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ:-

ਸੁਣਿ ਸਾਜਨ ਸੰਤ ਜਨ ਭਾਈ ॥ ਚਰਣ ਸਰਣ ਨਾਨਕ ਗਤਿ ਪਾਈ ॥ ਆਦਿ-੨੪੫

ਭਲੀ ਸੁਹਾਵੀ ਛਾਪਰੀ ਜਾ ਮਹਿ ਗੁਨ ਗਾਏ ॥

ਕਿਤ ਹੀ ਕਾਮਿ ਨ ਧਉਲਹਰ ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਬਿਸਰਾਏ ॥ ਆਦਿ-੨੪੫

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੫੪:- ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਦਾਤ ਕਿਸ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿਤਰ ਬਚਨ:-

ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਰੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਾਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅੰਦਰ ਕਪਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਜਿਨਾ ਅੰਦਰ ਕਪਟ ਵਿਕਾਰ ਹੈ ਤਿਨਾ ਰੋਇ ਕਿਆ ਕੀਜੈ। ਆਦਿ-

ਸਾਖੀ:- ਪਿੰਡ ਚੱਬੇ ਵਾਲੀ ਮਾਤਾ ਸੁਲੱਖਣੀ ਨੂੰ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਛੇਵੀਂ ਨੇ ਸੱਤ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੫੫:- ਸਾਡਾ ਪਰਿਵਾਰ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਅਸ਼ਾਂਤ ਕਿਉਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿਤਰ ਬਚਨ:-

ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਸੰਸਾਰੀ ਧਨ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਛਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨ ਦੇ ਰੋਗ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਰੋਗੀ ਮਨ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਅਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਔਗੁਣਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਹੈ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਉਪਦੇਸ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਸਾਉਣਾ ਹੈ।

ਸੁਹੀ ਮਹਲਾ ੪ ॥

ਹਰਿ ਹਰਿ ਕਰਹਿ ਨਿਤ ਕਪਟੁ ਕਮਾਵਹਿ ਹਿਰਦਾ ਸੁਧੁ ਨ ਹੋਈ ॥

ਅਨਦਿਨੁ ਕਰਮ ਕਰਹਿ ਬਹੁਤੇਰੇ ਸੁਪਨੈ ਸੁਖੁ ਨ ਹੋਈ ॥੧॥

ਗਿਆਨੀ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਈ ॥

ਕੋਰੈ ਰੰਗੁ ਕਦੇ ਨ ਚੜੈ ਜੇ ਲੋਚੈ ਸਭੁ ਕੋਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਜਪੁ ਤਪ ਸੰਜਮ ਵਰਤ ਕਰੇ ਪੂਜਾ ਮਨਮੁਖ ਰੋਗੁ ਨ ਜਾਈ ॥

ਅੰਤਰਿ ਰੋਗੁ ਮਹਾ ਅਭਿਮਾਨਾ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਖੁਆਈ ॥੨॥

ਬਾਹਰਿ ਭੇਖ ਬਹੁਤੁ ਚਤੁਰਾਈ ਮਨੂਆ ਦਹ ਦਿਸਿ ਧਾਵੈ ॥

ਹਉਮੈ ਬਿਆਪਿਆ ਸਬਦੁ ਏਕੋ ਬੂਝੈ ਏਕਸੁ ਮਾਹਿ ਸਮਾਇ ॥੪॥੪॥ ਆਦਿ-੭੩੨

ਨੀਂਦ ਵਿਆਪਿਆ ਕਾਮਿ ਸੰਤਾਪਿਆ ਮੁਖਹੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਕਹਾਵੈ ॥ ਆਦਿ-੯੬੦

ਸਾਖੀ: ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਦਸਵੀਂ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਪਾਸੋਂ ਭੰਗ ਦੀਆਂ ਕੁਰਲੀਆਂ ਕਰਾਉਣੀਆਂ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੫੬:- ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦਾ ਚੱਕਰ ਨਹੀਂ ਇਹ ਮਿਥਿਆ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿਤਰ ਬਚਨ:-

ਪਉੜੀ ॥

ਜੰਮਣ ਮਰਣੁ ਨ ਤਿਨੁ ਕਉ ਜੋ ਹਰਿ ਲੜਿ ਲਾਗੇ ॥

ਜੀਵਤ ਸੇ ਪਰਵਾਣੁ ਹੋਏ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨਿ ਜਾਗੇ ॥

ਸਾਧਸੰਗੁ ਜਿਨ ਪਾਇਆ ਸੇਈ ਵਡਭਾਗੇ ॥
ਨਾਇ ਵਿਸਰਿਐ ਪ੍ਰਿਯ ਜੀਵਣਾ ਤੂਟੇ ਕਚ ਧਾਗੇ ॥
ਨਾਨਕ ਪੂੜਿ ਪੁਨੀਤ ਸਾਧ ਲਖ ਕੋਟਿ ਪਿਰਾਗੇ ॥ ੧੬ ॥ ਅਦਿ-੩੨੨

ਗੁਜਰੀ ॥

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਲਛਮੀ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥
ਸਰਪ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥ ੧ ॥

ਅਰੀ ਬਾਈ ਗੋਬਿਦ ਨਾਮੁ ਮਤਿ ਬੀਸਰੈ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥
ਬੇਸਵਾ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥ ੩ ॥

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਮੰਦਰ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥
ਪ੍ਰੇਤ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥ ੪ ॥

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਨਾਰਾਇਣੁ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥
ਬਦਤਿ ਤਿਲੋਚਨੁ ਤੇ ਨਰ ਮੁਕਤਾ ਪੀਤੰਬਰ ਵਾ ਕੇ ਰਿਦੈ ਬਸੈ ॥ ੫ ॥ ੨ ॥ ਅਦਿ-੫੨੬
ਸਾਖੀ:- ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਪੰਜਵੀਂ ਨੇ ਮੰਡੀ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦਾ ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਚੰਡਾਲਾਂ ਦੇ ਘਰ
ਜਨਮ ਭੁਗਤਾਉਣਾ

ਸਾਖੀ:- ਪੀਰ ਬੁੱਧੁ ਸ਼ਾਹ ਤੇ ਬੇਗਮ ਨਸ਼ੀਰਾਂ ਦੀ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੫੭:- ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨਾਮ ਬਹੁਤ ਜਪਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਨਾਮ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂ
ਨਹੀਂ ਵਸਦਾ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿਤਰ ਬਚਨ:- ਕੁਰਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਸਨੇਹ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਲੋਕ ਮ:੩ ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਉ ਚਿਤੁ ਨ ਲਾਇਓ ਨਾਮੁ ਨ ਵਸਿਓ ਮਨਿ ਆਇ ॥
ਪ੍ਰਿਯ ਇਵੇਹਾ ਜੀਵਿਆ ਕਿਆ ਜੁਗ ਮਹਿ ਪਾਇਆ ਆਇ ॥
ਮਾਇਆ ਖੋਟੀ ਰਾਸਿ ਹੈ ਏਕ ਚਸੇ ਮਹਿ ਪਾਜੁ ਲਹਿ ਜਾਇ ॥
ਹਥਹੁ ਛੁੜਕੀ ਤਨੁ ਸਿਆਹੁ ਹੋਇ ਬਦਨੁ ਜਾਇ ਕੁਮਲਾਇ ॥
ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਉ ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ ਤਿਨ ਸੁਖੁ ਵਸਿਆ ਮਨਿ ਆਇ ॥
ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵਹਿ ਰੰਗ ਸਿਉ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਰਹੇ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥
ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇ ਧਨੁ ਸਉਪਿਆ ਜਿ ਜੀਆ ਮਹਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ ॥
ਰੰਗੁ ਤਿਸੈ ਕਉ ਅਗਲਾ ਵੰਨੀ ਚੜੈ ਚੜਾਇ ॥ ੧ ॥

ਸਾਖੀ:- ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਦਸਵੀਂ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਪਾਸੋਂ ਭੰਗ ਦੀਆਂ ਕੁਰਲੀਆਂ ਕਰਾਉਣੀਆਂ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੫੮:- ਮਾਇਆ ਕੀ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿਤਰ ਬਚਨ:-

ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਆਦਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲ

ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਉਹ ਮਾਇਆ ਹੈ ।

ਇਹ ਮਾਇਆ ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਵਿਸਰੈ ਮੋਹੁ ਉਪਜੈ ਮੋਹੁ ਉਪਜੈ ਭਾਉ ਦੂਜਾ ਲਾਇਆ ॥
(ਆਦਿ ੯੨੧)

ਜੈਸੀ ਅਗਨਿ ਉਦਰ ਮਹਿ ਤੈਸੀ ਬਾਹਰਿ ਮਾਇਆ ॥ ਆਦਿ-੯੨੧

ਉਸਤਤਿ ਨਿੰਦਾ ਦੇਉ ਬਿਬਰਜਿਤ ਤਜਹੁ ਮਾਨੁ ਅਭਿਮਾਨਾ ॥ ਆਦਿ-੧੧੨੩

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੫੯:-ਮਨ ਸੁਖੀ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਤੇ ਚਤਰਾਈ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਮੁੱਖ ਗੁਰੂ ਵੱਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਉਹ ਸੁਖੀ ਹੈ ।

ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਉ ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ ਤਿਨੁ ਸੁਖੁ ਵਸਿਆ ਮਨਿ ਆਇ ॥ ਆਦਿ-੫੧੦

ਸਾਖੀ: ਮਤੀ ਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਆਰੇ ਨਾਲ ਚੀਰੇ ਜਾਣਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੬੦:-ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੀਆਂ ਕੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੀਆਂ ਨੌਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਆਸ਼ਕਾਰਾ ਨਵ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਐ ਪਿਸਰ ॥ ਆਹ ਸ਼ਰਦੇ ਰੰਗ ਜਰਦੇ ਚਸ਼ਮਤਰ ॥ ਕਮ ਗੁਫਤਨੋ ਕਮ ਖੁਰਦਨੋ ਖੁਆਬਸ਼ ਹਰਾਮ ਇੰਤਜਾਰੀ ਬੇਕਰਾਰੀ ਦਸਤਸਰ ॥

ਆਹ-ਠੰਡੇ ਸਾਹ ਲੈਣੇ

ਰੰਗ ਜਰਦੇ-ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਰੰਗ ਪੀਲਾ ਪੈ ਜਾਣਾ

ਚਸ਼ਮਤਰ-ਅੱਖਾਂ ਚੋਂ ਅਥਰੂ ਵਗਦੇ ਰਹਿਣੇ

ਕਮ ਗੁਫਤਨੋ-ਗੱਲਾਂ ਘਟ ਜਾਣੀਆਂ

ਖੁਆਬਸ਼ ਹਰਾਮ-ਨੀਂਦ ਨਾ ਆਉਣੀ

ਇੰਤਜਾਰੀ-ਪਿਆਰੇ ਪਰਮੇਸਰ ਦੀ ਸਦਾ ਉਡੀਕ ਰਹਿਣੀ

ਬੇਕਰਾਰੀ ਸਦਾ- ਬੇਚੈਨੀ ਰਹਿਣੀ

ਦਸਤਸਰ-ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਸਿਰ ਫੜ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਸੋਚਦੇ ਰਹਿਣਾ ਕਿ ਪਿਆਰਾ ਪਤੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਮੈਂਨੂੰ ਕਦੇ ਆ ਕੇ ਮਿਲੇਗਾ ।

ਮਾਝ ਮਹਲਾ ੫ ਚਉਪਦੇ ਘਰ ੧ ॥

ਮੇਰਾ ਮਨ ਲੋਚੈ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਤਾਈ ॥ ਆਦਿ-੯੬

ਸਾਖੀ:- ਪਾ:੪ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸਿਹਾਰੀ ਮਲ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵਾਸਤੇ ਲਹੌਰ ਜਾਣਾ ।

ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮ ਮੈ ਹਰਿ ਮਨਿ ਭਾਇਆ ॥ ਆਦਿ-੯੩

ਵਿਛੋੜਾ ਸੁਣੇ ਡੁਖੁ ਵਿਣੁ ਡਿਠੇ ਮਰਿਓਦਿ ॥ ਆਦਿ-੧੧੦੦

ਬਿਰਹਾ ਬਿਰਹਾ ਆਖੀਐ ਬਿਰਹਾ ਤੂ ਸੁਲਤਾਨ ॥ ਆਦਿ-੧੩੭੯

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੬੧:- ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਕੌਣ ਬਚ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿਤਰ ਬਚਨ:- ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਗੁਰਮੁਖ ਬਚ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮ:੩ ॥ ਮਾਇਆ ਹੋਈ ਨਾਗਨੀ ਜਗਤਿ ਰਹੀ ਲਪਟਾਇ ॥ ਆਦਿ-੫੧੦

ਸਾਖੀ: ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਨੇ ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਖੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੬੨:-ਮਨ ਦਾ ਟਿਕਾਅ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿਤਰ ਬਚਨ:- ਸਬਦ ਰਾਹੀਂ ਪਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਜਾਣਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਹਿਜ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਇਕਾਗਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਲਿਹਾਰੀ ਗੁਰ ਅਪਣੇ ਵਿਟਰੂ ਜਿਨਿ ਸਾਚੇ ਸਿਉ ਲਿਵ ਲਾਈ ॥ ਆਦਿ-੭੫੩

ਸਲੋਕ ॥

ਦਸ ਦਿਸ ਖੋਜਤ ਮੈ ਫਿਰਓ ਜਤ ਦੇਖਉ ਤਤ ਸੋਇ ॥

ਮਨੁ ਬਸਿ ਆਵੈ ਨਾਨਕਾ ਜੇ ਪਰਨ ਕਿਰਪਾ ਹੋਇ ॥ ਆਦਿ-੨੯੮

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੬੩:-ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਪਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿਤਰ ਬਚਨ:- ਬੁੱਧੀ ਇੱਕ ਚਿਮਨੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਹੰਗਤਾ ਮਮਤਾ ਦੀ ਕਾਲਖ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੁੱਧੀ ਰੂਪ ਚਿਮਨੀ ਦੀ ਸਫਾਈ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਤੇਲ ਵਾਲਾ ਲੈਂਪ ਬਾਲਦੇ ਹਾਂ ਚਿਮਨੀ ਮੈਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਚਾਨਣਾ ਘਟਦਾ ਘਟਦਾ ਘਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਚਾਨਣਾ ਵਧਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਚਿਮਨੀ ਮਾਂਝਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਚਿਮਨੀ ਨਾ ਮਾਂਝੀਏ ਭਾਵੇਂ ਬੱਤੀ ਚਲਦੀ ਹੋਵੇ ਫੇਰ ਵੀ ਚਾਨਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੱਤੀ ਦੀ ਨਿਆਈ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਾਂਗੇ ਪਰ ਬੁੱਧੀ ਰੂਪ ਚਿਮਨੀ ਨੂੰ ਮਾਂਝਾਂਗੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬੁੱਧੀ ਨਿਰਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਭਾਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਸਭ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਜੋਤਿ ਹੈ ਸੋਇ ॥ ਤਿਸਦੈ ਚਾਨਣ ਸਭ ਮਹਿ ਚਾਨਣ ਹੋਇ ॥

ਸਾਖੀ: ਲੈਂਪ ਦੀ ਚਿਮਨੀ ਮਾਂਝਣ ਬਾਰੇ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੬੪:-ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਅਰੰਭ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਮਾੜੇ ਸ਼ਗਨ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕੰਮ ਅਰੰਭ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿਤਰ ਬਚਨ:-ਕੰਮ ਅਰੰਭਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਰਦਾਸ ਉਪਰੰਤ ਨਿਸਚਾ ਰਖਣਾ ਕਿ ਹੁਣ ਗੁਰੁ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਨਿਸਚਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵਿਘਨ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਸਗੁਨ, ਅਪਸਗੁਨ ਉਸ ਨੂੰ ਲਗਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜਾ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ।

ਪਉੜੀ ॥

ਕੀਤਾ ਲੋੜੀਐ ਕੰਮੁ ਸੁ ਹਰਿ ਪਹਿ ਆਖੀਐ ॥
ਕਾਰਜੁ ਦੇਇ ਸਵਾਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਚੁ ਸਾਖੀਐ ॥
ਸੰਤਾ ਸੰਗਿ ਨਿਧਾਨੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਚਾਖੀਐ ॥
ਭੈ ਭੰਜਨ ਮਿਹਰਵਾਨ ਦਾਸ ਕੀ ਰਾਖੀਐ ॥
ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਇ ਅਲਖੁ ਪ੍ਰਭੁ ਲਾਖੀਐ ॥ ਆਦਿ-੯੧

ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਸੋਈ ਸਾਸਤੁ ਸਉਣੁ ਸੋਇ ਜਿਤੁ ਜਪੀਐ ਹਰਿ ਨਾਉ ॥
ਚਰਣ ਕਮਲ ਗੁਰਿ ਧਨੁ ਦੀਆ ਮਿਲਿਆ ਨਿਥਾਵੇ ਥਾਉ ॥
ਸਾਚੀ ਪੁੰਜੀ ਸਚੁ ਸੰਜਮੇ ਆਠ ਪਹਰ ਗੁਣ ਗਾਉ ॥
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪ੍ਰਭੁ ਭੇਟਿਆ ਮਰਣੁ ਨ ਆਵਣੁ ਜਾਉ ॥ ੧ ॥
ਮੇਰੇ ਮਨ ਹਰਿ ਭਜੁ ਸਦਾ ਇਕ ਰੰਗਿ ॥
ਘਟ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਦਾ ਸਹਾਈ ਸੰਗਿ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਸੁਖਾ ਕੀ ਮਿਤਿ ਕਿਆ ਗਣੀ ਜਾ ਸਿਮਰੀ ਗੋਵਿੰਦੁ ॥
ਜਿਨ ਚਾਖਿਆ ਸੇ ਤ੍ਰਿਪਤਾਸਿਆ ਉਹ ਰਸੁ ਜਾਣੈ ਜਿੰਦੁ ॥
ਸੰਤਾ ਸੰਗਤਿ ਮਨਿ ਵਸੈ ਪ੍ਰਭੁ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਬਖਸਿੰਦੁ ॥
ਜਿਨਿ ਸੇਵਿਆ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪਣਾ ਸੋਈ ਰਾਜ ਨਰਿੰਦੁ ॥ ੨ ॥ ਆਦਿ-੪੮

ਸਗੁਨ ਅਪਸਗੁਨ ਤਿਸ ਕਉ ਲਗੈ ਜਿਸੁ ਚੀਤਿ ਨਾ ਆਵੈ ॥
ਤਿਸ ਜਮੁ ਨੇੜਿ ਨ ਆਵਈ ਜੋ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭਿ ਭਾਵੈ ॥ ਆਦਿ-੪੦੧
ਅਪੁਨੇ ਸੇਵਕ ਕੀ ਆਪੈ ਰਾਖੈ ਆਪੇ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵੈ ॥
ਜਹ ਜਹ ਕਾਜ ਕਿਰਤਿ ਸੇਵਕ ਕੀ ਤਹਾ ਤਹਾ ਉਠਿ ਧਾਵੈ ॥ ਆਦਿ-੪੦੩

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-੬੫:- ਸੰਤ ਭਗਤ ਕੌਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿਤਰ ਬਚਨ:-ਜਿਹੜੇ ਰਬ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ
ਜਪ ਕੇ ਪੰਜਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿਤ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸੰਤ ਭਗਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ।

ਸੰਤ ਭਗਤ ਪਰਵਾਣੁ ਜੋ ਪ੍ਰਭਿ ਭਾਇਆ ॥ ਆਦਿ-੬੫੨

ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੁਣਿ ਸਾਚੀ ਸਾਖੀ ॥ ਸੋ ਬੋਲਤ ਜੋ ਪੇਖਹਿ ਆਖੀ ॥ ਆਦਿ ੮੯੪

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੬੬:-ਗੁਰਸਿਖ ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿਤਰ ਬਚਨ:-

ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲੈ ਆਵੈ ।

ਸੋ ਸਿਖੁ ਸਖਾ ਬੰਧਪੁ ਹੈ ਭਾਈ ਜਿ ਗੁਰ ਕੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚਿ ਆਵੈ ॥ ਆਦਿ-੬੦੧

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੬੭:-ਵਿਸਾਹ ਕਿਸ ਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿਤਰ ਬਚਨ:-

ਲੋਭੀ ਆਦਮੀ ਦਾ ਵਿਸਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਕਿਉਂ ਕਿ ਉਹ ਹਲਕੇ ਕੁੱਤੇ ਵਰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕੁੱਤਾ ਮਾਲਕ ਦਾ ਵਫਾਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਕੁੱਤਾ ਹਲਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਵੀ ਵਢ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਭੀ ਆਦਮੀ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਲੋਭੀ ਕਾ ਵੇਸਾਹੁ ਨ ਕੀਜੈ ਜੇ ਕਾ ਪਾਰਿ ਵਸਾਇ ॥ ਆਦਿ-੧੪੧੭

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੬੮:-ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹਾ ਧਨ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਅਸੀਂ ਸੁਖੀ ਰਹੀਏ ਤਾਂ ਜੋ ਮਾੜੇ ਸਮੇਂ ਸਾਨੂੰ ਰੋਣਾ ਨਾ ਪਵੇ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿਤਰ ਬਚਨ:- ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਗਿਆਨ ਕਰ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਧਨੀ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ। ਦੁਖ ਭੁਖ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਪਰਮੇਸਰ ਵਲੋਂ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੇਤਿਆ ਦੁਖ ਭੁਖ ਸਦ ਮਾਰ ॥ ਏਹਿ ਭਿ ਦਾਤਿ ਤੇਰੀ ਦਾਤਾਰ ॥ ਆਦਿ-੫

ਸੰਪੈ ਦੇਖਿ ਨ ਹਰਖੀਐ ਬਿਪਤਿ ਦੇਖਿ ਨ ਰੋਇ ॥

ਜਿਉ ਸੰਪੈ ਤਿਉ ਬਿਪਤਿ ਹੈ ਬਿਧ ਨੇ ਰਚਿਆ ਸੇ ਹੋਇ ॥ ਆਦਿ-੩੩੭

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੬੯:-ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਅਵਤਾਰ ਆਏ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਾਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵੀ ਆਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਅਸੀਂ ਅਵਤਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿਤਰ ਬਚਨ:-

ਭਲੇ ਲਈ ਸਾਰੇ ਅਵਤਾਰ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹਨ। ਇਹ ਪਰਮੇਸਰ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹਨ। ਪਰ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮੇਰਾ ਨਿਸਚਾ ਪੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਾਕ ਦੇਵ ਜੀ ਪਰਮੇਸਰ ਸਰੂਪ ਹਨ।

ਆਪਿ ਨਰਾਇਣੁ ਕਲਾ ਧਾਰਿ ਜਗ ਮਹਿ ਪਰਵਰਿਯਉ ॥

ਨਿਰੰਕਾਰਿ ਆਕਾਰੁ ਜੋਤਿ ਜਗ ਮੰਡਲਿ ਕਰਿਯਉ ॥ ਆਦਿ-੧੩੯੫

ਨਾਨਕ ਸੋਧੇ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਬੇਦ ॥ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਗੁਰ ਨਾਹੀ ਭੇਦ ॥ ਆਦਿ-੧੧੪੨

ਗੁਰੁ ਪਰਮੇਸਰੁ ਏਕੇ ਜਾਣੁ ॥ ਆਦਿ-੮੬੪

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੭੦-ਗੁਰਮੁਖ ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿਤਰ ਬਚਨ:- ਜਿਹੜਾ ਪਰਮੇਸਰ ਨਾਲ ਲਿਵ ਜੋੜ ਲਵੇ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅੰਦਰੋਂ ਭਰਮ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹੇ ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਵੈ ਸੁ ਇਕਸੁ ਸਿਉ ਲਿਵ ਲਾਏ ॥

ਦੂਜਾ ਭਰਮੁ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਜਲਾਏ ॥

ਕਾਇਆ ਅੰਦਰਿ ਵਣਜੁ ਕਰੇ ਵਾਪਾਰਾ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਸਚੁ ਪਾਵਣਿਆ ॥੬॥ ਆਦਿ-੧੧੫

ਗੁਰਮੁਖਿ ਅਨਦਿਨੁ ਸਬਦੇ ਰਾਤਾ ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਜੁਗ ਚਾਰੇ ਹੈ ਜਾਤਾ ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਗੁਣ ਗਾਵੈ ਸਦਾ ਨਿਰਮਲੁ ਸਬਦੇ ਭਗਤਿ ਕਰਾਵਣਿਆ ॥੬॥ ਆਦਿ-੧੨੫

ਗੁਰਮੁਖਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ਹੈ ਜਿਤੁ ਖਾਧੈ ਸਭ ਭੁਖ ਜਾਇ ॥

ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਮੂਲਿ ਨ ਹੋਵਈ ਨਾਮੁ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ ॥ ਆਦਿ-੧੨੫੦

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨੧:-ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਕੀ ਇਹ ਸਾਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-ਗੁਰੂ ਕੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਮਥਾ ਵੀ ਟੇਕਦੇ ਹਨ, ਕੜਾਹਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਵੀ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਵਾਣ ਓਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਇਹ ਸ਼ਰਧਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਕੇ ਉਸਨੂੰ ਸਤਿ ਕਰਕੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ।

ਮੇਰੇ ਮਨ ਗੁਰ ਜੇਵਡੁ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ ॥ ਆਦਿ-੪੯

ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਪੂਜਣ ਸਭਿ ਆਵਹਿ ਸਭਿ ਗਾਵਹਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਉਤਮ ਬਾਨੀ ॥

ਗਾਵਿਆ ਸੁਣਿਆ ਤਿਨ ਕਾ ਹਰਿ ਥਾਇ ਪਾਵੈ ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨੀ ॥ ਆਦਿ-੬੬੯

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨੨:- ਅਸੀਂ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪਦੇ ਪਰ ਕਿਰਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕੀ ਸਾਡਾ ਭਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਕਿਰਤ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਵੇਖਣਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਤ ਆਪ ਲਈ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ ਜਾਂ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ । ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੀਣੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਦੀ ਕਿਰਤ ਹੀ ਉਸੇ ਚੂਹੇ ਵਾਂਗ ਦੁੱਖ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਹਨ ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਤਿਆਗਣੇ ਹਨ ।

ਸਾਖੀ:- ਦੇ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਚੂਹੀ ਦੀ ਸਾਖੀ ਸੁਣਾ ਕੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਬਾਰੇ

ਸਾਕਤ ਕੀ ਆਵਰਦਾ ਜਾਇ ਬ੍ਰਿਥਾਰੀ ॥

ਜੈਸੇ ਕਾਗਦ ਕੇ ਭਾਰ ਮੂਸਾ ਟੂਕਿ ਗਵਾਵਤ ਕਾਮਿ ਨਹੀ ਗਾਵਾਰੀ ॥ ਆਦਿ-੬੮੧

ਪ੍ਰਾਣੀ ਤੂੰ ਆਇਆ ਲਾਹਾ ਲੈਣਿ ॥

ਲਗਾ ਕਿਤੁ ਕੁਫਕੜੇ ਸਭ ਮੁਕਦੀ ਚਲੀ ਰੈਣਿ ॥ ਆਦਿ-੪੩

ਤਿਆਗਨਾ ਤਿਆਗਨੁ ਨੀਕਾ ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਲੋਭੁ ਤਿਆਗਨਾ ॥ ਆਦਿ-੧੦੧੮

ਤੈ ਨਰ ਕਿਆ ਪੁਰਾਨੁ ਸੁਨਿ ਕੀਨਾ ॥

ਅਨਪਾਵਨੀ ਭਗਤਿ ਨਹੀ ਉਪਜੀ ਭੂਖੈ ਦਾਨੁ ਨ ਦੀਨਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਕਾਮੁ ਨ ਬਿਸਰਿਓ ਕ੍ਰੋਧੁ ਨ ਬਿਸਰਿਓ ਲੋਭੁ ਨ ਛੂਟਿਓ ਦੇਵਾ ॥
ਪਰ ਨਿੰਦਾ ਮੁਖ ਤੇ ਨਹੀ ਛੂਟੀ ਨਿਫਲ ਭਈ ਸਭ ਸੇਵਾ ॥੧॥

ਬਾਟ ਪਾਰਿ ਘਰੁ ਮੂਸਿ ਬਿਰਾਨੋ ਪੇਟੁ ਭਰੈ ਅਪ੍ਰਾਧੀ ॥
ਜਿਹਿ ਪਰਲੋਕ ਜਾਇ ਅਪਕੀਰਤਿ ਸੋਈ ਅਬਿਦਿਆ ਸਾਧੀ ॥੨॥

ਹਿੰਸਾ ਤਉ ਮਨ ਤੇ ਨਹੀ ਛੂਟੀ ਜੀਅ ਦਇਆ ਨਹੀ ਪਾਲੀ ॥
ਪਰਮਾਨੰਦ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਕਥਾ ਪੁਨੀਤ ਨ ਚਾਲੀ ॥ ਆਦਿ-੧੨੫੩

ਨਿੰਦਾ ਭਲੀ ਕਿਸੈ ਕੀ ਨਾਹੀ ਮਨਮੁਖ ਮੁਗਧ ਕਰੰਨਿ ॥
ਮੁਹ ਕਾਲੇ ਤਿਨ ਨਿੰਦਕਾ ਨਰਕੇ ਘੋਰਿ ਪਵੰਨਿ ॥ ਅਦਿ-੨੫੫

ਪਰ ਧਨ ਪਰ ਦਾਰਾ ਪਰਹਰੀ ॥
ਤਾ ਕੈ ਨਿਕਟਿ ਬਸੈ ਨਰਹਰੀ ॥ ਆਦਿ-੧੧੬੩

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੭੩:- ਇੱਕ ਬੀਬੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਖੋ ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਲਟ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਦੇ ਹਨ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਚੰਗੇ ਹਨ ਉਸਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਾਵਾਂ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਾਗੀ ਅਤੇ ਕਥਾ ਵਾਚਕ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਲਈ ਇਹ ਪੇਸ਼ਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸੱਜਣ ਗੁਰੂ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਕੇਵਲ ਸੁਣਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੁਲਣਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਡੱਢੂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਿਰਮਲ ਜਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਜਾਲਾ ਖਾਣ ਦਾ ਆਦੀ ਹੈ।

ਦਾਦਰ ਤੂ ਕਬਹਿ ਨ ਜਾਨਸਿ ਰੇ ॥
ਭਖਸਿ ਸਿਬਾਲੁ ਬਸਸਿ ਨਿਰਮਲ ਜਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨ ਲਖਸਿ ਰੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਬਸੁ ਜਲ ਨਿਤ ਨ ਵਸਤ ਅਲੀਅਲ ਮੇਰ ਚਚਾ ਗੁਨ ਰੇ ॥
ਚੰਦ ਕੁਮੁਦਨੀ ਦੂਰਹੁ ਨਿਵਸਸਿ ਅਨਭਉ ਕਾਰਨਿ ਰੇ ॥੨॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਖੰਡੁ ਦੂਧਿ ਮਧੁ ਸੰਚਸਿ ਤੂ ਬਨ ਚਾਤੁਰ ਰੇ ॥
ਅਪਨਾ ਆਪੁ ਤੂ ਕਬਹੁ ਨ ਛੋਡਸਿ ਪਿਸਨ ਪ੍ਰੀਤਿ ਜਿਉ ਰੇ ॥ ਅਦਿ-੯੯੦

ਦੂਜੀ ਉਧਾਰਣ ਚਿਚੜ ਦੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮੱਝ ਦੇ ਅਸਥਣਾਂ ਕੋਲ ਲਗਿਆ ਹੋਇਆ ਵੀ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਖੂਨ ਹੀ ਪੀਂਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਖਚਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਤੀਜੀ ਉਧਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਬਰਤਨ ਉਲਟਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇ ਜਿੰਨ੍ਹੀ ਮਰਜੀ ਵਰਸ਼ਾ ਪੈ ਜਾਵੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਝੁੰਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਰੂਪੀ ਭਾਂਡੇ ਮੂਧੇ ਪਏ ਹੋਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪੀ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਰਸ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ।

ਉੱਧੈ ਭਾਂਡੈ ਕਛੁ ਨ ਸਮਾਵੈ ਸੀਧੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪਰੈ ਨਿਹਾਰ ॥ ਆਦਿ-੫੦੪

ਨਾਮਿ ਸਮਾਵੈ ਜੋ ਭਾਡਾ ਹੋਇ ॥ ਉੱਧੈ ਭਾਂਡੈ ਟਿਕੈ ਨ ਕੋਇ ॥

ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਮਨਿ ਨਾਮਿ ਨਿਵਾਸੁ ॥ ਨਾਨਕ ਸਚੁ ਭਾਂਡਾ ਜਿਸੁ ਸਬਦ ਪਿਆਸ ॥ ਆਦਿ-੧੫੮

ਚੌਥੀ ਉਦਾਹਰਣ, ਬਾਂਸ ਚੰਦਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਖੜਾ ਵੀ ਸੁਗੰਧੀ ਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹੇ ਸੱਜਣ ਜਿਹੜੇ ਬਾਂਸ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇਪੁਣੇ ਦਾ ਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਬੀਰ ਬਾਂਸੁ ਬਡਾਈ ਬੂਡਿਆ ਇਉ ਮਤ ਡੂਬਹੁ ਕੋਇ ॥

ਚੰਦਨ ਕੈ ਨਿਕਟੇ ਬਸੈ ਬਾਂਸੁ ਸੁਗੰਧੁ ਨ ਹੋਇ ॥ ਆਦਿ-੧੩੬੫

ਅਜਿਹੇ ਪੁਰਖ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨਾਂ ਸਮਾਂ ਰਹੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਵੇਖਣਾ, ਵੇਖਣਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਣ ਧਾਰਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪਰਾਇਆ ਧਨ, ਪਰਾਈ ਨਿੰਦਾ, ਪਰਾਏ ਔਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਵੇਖਣਾ, ਹਉਮੈ ਦਾ ਤਿਆਗ, ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਕਰਨੀ, ਸਚ ਨਾਲ ਪਿਆਰ, ਦਇਆ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ, ਝੂਠ ਅਤੇ ਪਾਖੰਡ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ ਆਦਿ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਵਲ ਨਹੀਂ ਵੇਖਣਾ ਜਿਹੜੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸੰਗਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਭੈੜੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਤਾਂ ਡੱਢੂ, ਚਿਚੜ, ਪੁੱਠਾ ਭਾਂਡਾ ਅਤੇ ਬਾਂਸ ਵਰਗਾ ਹੈ। ਆਪਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਤਸੰਗੀ ਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸਣੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਬੁਰਾਈਆਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਾਝ ਕਰੀਜੈ ਗੁਣਹੁ ਕੇਰੀ ਛੇਡਿ ਅਵਗਣ ਚਲੀਐ ॥ ਆਦਿ-੭੬੬

ਸਾਖੀ: ਹੰਸ ਅਤੇ ਡੱਢੂ ਦੀ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੭੪:- ਇੱਕ ਸੱਜਣ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭ ਪਾਇਓ ॥

ਜਿਵੇਂ ਹਰਨ ਦਾ ਘੰਡੇਹੇੜੇ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਭੋਰੇ ਦਾ ਕੰਵਲ ਫੁੱਲ ਨਾਲ ਪਿਆਰ, ਪਤੰਗੇ ਦਾ ਦੀਵੇ ਦੀ ਲਾਟ ਨਾਲ ਪਿਆਰ, ਚਕੋਰ ਦਾ ਚੰਦਰਮਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਮਛਲੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਪਪੀਹੇ ਦਾ ਸਵਾਂਤੀ ਬੂੰਦ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਪਿਆਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾ ਹੈ:-

ਜਿਉ ਮਛਲੀ ਬਿਨੁ ਪਾਣੀਐ ਕਿਉ ਜੀਵਣੁ ਪਾਵੈ ॥

ਬੂੰਦ ਵਿਹੂਣਾ ਚਾੜ੍ਹਕੇ ਕਿਉ ਕਰਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ ॥

ਨਾਦ ਕੁਰੰਕਹਿ ਬੇਧਿਆ ਸਨਮੁਖ ਉਠਿ ਧਾਵੈ ॥

ਭਵਰੁ ਲੋਭੀ ਕੁਸਮ ਬਾਸੁ ਕਾ ਮਿਲਿ ਆਪੁ ਬੰਧਾਵੈ ॥

ਤਿਉ ਸੰਤ ਜਨਾ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ ਦੇਖਿ ਦਰਸੁ ਅਘਾਵੈ ॥ ਆਦਿ-੭੦੮

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨੫:- ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਪਾਸ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂਨੂੰ ਅਸੀਸ ਦਿਓ ਕਿ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹ ਲਿਖ ਕੇ ਚੰਗਾ ਅਫਸਰ ਬਣਾ ਫੇਰ ਵਧੀਆ ਕੋਠੀ ਬਣਾਵਾਂ, ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਸਲਾਮਾਂ ਮਾਰਨ ਫੇਰ ਤੁਹਾਡੀ ਵੀ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਲਈ ਵਧੀਆ ਪਾਲਕੀ ਬਣਾ ਕੇ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਸੰਸਾਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਕੇ ਉੱਚਾ ਅਹੁਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਪਰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਕਮਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਰ ਆਪਾਂ ਰਾਜੇ ਬਣ ਜਾਈਏ ਪਰ ਨਾਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਤੇ ਅੰਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਚੰਗਾ ਹੈ।

ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ:- ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਕੁਲੀਨ ਚਤੁਰ ਮੁਖਿ ਛਿਆਨੀ ਧਨਵੰਤ ॥
ਮਿਰਤਕ ਕਹੀਅਹਿ ਨਾਨਕਾ ਜਿਹ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਹੀ ਭਗਵੰਤ ॥ ਆਦਿ-੨੫੩

ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲਗਦਾ ਹੈ:-

ਬਿਖੈ ਰਾਜ ਤੇ ਅੰਧੁਲਾ ਭਾਰੀ ॥ ਦੁਖਿ ਲਾਗੈ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਚਿਤਾਰੀ ॥੧॥ ਆਦਿ-੧੯੬
ਪਿਆਰਿਆ ਜਿਹੜਾ ਰਾਜਾ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਐਸ਼ ਪਰਸਤੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਇੱਕ ਅੰਨ੍ਹਾ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਕਿਉਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਚਲਦੇ ਸਮੇਂ ਠੋਕਰ ਖਾ ਕੇ ਗਿਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਪਾਲਕੀ ਬਣਾ ਕੇ ਭੇਟਾ ਕਰਨੀ ਹੈ ਪਾਲਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪਾਲਕੀ ਨਾਲ ਤਾਂ ਥੜ੍ਹੇ ਦੀ ਰੋਜਾਨਾ ਸੇਵਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਜਾਤਿ ਨ ਪਤਿ ਨ ਆਦਰੋ ਉਦਿਆਨ ਭ੍ਰਮਿੰਨਾ ॥
ਮਿਤ੍ਰੁ ਨ ਇਠ ਧਨ ਰੂਪਹੀਣ ਕਿਛੁ ਸਾਕੁ ਨ ਸਿੰਨਾ ॥
ਰਾਜਾ ਸਗਲੀ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਕਾ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਮਨੁ ਭਿੰਨਾ ॥
ਤਿਸ ਕੀ ਧੁੜਿ ਮਨੁ ਉਧਰੈ ਪ੍ਰਭੁ ਹੋਇ ਸੁਪ੍ਰਸੰਨਾ ॥ ਆਦਿ-੨੦੨

ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਝੋਂਪੜੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਪੁਰਾਣੇ ਵਸਤਰ ਪਹਿਨ ਕੇ ਨਿਰਬਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਕੋਈ ਉੱਚੀ ਜਾਤੀ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਇਜੱਤ ਨਹੀਂ, ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਉਜਾੜ ਵਿੱਚ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਮ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਰੱਬ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਸਤਿਕਾਰ ਮਿਲੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੋ ਲੋਕ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਰਾਜੇ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਲੋਕ ਸਰੀਰਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਮੁੱਖਾਂ ਦਾ ਰੱਬੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸਤਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਰੇ ਰੇ ਦਰਗਹ ਕਰੈ ਨ ਕੋਊ ॥ ਆਉ ਬੈਠੁ ਆਦਰੁ ਸੁਭ ਦੇਊ ॥ ਆਦਿ-੨੫੨

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨੬:- ਕਿਸੇ ਨੌਜੁਆਨ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਈ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਆਪ ਪੜ੍ਹਨੀ ਸੁਣਨੀ ਅਤੇ ਵੀਚਾਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਸੁਣ ਕੇ ਵੀਚਾਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣਨ ਦੇ ਆਸਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣਨੀ ਆਰੰਭ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਆਣਪ ਅਤੇ ਚਤੁਰਾਈ ਇਸ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦਾ ਪਾਂਧੀ ਨਿਰਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਸੇ ਸਮੇਂ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਬਹੁਤ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰ ਕੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਚਾਅ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਤਿਨਾ ਦੇਖਿ ਮਨਿ ਚਾਉ ਉਠੰਦਾ ਹਉ ਕਦਿ ਪਾਈ ਗੁਣਤਾਸਾ ॥

ਜਿਨੀ ਮੈਡਾ ਲਾਲੂ ਰੀਝਾਇਆ ਹਉ ਤਿਸੁ ਆਗੈ ਮਨੁ ਡੇਂਹੀਆ ॥

ਨਾਨਕੁ ਕਹੈ ਸੁਣਿ ਬਿਨਉ ਸੁਹਾਗਾਣਿ ਮੂ ਦਸਿ ਡਿਖਾ ਪਿਰੁ ਕੇਹੀਆ ॥ ਆਦਿ-੨੦੩

ਦੂਜਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਣੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਉੱਚੀ ਅਵਸਥਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਾਂਧੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਅਜੇ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਨਾਜੁਕ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਟਪਲਾ ਖਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਾਣੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੂੜੇ ਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ ਅਨੁਭਵ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਝਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘੁੰਮਣ ਘੇਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨੭:- ਇੱਕ ਨੌਜੁਵਾਨ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਕਰੋ ਪਰ ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸਵੈ ਵਿਰੋਧੀ ਪੰਕਤੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਮਨ ਭੰਬਲ ਭੁਸੇ ਵਿੱਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਸਾਰੀ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਇੱਕ ਰਸ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਵੀ ਸਵੈ ਵਿਰੋਧੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਬਾਣੀ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਇੱਕ ਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬਾਣੀ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਸਮਝ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੁਣਿ ਸਖੀਏ ਮਿਲਿ ਉਦਮੁ ਕਰੇਹਾ ਮਨਾਇ ਲੈਹਿ ਹਰਿ ਕੰਤੈ ॥

ਮਾਨੁ ਤਿਆਗਿ ਕਰਿ ਭਗਤਿ ਠਗਉਰੀ ਮੋਹਹ ਸਾਧੂ ਮੰਤੈ ॥

ਸਖੀ ਵਸਿ ਆਇਆ ਫਿਰਿ ਛੋਡਿ ਨ ਜਾਈ ਇਹ ਰੀਤਿ ਭਲੀ ਭਗਵੰਤੈ ॥

ਨਾਨਕੁ ਜਰਾ ਮਰਣ ਭੈ ਨਰਕ ਨਿਵਾਰੈ ਪੁਨੀਤ ਕਰੈ ਤਿਸੁ ਜੰਤੈ ॥ ਆਦਿ-੨੪੯

ਘਾਲ ਨ ਮਿਲਿਓ ਸੇਵ ਨ ਮਿਲਿਓ ਮਿਲਿਓ ਆਇ ਅਚਿੰਤਾ ॥

ਜਾ ਕਉ ਦਇਆ ਕਰੀ ਮੇਰੈ ਠਾਕੁਰਿ ਤਿਨਿ ਗੁਰਹਿ ਕਮਾਨੋ ਮੰਤਾ ॥ ਆਦਿ-੬੨੨

ਬਾਂਹ ਪਕੜਿ ਠਾਕੁਰਿ ਹਉ ਘਿਧੀ ਗੁਣ ਅਵਗਣ ਨ ਪਛਾਣੇ ॥ ਆਦਿ-੨੦੪

ਜਾਪ ਤਾਪ ਨੇਮ ਸੁਚਿ ਸੰਜਮ ਨਾਹੀ ਇਨ ਬਿਧੇ ਛੁਟਕਾਰ ॥

ਗਰਤ ਘੋਰ ਅੰਧ ਤੇ ਕਾਢਹੁ ਪ੍ਰਭ ਨਾਨਕ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਰਿ ॥ ਆਦਿ-੧੩੦੧

ਜਪੁ ਤਪੁ ਸੰਜਮੁ ਧਰਮੁ ਨ ਕਮਾਇਆ ॥

ਸੇਵਾ ਸਾਧ ਨ ਜਾਨਿਆ ਹਰਿ ਰਾਇਆ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਹਮ ਨੀਚ ਕਰੰਮਾ ॥

ਸਰਣਿ ਪਰੇ ਕੀ ਰਾਖਹੁ ਸਰਮਾ ॥ ਆਦਿ-੧੨

ਗੁਨ ਗੋਬਿੰਦ ਗਾਇਓ ਨਹੀ ਜਨਮੁ ਅਕਾਰਥ ਕੀਨੁ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਭਜੁ ਮਨਾ ਜਿਹ ਬਿਧਿ ਜਲ ਕਉ ਮੀਨੁ ॥ ੧ ॥ ਆਦਿ-੧੪੨੬

ਬਾਹਰੀ ਤੋਰ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਸਵੈ ਵਿਰੋਧੀ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੰਕਤੀਆਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ। ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਹਨ। ਸਿਮਰਨ ਭਜਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਉਦਮ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਅਭਿਆਸ ਕਰਕੇ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਭਿਆਸੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਉਦਮ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਤਬਦੀਲੀ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਹਰੇਕ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਮਝ ਨਾ ਲਗੇ ਤਾਂ ਘਬਰਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਰੇ ਅੜੀਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨੮:- ਇੱਕ ਮਹਾਜਨ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਲੜਕੀ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਲੜਕੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਲਗੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਘਰ ਵਾਲਾ ਮੈਂਨੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗਲ ਤੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕਲੇਸ਼ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਿਆਓ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਪੁੱਤਰੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਂਵੀ । ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆ ਗਏ। ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਸਿਖ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣਾ, ਰਹਿਤ ਰੱਖਣੀ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨੀ, ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਨਾ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਾਧਨ ਹਨ ਮਨੋਰਥ ਨਹੀਂ। ਘਰ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲਾਓ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਬਣਾਓ। ਤੇਰੀ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਰਹਿਣੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲਵੇਗੀ । ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਪਾ ਕੇ ਐਵੇਂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕਲੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ:- ਆਇਓ ਸੁਨਨ ਪੜਨ ਕਉ ਬਾਣੀ ॥ ਆਦਿ-੧੨੧੯

ਸੋ ਹਰਿ ਪੁਰਖੁ ਅਗੰਮੁ ਹੈ ਕਹੁ ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਪਾਈਐ ॥

ਤਿਸੁ ਰੂਪੁ ਨ ਰੇਖ ਅਦ੍ਰਿਸਟੁ ਕਹੁ ਜਨੁ ਕਿਉ ਧਿਆਈਐ ॥

ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਹਰਿ ਅਗਮੁ ਕਿਆ ਕਹਿ ਗੁਣ ਗਾਈਐ ॥
ਜਿਸੁ ਆਪਿ ਬੁਝਾਏ ਆਪਿ ਸੁ ਹਰਿ ਮਾਰਗਿ ਪਾਈਐ ॥
ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਵੇਖਾਲਿਆ ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਪਾਈਐ ॥ ਆਦਿ-੬੪੪

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੨੯:-ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸਿਖ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਕਈ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਕੋਲ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੈਂਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਤਮਿਕ ਤਜਰਬਾ ਦਸੋ। ਉਹ ਮੈਂਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਕੇ ਚੁਪ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਆਤਮਿਕ ਤਜਰਬਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਆਤਮਿਕ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਂਨੂੰ ਆਤਮਿਕ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚਲਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਸ਼ੋ ਤਾਂ ਜੋ ਮੈਂ ਵੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਸਕਾਂ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਪਾਣੀ ਛਕਾਇਆ, ਜਲ ਪਾਣੀ ਛੱਕਣ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਾਸਤੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਕੋਲ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਲਾਭ ਘਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਇਹ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕੇਵਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਕੋਲ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਆਪ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗੁਰਮੁਖਾ ਜੇ ਕੋਈ ਕੁਰਹਿਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹੋ। ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਇਸ ਗੁਰਸਿਖ ਦੇ ਨੇੜ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਲ ਆ ਗਿਆ, ਇਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਉਥੇ ਲਗਾਤਾਰ ਚਾਰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਵੈਰਾਗ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਦੀ ਮਸਤਾਨਿਆਂ ਵਾਲੀ ਅਵਸਥਾ ਬਣ ਗਈ। ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਲਾਲੀਆਂ ਆ ਗਈਆਂ। ਗਰੀਬ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਿਕ ਹੋਵੇ। ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਉਪਰੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਕਿ ਆਤਮਿਕ ਤਜਰਬੇ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਦੇ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਰ ਕਈ ਵਾਰੀ ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਤਮਿਕ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਇਸ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨ ਉਠਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਸਰੀਰਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਰੀਰਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਜਿਹੀ ਡੂੰਘੀ ਵਿਚਾਰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕਰਨ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਕਦਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੀ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੀ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਖਾਵਹਿ ਖਰਚਹਿ ਰਲਿ ਮਿਲਿ ਭਾਈ ॥
ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੈ ਵਧਦੋ ਜਾਈ ॥ ਆਦਿ-੧੮੬

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੮੦:- ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਦਵਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੀ ਦਵਾਈ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਾਉਣਾ ਗੁਰਮਤਿ ਤੋਂ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰਕ ਰੋਗ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਮੰਦੀ ਖੁਰਾਕ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਾਨਸਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਕਰਕੇ ਵੀ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਰੋਗ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਗੁਰਮੁਖਾ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਦਵਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਜੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਉੱਤੇ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਾਨੂੰ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਤਾਤੀ ਵਾਉ ਨ ਲਗਈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸਰਣਾਈ ॥

ਚਉਗਿਰਦ ਹਮਾਰੈ ਰਾਮ ਕਾਰ ਦੁਖੁ ਲਗੈ ਨ ਭਾਈ ॥੧॥

ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਭੇਟਿਆ ਜਿਨਿ ਬਣਤ ਬਣਾਈ ॥

ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਅਉਖਧੁ ਦੀਆ ਏਕਾ ਲਿਵ ਲਾਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਰਾਖਿ ਲੀਏ ਤਿਨਿ ਰਖਨਹਾਰਿ ਸਭ ਬਿਆਧਿ ਮਿਟਾਈ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਿਰਪਾ ਭਈ ਪ੍ਰਭ ਭਏ ਸਹਾਈ ॥ਆਦਿ-੮੧੯

ਊਠਤ ਸੁਖੀਆ ਬੈਠਤ ਸੁਖੀਆ ॥ ਭਉ ਨਹੀ ਲਾਗੈ ਜਾਂ ਐਸੇ ਬੁਝੀਆ ॥੧॥

ਰਾਖਾ ਏਕੁ ਹਮਾਰਾ ਸੁਆਮੀ ॥ ਸਗਲ ਘਟਾ ਕਾ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਸੋਇ ਅਚਿੰਤਾ ਜਾਗਿ ਅਚਿੰਤਾ ॥ ਜਹ ਕਹਾਂ ਪ੍ਰਭੁ ਤੂੰ ਵਰਤੰਤਾ ॥੨॥

ਘਰਿ ਸੁਖਿ ਵਸਿਆ ਬਾਹਰਿ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰਿ ਮੰਤ੍ਰੁ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ ॥ਆਦਿ-੧੧੩੬

ਸਿਮਰਉ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸੁਖੁ ਪਾਵਉ ॥

ਕਲਿ ਕਲੇਸ ਤਨ ਮਾਹਿ ਮਿਟਾਵਉ ॥ਆਦਿ-੨੬੨

ਜਿਨਾਂ ਦੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਪੂਰਨ ਸ਼ਰਧਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਅਰਦਾਸ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਇਲਾਜ ਕਰਨਾ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ।

ਸਾਖੀ :- ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਨਾਲ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਦੇ ਰੋਗ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਹੋਣੀ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੮੧:- ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬੀਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਕੀ ਢੰਗ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਬੀਮਾਰੀ ਸਾਡੇ ਖਿਆਲਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਰੱਖੀਏ ਤਾਂ ਬੀਮਾਰੀ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ। ਭੈੜੇ ਖਿਆਲਾਂ ਨਾਲ ਜੀਵ ਛੇਤੀ ਰੋਗੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਵਿੱਤਰ

ਖਿਆਲਾਂ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਦੇ ਖਿਆਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਪਵਿੱਤਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦਾ ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ, ਹੱਸਣਾ-ਸੌਣਾ, ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ।

੧) ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਡਰ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

੨) ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾਰੀ ਦੀ ਕੋਈ ਹਸਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

੩) ਸਾਡਾ ਆਹਾਰ ਤੇ ਵਿਹਾਰ ਸ਼ੁੱਧ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਆਪਾਂ ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਉੱਤੇ ਪੂਰਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਰੱਖ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਵੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿਮਰਉ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸੁਖੁ ਪਾਵਉ ॥

ਕਲਿ ਕਲੇਸ ਤਨ ਮਾਹਿ ਮਿਟਾਵਉ ॥ ਆਦਿ-੨੬੨

ਤਾਤੀ ਵਾਉ ਨ ਲਗਈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸਰਣਾਈ ॥

ਚਉਗਿਰਦ ਹਮਾਰੈ ਰਾਮ ਕਾਰ ਦੁਖੁ ਲਗੈ ਨ ਭਾਈ ॥੧॥

ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਭੇਟਿਆ ਜਿਨਿ ਬਣਤ ਬਣਾਈ ॥

ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਅਉਖਧੁ ਦੀਆ ਏਕਾ ਲਿਵ ਲਾਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਰਾਖਿ ਲੀਏ ਤਿਨਿ ਰਖਨਹਾਰਿ ਸਭ ਬਿਆਧਿ ਮਿਟਾਈ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਿਰਪਾ ਭਈ ਪ੍ਰਭ ਭਏ ਸਹਾਈ ॥ ਆਦਿ-੮੧੯

ਜੇਕਰ ਸਾਡਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਅਜੇ ਕੱਚਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੮੨:- ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੂਲਮੰਤਰ, ਗੁਰਮੰਤਰ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਤਿੰਨੋਂ ਇੱਕੋ ਰੂਪ ਹਨ ਜਾਂ ਵੱਖੇ ਵੱਖਰੇ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਮਾਂ ਮਿਲੇ ਸਾਨੂੰ ਰਸਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਮੂਲਮੰਤਰ ਗੁਰਮੰਤਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਅਭਿਆਸੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਜਾਪ ਫੇਰ ਮੂਲਮੰਤਰ ਦਾ ਜਾਪ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰਮੰਤਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰਮੇਸਰ ਨੇ ਦਸ ਸਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਵਾਸਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਸਚਖੰਡ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਵਾਕ ਹਨ ਉਹ ਹੁਕਮ ਜਾਣ ਕੇ ਸੁਣਨੇ ਹਨ। ਜੋ ਬੇਨਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਿਖਿਆ ਲੈਕੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ। ਜੋ ਪੁਰਾਤਨ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਭਾਵਨਾ ਸਹਿਤ ਗੁਰੂ ਸਰੂਪ ਜਾਣਨਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ੰਕਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ। ਜਦੋਂ ਮਨ ਵਿੱਚ ਫੁਰਨੇ ਉਠਣ ਤਾਂ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਕਰੋ। ਜਦੋਂ ਮਨ ਇਕਾਗਰਤਾ ਵਲ ਨੂੰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੂਲਮੰਤਰ ਤੇ ਗੁਰਮੰਤਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਿਆ ਕਰੋ।

ਸਚੁ ਮੰਤ੍ਰੁ ਤੁਮਾਰਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਬਾਣੀ ॥ ਸੀਤਲ ਪੁਰਖ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਸੁਜਾਣੀ ॥ ਆਦਿ-੫੬੨
ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰੁ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਰਸਾਇਣੁ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆ ॥ ਆਦਿ-੧੦੪੦

ਜੀਵਨ ਰੂਪੁ ਸਿਮਰਣੁ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰਾ ॥

ਜਿਸੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹਿ ਬਸਹਿ ਤਿਸੁ ਨੇਰਾ ॥ ਆਦਿ-੨੪੩

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੮੩:-ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਸਾਧ, ਸੰਤ, ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਦੇ ਨਾਮ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਫਰਕ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ ਹੋਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਪਣੇ ਟਿਕਾਣੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਘਰੋਂ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਸਫਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸੰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਉੱਤਰ ਕੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਤ੍ਰੀਵ ਅਰਥ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਸਮਝਾਏ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੮੪:-ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹੋ ਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਹਰੇਕ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰੀ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਜੇਕਰ ਸਚ ਹੈ ਕਿ ਅਰਦਾਸਾਂ ਪਰਵਾਣ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਦਸੋ ਅਰਦਾਸ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਿਖ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਰਜ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਕੀਤਾ ਲੋੜੀਐ ਕੰਮੁ ਸੁ ਹਰਿ ਪਹਿ ਆਖੀਐ ॥

ਕਾਰਜੁ ਦੇਇ ਸਵਾਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਚੁ ਸਾਖੀਐ ॥ ਆਦਿ-੯੧

ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਮਰਿਯਾਦਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਕਿਆ ਮੁਹੁ ਲੈ ਕੀਚੈ ਅਰਦਾਸਿ ॥ ਪਾਪੁ ਪੁੰਨ ਦੁਇ ਸਾਖੀ ਪਾਸਿ ॥

ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਉੱਤੇ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੈਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਉਹ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਸਾਰੀ ਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਲ ਤੇ ਥਲ ਕਰਿ ਥਲ ਤੇ ਕੂਆ ਕੂਪ ਤੇ ਮੇਰੁ ਕਰਾਵੈ ॥

ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਕਾਸਿ ਚਢਾਵੈ ਚਢੈ ਆਕਾਸਿ ਗਿਰਾਵੈ ॥੨॥

ਭੇਖਾਰੀ ਤੇ ਰਾਜੁ ਕਰਾਵੈ ਰਾਜਾ ਤੇ ਭੇਖਾਰੀ ॥

ਖਲ ਮੂਰਖ ਤੇ ਪੰਡਿਤੁ ਕਰਿਬੋ ਪੰਡਿਤ ਤੇ ਮੁਗਧਾਰੀ ॥੩॥

ਨਾਰੀ ਤੇ ਜੋ ਪੁਰਖੁ ਕਰਾਵੈ ਪੁਰਖਨ ਤੇ ਜੋ ਨਾਰੀ ॥

ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਸਾਧੂ ਕੋ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਤਿਸੁ ਮੂਰਤਿ ਬਲਿਹਾਰੀ ॥ ਆਦਿ-੧੨੫੨

ਜਿਤੜੇ ਫਲ ਮਨਿ ਬਾਛੀਅਹਿ ਤਿਤੜੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸਿ ॥
ਪੂਰਬ ਲਿਖੇ ਪਾਵਣੇ ਸਾਚੁ ਨਾਮੁ ਦੇ ਰਾਸਿ ॥ ਆਦਿ-੫੨

ਇਛਾ ਪੂਰਕੁ ਸਰਬ ਸੁਖਦਾਤਾ ਹਰਿ ਜਾ ਕੈ ਵਸਿ ਹੈ ਕਾਮਧੇਨਾ ॥
ਸੋ ਐਸਾ ਹਰਿ ਧਿਆਈਐ ਮੇਰੇ ਜੀਅੜੇ ਤਾ ਸਰਬ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ ਮੇਰੇ ਮਨਾ ॥ ਆਦਿ-੬੬੯

ਜਿਥੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਹਸਤੀ ਤੇ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਵੇ ਉਥੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਯਕੀਨ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਅਰਦਾਸ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਤੇ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਏ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪੜੋਸੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਮੈਂਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਮੇਰੀ ਚਲਾਕੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਸਕੇ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਦ੍ਰਿੜ ਨਿਸਚਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮੇਰੀ ਅਰਦਾਸ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਚਿਆਈ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰੋ ਫੇਰ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ। ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਲਮ ਦਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਕਲਮ ਦਾ ਹੋਣਾ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਹੋਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਕਾਗਜ਼ ਅਤੇ ਕਲਮ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਨੂੰ ਲਿਖਣ ਦੀ ਜੁਗਤੀ ਆਉਣੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੋਣ ਤੇ ਅਸੀਂ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਰਿਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਸਮਝ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਜਾ ਕਉ ਮੁਸਕਲੁ ਅਤਿ ਬਣੈ ਢੋਈ ਕੋਇ ਨ ਦੇਇ ॥
ਲਾਗੂ ਹੋਏ ਦੁਸਮਨਾ ਸਾਕ ਭਿ ਭਜਿ ਖਲੇ ॥
ਸਭੇ ਭਜੈ ਆਸਰਾ ਚੁਕੈ ਸਭੁ ਅਸਰਾਉ ॥
ਚਿਤਿ ਆਵੈ ਓਸੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਲਗੈ ਨ ਤਤੀ ਵਾਉ ॥ ਆਦਿ-੨੦

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੮੫:- ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।
ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਕਿਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੀਵਨੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਮੇਂ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਚੰਗਿਆਈਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲਿਖਾਰੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵੀਚਾਰ ਵੀ ਕਈਂ ਥਾਈਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਾਰੀ ਦੇ ਵੀਚਾਰ ਸਮਝ ਕੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹਨਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਜੀਵਨ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੮੬:- ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਪਰਤੱਖ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਜੀਵਨ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਕੀ ਫਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਜਦੋਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਪਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤ

ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਰਮਲ ਮਨ ਜਦੋਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਚਾਅ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਮਾਈ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਕਠਿਨਾਈ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਵਿੱਚੋਂ ਖਰਚ ਕਰਕੇ ਬਿਰਤੀ ਰੂਪ ਬਾਂਹ ਪਕੜ ਕੇ ਵੀ ਅਗੇ ਲੰਘਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਜਾਮੇ ਸਮੇਂ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਉਹ ਆਪ ਵੇਖ ਕੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਪਵਿੱਤਰ ਜੀਵਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਰਵਣ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਲਿਖਾਰੀ ਉਹ ਬਚਨ ਤਾਂ ਲਿਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਸਨ ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਹੁਣ ਲਿਖਾਰੀ ਨਹੀਂ ਲਿਖਦੇ। ਦੂਜਾ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਆ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਚਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਾਰੀ ਕਠਿਨਾਈ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਪਰਤੱਖ ਸੰਗਤ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਮੇਂ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਆਪ ਵੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਅਵਸਥਾ ਕਿੱਥੇ ਖੜੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੮੨:- ਮੂਲਮੰਤਰ, ਗੁਰਮੰਤਰ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਮੂਲਮੰਤਰ, ਗੁਰਮੰਤਰ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੂਲਮੰਤਰ ਹੀ ਨਾਮ ਹੈ, ਜੋ ਧੁਰੋਂ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸੱਚਖੰਡ ਤੋਂ ਜੀਆਂ ਦੇ ਉਧਾਰ ਵਾਸਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਕੁਝ ਸਿਧਾਂਤ ਮੂਲਮੰਤਰ ਵਿੱਚ ਸੂਤਰ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਉਹ ਸਾਰੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਗੁਰਜ ਭੇਦ ਸੂਤਰ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਉਹੋ ਹੀ ਸਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੂਲਮੰਤਰ, ਗੁਰਮੰਤਰ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਕੋ ਰੂਪ ਹਨ।

'ਸੈਭੰ' ਸ਼ਬਦ ਸੁਅੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਉਹ ਸਰੂਪ ਜੋ ਸਾਰੇ ਜੋਤੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਹੈ। ਆਪ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੈ।

'ਵਾਹਿ' ਨਾਮ ਅਸਚਰਜ ਦਾ ਹੈ, 'ਗੁ' ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਅੰਧੇਰਾ ਨਾਸ ਕਰ ਕੇ 'ਰੂ' ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕੋ ਸਰੂਪ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੮੮:- ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਜਪਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਵੱਖਰੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਜਿਹੜਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਜਿਤਨਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਜਪਣ

ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ ਉਹ ਸਾਰੀ ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਸਮਝਣਾ, ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਣ ਕੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੱਖ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਬੇਨਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਵਾਕ ਹਨ, ਉਹ ਆਪ ਦੇ ਵੱਲੋਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਵਾਕ ਹਨ, ਉਹ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁਕਮ ਜਾਣ ਕੇ ਸੁਣਨੇ ਹਨ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਮਨ ਪੂਰਨ ਇਕਾਗਰ ਹੋਵੇ ਇਕੋ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੇ, ਉਦੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰਮੰਤਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਪਣ ਨਾਲ ਉਸੇ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਨ ਕਦੇ ਟਿਕ ਜਾਵੇ, ਕਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਵਿਚ ਰੁੜੇ, ਉਦੋਂ ਮੂਲਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰੇ ਤਾਂ ਮਨ ਵਸ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਟਿਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਆ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਮਨ ਪਾਪ ਵਿਕਾਰ ਚਿਤਵੇ ਇਕ ਖਿਨ ਭੀ ਨਾ ਟਿਕੇ ਉਦੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰੇ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੁਣਨ ਨਾਲ ਮਨ ਇਕਾਗਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

੧. ਕਦੇ ਵੀ ਸਰੀਰ ਦਾ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਅਤੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ।

ਹਉਮੈ ਕਰੀ ਤਾਂ ਤੂੰ ਨਾਹੀ ॥ ਆਦਿ-੭੨੨

੨. ਅਠੇ ਪਹਿਰ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ।

ਅਠੇ ਪਹਿਰ ਇਕਤੈ ਲਿਵੈ ਮੰਨੇਨਿ ਹੁਕਮੁ ਅਪਾਰੁ ॥ ਆਦਿ-੯੫੯

੩. ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਕਰੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਜੋ ਵੀ ਚੰਗਾ ਜਾਂ ਮੰਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਭ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਯਥਾ- ਜੋ ਤੂ ਕਰਿਹਿ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰੇ ਸਾ ਮਸਲਤ ਪਰਵਾਨ ॥

ਇਉਂ ਸਿਖਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰੇ। ਇਉਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਵੱਖੇ ਵੱਖਰਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨ ਪੜ੍ਹੀਏ.. ਇਕ ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਜਾਂ ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਜਾਪ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਮਨ ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਜਾਂ ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਨੂੰ ਅੜੀ ਨਾਲ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ, ਬੇ-ਰਸੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਫੋਕਾ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਜਿਹਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ।

ਜਿੰਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਅਭਿਆਸੀ ਪੁਰਖ ਹਨ ਅਤੇ ਤੱਤ ਬੋਝੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਤਜਰਬਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਣੀ ਛੱਡਣ ਕਰ ਕੇ ਮਨ ਫਿੱਕਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਭਜਨ ਕਰਨ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਫਲ ਦਸਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਨ ਸੰਕਲਪਾਂ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚ ਦੌੜਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਥੰਮ੍ਹ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਰਹਿੰਦੀ ਸਮੇਂ ਉਠ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਕੇ ਕਰੇ। ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ।

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਅਗੇ ਨਮਸਕਾਰ, ਸਰੂਪ ਲੱਖਣ ਸਮਝਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ।

ਸਵੈਯੇ ਵੈਰਾਗ ਵਾਸਤੇ ਪਾਖੰਡ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਚੌਪਈ ਸਾਹਿਬ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ।

ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਨ ਵਾਸਤੇ।

ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ, ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ, ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ, ਤੇਤੀ ਸਵੈਯੇ ਆਦਿ ਬਾਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹਨ ਕਰਕੇ ਸ਼ੰਕਾ ਵਾਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਈ ਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੮੯:-ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਬਾਕੀ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜੋ ਕਿਰਤਮ ਨਾਮ ਹਨ, ਕਿਉਂ ਨਿਆਰਾ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜਪਣ ਲਈ ਕੇਵਲ ਮਹਾਂ ਵਾਕ ਅਤੇ ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਦੀ ਕਿਉਂ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਕੀ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਅੱਖਰੀ ਅਰਥ ਕੀ ਹਨ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਆਗਮਨ ਦਸ ਸਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਹੀ ਕਲਿਜੁਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਿਆ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਤਮ ਨਾਮਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜ ਚੀਜ਼ਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ-੧.ਜ਼ਾਤੀ ੨.ਗੁਣ ੩.ਕ੍ਰਿਆ ੪.ਸਬੰਧ ੫.ਵਿਅਕਤੀ।

੧) ਜਾਤੀ ਕਰਕੇ ਜਿਵੇਂ ਜਾਦਮਰਾਇਆ, ਰਘਬੀਰ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਆਦਿ ਜਾਤੀ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਦੇਹਾਂ ਦਾ ਉਪਾਸ਼ਕ ਰਹੇਗਾ।

੨) ਗੁਣ ਕਰਕੇ- ਸਯਾਮ ਆਦਿਕ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਪਰਚਿਆ ਰਹੇਗਾ।

੩) ਕ੍ਰਿਆ- ਰਾਧਾ ਰਮਣ ਆਦਿਕ ਕੋਤਿਕਾਂ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਰਚਿਆ ਰਹੇਗਾ।

੪) ਸਬੰਧ-ਨੰਦ ਕੇ ਨੰਦਨ ਹੀ ਲੋਕ ਸਮਝਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

੫) ਵਿਅਕਤੀ-ਦੇਹ ਧਾਰੀ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਰਹਿ ਕੇ ਲੋਕ ਏਕੰਕਾਰ ਦੀ ਸੂਝ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਰਹਿਣਗੇ।

ਇਸ ਕਰਕੇ ਕ੍ਰਿਤਮ ਨਾਮਾਂ ਤੋਂ ਉੱਚਾ, ਸੁੱਚਾ, ਸੱਚਾ ਨਾਮ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ। ਇਉਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਨਿਆਰਾ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਵੀ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ। ਇਸ ਜਨਮ ਵਿਚ ਕਲਿਆਣ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜਪਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਚੌਹਾਂ ਜੁਗਾਂ ਦੇ ਵਿਛੁੜਿਆ ਨੂੰ ਇਸ ਜਨਮ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹਾਂਵਾਕ ਜੀਵ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਏਕਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਥੋੜ੍ਹੀ ਉਮਰ ਵਾਲਾ ਭੀ ਜਪ ਕੇ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਰਹਿਤ ਰੱਖੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖੇ। ਇਸ ਜਨਮ ਵਿਚ ਹੀ ਕੇਵਲ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ। ਮੁੜ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਾ ਆਵੇ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਮਾਵੇ।

ਇਸਦੇ ਸੰਖੇਪ ਅਰਥ ਇਹ ਹਨ- ੧ੳ- ਅਦਵੈਤ ਰੂਪ, ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼।

ਸਤਿ- ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਲਾਂ ਵਿਚ ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ। ਨਾਮੁ-ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਮ ਵਾਲਾ। ਕਰਤਾ- ਜਗਤ ਨੂੰ ਰਚਨ ਵਾਲਾ। ਪੁਰਖੁ- ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਨਿਰਭਉ-ਡਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਨਿਰਵੈਰੁ-ਵੈਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਅਕਾਲ-ਕਾਲ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਮੂਰਤਿ-ਸਰੂਪ ਹਸਤੀ ਹੈ। ਅਜੂਨੀ-ਜਨਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਸੈਭੰ-ਸੁਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ। ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ- ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਅੰਧੇਰਾ ਮੋਟ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਜਪੁ-ਜਪਨੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਆਦਿ ਸਚੁ-ਸੰਸਾਰ ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸੱਚ ਸਰੂਪ ਸੀ। ਜੁਗਾਦਿ ਸਚ-ਜੁਗਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸੱਚ ਸਰੂਪ। ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ-ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸੱਚ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ-ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅੱਗੇ(ਭਵਿੱਖਤ ਸਮੇਂ ਨੂੰ) ਵੀ ਸੱਚ ਸਰੂਪ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੯੦:-ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ, ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਲਈ ਜਾਪ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਸਮੇਂ ਹਨ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਲ ਮਹਾਤਮ ਕੀ ਹਨ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਦੇ ਤੜਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਲਈ ਅਰਥ ਵਿਚ ਚਿੱਤ ਟਿਕਾ ਕੇ ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਰੋਜ਼ ਜਾਪ ਕਰੇ ਨਿਰ ਆਲਸ ਹੋ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ ਨੂੰ ਸਵਾਸਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਕੇ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਲਿਵ ਲਾਉਣੀ ਯੋਗ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਕੇ ਮਨ ਦੀ ਚੰਚਲਤਾਈ ਮੋਟ ਕੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਰੋਮ ਰੋਮ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਜਪਣ ਕਰਕੇ ਸੱਚੀ ਲਿਵ ਦੇ ਆਸਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਬਿਰਤੀ ਲਿਵਲੀਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਦੇ ਅੰਗ-੧) ਚਿਰਕਾਲ ਤਕ ਜਾਪ ਕਰਨਾ। ੨) ਦਸਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਅੰਗ ਸੰਗ ਸਮਝਣਾ। ੩) ਅਰਥ ਵਿਚ ਬਿਰਤੀ ਟਿਕਾਉਣੀ। ੪) ਚਿੱਤ ਦੀ ਇਕਾਗਰਤਾ ਕਰਨੀ। ੫) ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਪਰ ਪੂਰਨ ਸ਼ਰਧਾ ਰੱਖਣੀ ਅਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਸਮਝਣਾ। ੬) ਮਨ ਦਾ ਸੰਤੋਖ। ੭) ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਤੇ ਇਕਾਂਤ ਦੇਸ ਹੋਵੇ। ੮) ਨਿਰਵਿਕਾਰ ਹੋਵੇ। ੯) ਬਾਣੀ ਦੀ ਮੋਨਤਾ। ੧੦) ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਸਿਮਰਨ ਮਨ ਨਾਲ ਕਰਨਾ। ੧੧) ਕਿਸੇ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਤਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾ ਰੱਖਣੀ। ੧੨) ਕੇਵਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਪਿਆਸੇ ਹੋਣਾ। ੧੩) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪਰ ਅਖੰਡ ਸ਼ਰਧਾ ਰੱਖਣੀ। ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਛੇਤੀ ਸਿਮਰਨ ਨੂੰ ਫਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੯੧:- ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਸ਼ੋ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਮ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਲੱਖਣ ਹਨ ਪਰ ਪਦਾਰਥ ਉਕਤੀਆਂ ਜੁਗਤੀਆਂ ਸਹਿਤ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੈਰਾਗ, ਵਿਵੇਕ, ਪ੍ਰੇਮ, ਗਿਆਨ, ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਅਤੇ ਨਾਮ ਦਾ

ਸਰੂਪ, ਨਾਮ ਦਾ ਕਾਰਨ, ਨਾਮ ਦਾ ਅਭਿਆਸ, ਨਾਮ ਅਉਖਦੀ, ਨਾਮ ਦਾ ਫਲ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦਰਸਾਇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਸੰਤ ਦੇ ਲੱਛਣ, ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਮਹਾਤਮ, ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਗਿਆਤ, ਇਹ ਬੜੇ ਭਾਰੀ ਪ੍ਰਕਰਣ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਗੋਬਿੰਦ ਰੂਪ ਹਨ। ਨਾਲੇ ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਭਗਤੀ ਦਾ ਸਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਭਗਵੰਤ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਦਾ ਪੰਥ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਇਵੇਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲੇ ਨਾਮ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਨਾਲੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਭੀ ਬ੍ਰਹਮ ਸਬੰਧੀ ਵੀਚਾਰ ਹੈ, ਸਭ ਲਾਹੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਜੇ ਲੌਕਿਕ ਵੀਚਾਰ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਘਾਟਾ ਹੀ ਘਾਟਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਕੁਸੰਗਤ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਭ ਸੈ ਉਪਰਿ ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਬੀਚਾਰੁ ॥

ਹੋਰ ਕਥਨੀ ਬਦਉ ਨ ਸਗਲੀ ਛਾਰੁ ॥ ਆਦਿ-੯੦੪

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੯੨:- ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚਿੰਤਾ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪੋਤੇ ਪੋਤੀਆਂ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦੇ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਨ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ ਨਵੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ। ਪੋਤੇ ਪੋਤਰੀਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਨਵੇਂ ਹਨ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਨਵੇਂ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਹੋ। ਚਿੰਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਚਿੰਤਾ ਤਾਕੀ ਕੀਜੀਐ ਜੇ ਅਨਹੋਨੀ ਹੋਇ ॥ (ਆਦਿ ੧੪੨੯)

ਅੱਗੇ ਵਧੇ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਤੱਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਅਗਾਹਾ ਕੂ ਤ੍ਰਾਘਿ ਪਿਛਾ ਫੇਰਿ ਨ ਮੁਹਡੜਾ ॥

ਨਾਨਕ ਸਿਝਿ ਇਵੇਹਾ ਵਾਰ ਬਹੁੜਿ ਨ ਹੋਵੀ ਜਨਮੜਾ ॥

ਹੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਿਆਰਿਆ ਅਗਾਂਹ ਭਾਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਤਰਫ ਚੱਲਣਾ ਕਰ। ਪਿੱਛੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਤਰਫ ਮੋਢਾ ਨਾ ਫੇਰ ਭਾਵ ਸੰਸਾਰੀ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਗਲਤਾਨ ਨਾ ਹੋ। ਇਸ ਮਨੁੱਖਾ ਦੇਹ ਰੂਪ ਵਾਰੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਿਝਿ ਫਿਰ ਤੇਰਾ ਮੁੜ ਕੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੯੩:- ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਵਿਸ਼ਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਨੰਦ ਲੱਭ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਅਸਲੀ ਸੱਚਾ ਅਤੇ ਸਦੀਵ ਅਨੰਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹਉਮੈ ਹੈ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹਉਮੈ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਇੰਦਰੇ ਮਿਲ ਕੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਇਨ ਕਰਕੇ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹਨ। ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਏਕਤਾ ਵਿੱਚ ਅਨੰਦ ਹੈ।

ਕਬੀਰ ਜਾ ਦਿਨ ਹਉ ਮੂਆ ਪਾਛੈ ਭਇਆ ਅਨੰਦ ॥

ਮੋਹਿ ਮਿਲਿਓ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨਾ ਸੰਗੀ ਭਜਹਿ ਗੋਬਿੰਦ ॥

ਕਬੀਰ ਜਿਸ ਮਰਨੇ ਤੇ ਜਗ ਡਰੈ ਮੇਰੈ ਮਨ ਅਨੰਦ ॥
 ਮਰਨੇ ਹੀ ਤੇ ਪਾਈਐ ਪੂਰਨ ਪਰਮਾਨੰਦ ॥
 ਮਰਨੇ ਮਰਨੁ ਕਹੈ ਸਭੁ ਕੋਈ ॥
 ਸਹਜੇ ਮਰੈ ਅਮਰੁ ਹੋਇ ਸੋਈ ॥
 ਆਨੰਦੁ ਆਨੰਦੁ ਸਭੁ ਕੋ ਕਹੈ ਆਨੰਦੁ ਗੁਰੂ ਤੇ ਜਾਣਿਆ ॥
 ਜਾਣਿਆ ਆਨੰਦੁ ਸਦਾ ਗੁਰ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ ਪਿਆਰਿਆ ॥
 ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਕਿਲਵਿਖ ਕਟੇ ਗਿਆਨ ਅੰਜਨੁ ਸਾਰਿਆ ॥
 ਅੰਦਰਹੁ ਜਿਨ ਕਾ ਮੋਹੁ ਤੁਟਾ ਤਿਨ ਕਾ ਸਬਦੁ ਸਚੈ ਸਵਾਰਿਆ ॥
 ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਏਹੁ ਅਨੰਦੁ ਹੈ ਆਨੰਦੁ ਗੁਰ ਤੇ ਜਾਣਿਆ ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੯੪:- ਭੁੱਲ ਤੇ ਚੂਕ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਜੋ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਸੋ ਹੋ ਗਿਆ ਉਹ ਭੁੱਲ ਹੈ। ਜੋ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਉਹ ਚੂਕ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੯੫:- ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦੀ ਬਣਤਰ ਕਿਵੇਂ ਬਣੀ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਹੈ ਜਪੁ ਹਉਮੈ ਖੋਈ ॥

ਚਹੁੰ ਜੁਗਾਂ ਦੇ ਜਪੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਖਰ ਤੋਂ ਭਾਵ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤੇ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਅਰਥ ਵਿਚਾਰ ਸਾਨੂੰ ਏਥੇ ਹੀ ਲੈ ਗਈ ਕਿ ਵਾਸਦੇਵ, ਹਰਿਹਰਿ, ਗੋਬਿੰਦ ਅਤੇ ਰਾਮ। ਇਹ ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ ਸਿਫਤੀ ਨਾਮ ਹਨ।

੧. ਸਤਿਜੁਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ ਨਾਮ ਵਾਸਦੇਵ ਸੀ।
੨. ਤ੍ਰੇਤੇ ਵਿੱਚ ਹਰਿਹਰਿ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਫਲ ਦਾਤਾ ਸੀ।
੩. ਦਵਾਪਰ ਵਿੱਚ ਗੋਬਿੰਦ ਨਾਮ ਤੇਜ ਅਤੇ ਫਤਹ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸੀ।
੪. ਕਲਿਜੁਗ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਰਾਕਾਰ ਵਾਲਾ ਨਾਮ ਭਾਵ ਰਾਮ ਸੀ।

ਚੌਹਾਂ ਦਾ ਸੰਪਟ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਡਾ ਆਸਰਾ ਹੈ। ਚਾਰ ਅੱਖਰ ਚਹੁੰ ਜੁਗਾਂ ਦੇ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਖਰ ਲੈਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਚਹੁੰ ਜੁਗਾਂ ਦੇ ਜਪੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਖਰ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ।

ਆਦਿ ਲੇ ਭਗਤ ਜਿਤੁ ਲਗਿ ਤਰੇ ਸੋ ਗੁਰਿ ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜਾਇਉ ॥ (ਆਦਿ ੧੩੯੭)

ਖੜੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੂਦੁ ਵੈਸ ਕੋ ਜਪੈ ਹਰਿ ਮੰਤ੍ਰੁ ਜਪੈਨੀ ॥ (ਆਦਿ ੮੦੦)

ਖੜੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੂਦੁ ਵੈਸ ਸਭ ਏਕੈ ਨਾਮਿ ਤਰਾਨਥ ॥

ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਉਪਦੇਸੁ ਕਹਤੁ ਹੈ ਜੋ ਸੁਨੈ ਸੋ ਪਾਰਿ ਪਰਾਨਥ ॥ (ਆਦਿ ੧੦੦੧)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੯੬:- ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਅਸਲ ਦੇ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ

ਹਨ- ਕਿਰਤ ਕਰੋ, ਨਾਮ ਜਪੋ, ਵੰਡ ਛਕੋ। ਮੌਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਪਾਪ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਪਿਛਲੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪਾਪ ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਸੁਣਨ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਈ ਦਾ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰਿ ਭੇਟਿਐ ਪੂਰੀ ਹੋਵੈ ਜੁਗਤਿ ॥

ਹਸੰਦਿਆ ਖੇਲੰਦਿਆ ਪੈਨੰਦਿਆ ਖਾਵੰਦਿਆ ਵਿਚੇ ਹੋਵੈ ਮੁਕਤਿ ॥ ਆਦਿ ੫੨੨

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੯੭:- ਦੁਖ ਕਲੇਸ ਕਿਵੇਂ ਦੂਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ?

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਇਹ ਸਰੀਰ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਰਿਆ ਸਮਾਨ ਸਮਝੋ। ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੰਸਾ ਨਾ ਕਰੋ। ਆਤਮਾ ਅਮਰ ਹੈ। ਅੱਗ ਸਾੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਪਾਣੀ ਡੁਬੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਹਵਾ ਡੁਲਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਸਸ਼ਤਰ ਕੱਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਕਾਲ ਸਭ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਆਤਮਾ ਕਾਲ ਦਾ ਕਾਲ ਹੈ। ਜਗਤ ਨੂੰ ਸੁਪਨੇ ਸਮਾਨ ਜਾਣ ਕੇ ਗੁਰ ਆਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰੋ। ਦੇਹੀ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਝੂਠ ਸਮਝੋ। ਅਜਿਹਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਦ ਸਮਾ, ਸਥਾਨ ਤੇ ਵਸਤੂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਦ ਦੇਹੀ ਸੁਆਸ ਰਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਵਕਤ ਉਮਰ ਦੇ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੇ ਦੇਹੀ ਨੇ ਨਾਸ ਹੋਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਦੇਹੀ ਉਹ ਥਾਂ ਭਾਲ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਤੀਸਰਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਨੇ ਨਾਸ ਹੋਣਾ ਹੈ ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਰੋਗ ਰੂਪੀ ਸਸ਼ਤਰ ਆਦਿ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇ ਮਿਲਿਆ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮਨੁਖ ਮਰਦਾ ਨਹੀਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣ ਲਵੇ।

ਦੁਖ ਰੋਗ ਸੰਤਾਪ ਉਤਰੇ ਸੁਣੀ ਸਚੀ ਬਾਣੀ ॥ ਆਦਿ ੯੨੨

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੯੮ :- ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਦਾਵਾ ਅਗਨੀ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋਰ ਨਾਲ ਮਿਰਗਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਫਾਹਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਤੇਜ ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਤਪਦਾ ਹੋਇਆ ਜੇਕਰ ਉਹ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਵੜ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਜਲਦਾ ਹੋਇਆ ਵੇਖ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਸਤਿਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਕੇ ਆਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਠੰਢਕ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੯੯ :- ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਦੁਖ ਦਾ ਨਾਸ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਭਗਤੀ ਕਰਿਆ ਕਰੋ ਜਿਵੇਂ ਪਤੀ ਵਰਤਾ ਨਾਰੀ ਪਤੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਾਡਾ ਪਤੀ ਹੈ। ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਦੁਖ ਦਾ ਨਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੧੦੦ :- ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਨ ਸਾਫ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਖਾਣਾ, ਪੀਣਾ, ਪਹਿਨਣਾ, ਹੱਸਣਾ, ਸੌਣਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਉਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ। ਬਾਣੀ ਦੇ ਪਾਠ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਬਚਨ ਕਰੋ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮਨ ਸਾਫ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣੋ।

੧. ਜਿਤੁ ਪੈਯੈ ਤਨੁ ਪੀੜੀਐ ਮਨ ਮਹਿ ਚਲਹਿ ਵਿਕਾਰ ॥ (ਆਦਿ ੧੬)
੨. ਜਿਤੁ ਖਾਯੈ ਤਨੁ ਪੀੜੀਐ ਮਨ ਮਹਿ ਚਲਹਿ ਵਿਕਾਰ ॥ (ਆਦਿ ੧੬)
੩. ਨਾਨਕ ਫਿਕੈ ਬੋਲਿਐ ਤਨੁ ਮਨੁ ਫਿਕਾ ਹੋਇ ॥ (ਆਦਿ ੪੨੩)
੪. ਸੰਗਿ ਕੁਸੰਗੀ ਬੈਸਤੇ ਤਬ ਪੂਛੇ ਧਰਮਰਾਇ ॥ (ਆਦਿ ੯੬੫)
੫. ਸੁਣਿਐ ਸਿਧ ਪੀਰ ਸੁਰਿ ਨਾਥ ॥ (ਆਦਿ ੨)

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਝਾਏ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰੀਰਕ ਕਿਰਿਆ ਦਾ ਮਨ ਤੇ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੧੦੧ :- ੧੪ ਰਤਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਅਰਥ ਕੀ ਹਨ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ੧੪ ਰਤਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਅਰਥ ਇਹ ਹਨ।

੧. ਲੱਛਮੀ = ਭਗਤੀ
੨. ਮਣੀ = ਸ਼ਰਧਾ
੩. ਰੰਭਾ = ਸ਼ਾਂਤੀ
੪. ਸ਼ਰਾਬ = ਪ੍ਰੇਮ
੫. ਧਨਖ = ਧਰਮ
੬. ਧਨੰਤਰ = ਉੱਦਮ
੭. ਬਾਜ = ਮੁਕਤੀ/ਸੁਵਣ
੮. ਬਿਖ = ਨਿੰਦਿਆ
੯. ਧੇਨ = ਸੰਗਤ
੧੦. ਸ਼ਸਿ = ਵੈਰਾਗ
੧੧. ਕਲਪਤਰ = ਅਭਿਆਸ
੧੨. ਸੰਖ = ਕੀਰਤਨ
੧੩. ਅੰਮ੍ਰਿਤ = ਨਾਮ
੧੪. ਗਜ = ਨਾਮ ਦੀ ਮਸਤੀ

ਗੁਰਮੁਖ ਮਾਰਗ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੧੦੨ :- ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ, ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਕੀ ਸਬੰਧ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:- ਦੇਹਧਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਇਕੋ ਰੂਪ ਹਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸਬੰਧ ਹੈ।

ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ, ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਕੋ ਰੂਪ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਹ ਨਿਸਚਾ ਸਾਨੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਕਥਾ ਰਾਂਗੀ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ ਵਿਚਿ ਬਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਾਰੇ ॥
ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਹੈ ਸੇਵਕੁ ਜਨ ਮਾਨੈ ਪਰਤਖਿ ਗੁਰੂ ਨਿਸਤਾਰੇ ॥ ਆਦਿ ੯੮੨
ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਹੈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਬਣੀਐ ॥ ਆਦਿ ੩੦੪
ਨਾਨਕ ਸੋਧੇ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤ ਬੇਦ ॥ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਗੁਰ ਨਾਹੀ ਭੇਦ ॥ ਆਦਿ ੧੧੪੨
ਗੁਰ ਪਰਮੇਸਰੁ ਏਕੈ ਜਾਣ ॥ ਆਦਿ ੮੬੪

ਆਪਿ ਨਰਾਇਣ ਕਲਾ ਧਾਰਿ ਜਗ ਮਹਿ ਪਰਵਰਿਯਉ ॥
ਨਿਰੰਕਾਰਿ ਆਕਾਰੁ ਜੋਤਿ ਜਗ ਮੰਡਲਿ ਕਰਿਯਉ ॥ ਆਦਿ ੧੩੯੫
ਸਤਿਗੁਰ ਬਚਨ ਬਚਨ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਧਰੁ ਮੁਕਤਿ ਜਨਾਵੈਗੋ ॥ ਆਦਿ ੧੩੦੯
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਗੋਵਿੰਦ ਰੂਪ ॥ ਆਦਿ ੧੧੯੨
ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੁਰੂ ਹੈ ਨਾਨਕ ਭੇਦੁ ਨ ਭਾਈ ॥ ਆਦਿ ੪੪੨
ਗੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਸਿਉ ਲਾਇ ਪਿਆਰ ॥ ਐਥੈ ਓਥੈ ਏਹੁ ਆਧਾਰ ॥ ਆਦਿ ੧੩੩੫
ਗੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਵਸੈ ॥ ਦੂਖੁ ਦਰਦੁ ਸਭੁ ਤਾ ਕਾ ਨਸੈ ॥ ਆਦਿ ੧੩੪੦
ਸਾਚੀ ਬਾਣੀ ਮੀਠੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰ ॥ ਜਿਨਿ ਪੀਤੀ ਤਿਸੁ ਮੇਖੁ ਦੁਆਰ ॥ ਆਦਿ ੧੨੭੫
ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਬਾਣੀ ਸੁਣਤ ਨਿਹਾਲ ॥ ਬਿਨਸਿ ਗਏ ਬਿਖਿਆ ਜੰਜਾਲ ॥ ਆਦਿ ੧੩੪੦
ਗੁਰਬਾਣੀ ਲਾਗੇ ਤਿਨੁ ਹਥਿ ਚੜਿਆ ਨਿਰਮੋਲਕੁ ਰਤਨੁ ਅਪਾਰਾ ॥ ਆਦਿ ੪੪੨
ਇਕਾ ਬਾਣੀ ਇਕੁ ਗੁਰੁ ਇਕੋ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰਿ ॥ ਆਦਿ ੬੪੬

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੧੦੩ :- ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਫੁੱਟ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹਨ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ। ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਰਹਿਣਾ। ਰਾਜਸੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਨਿੰਦਾ। ਸਿੱਖ

ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਗੈਰ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ। ਸਿਮਰਨ ਭਜਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ। ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦਾ ਛੁਪਾਉਣਾ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੧੦੪ :- ਭਰਮ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਕੀ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ :- ਜੇਕਰ ਆਪਾਂ ਭਰਮ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਬਾਰੇ ਖੋਜ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕੀਮਤੀ ਸੁਆਸ ਐਵੇਂ ਹੀ ਵਿਅਰਥ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਇੰਨਾਂ ਹੀ ਫੁਰਨਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਾਡੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿੱਚ ਸੱਪ ਵੜ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਬੁੱਕਲ ਵਿੱਚੋਂ ਝਾੜ ਦੇਵੇ। ਜੇਕਰ ਆਪਾਂ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਜਾਈਏ ਕਿ ਇਹ ਸੱਪ ਕਿੱਥੋਂ ਆਇਆ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਆਇਆ। ਇਤਨੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸੱਪ ਨੇ ਡੰਗ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਡੰਗੇ ਹੋਏ ਦੇ ਇਲਾਜ ਵਾਸਤੇ ਭਟਕਦੇ ਫਿਰਾਂਗੇ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਰਮ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਝੱਟ ਪੱਟ ਅੰਦਰੋਂ ਕੱਢ ਦੇਵੇ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਵਿਹਾ ਕੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਾਂਗੇ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਦਵਾਨ ਤੋਂ ਸੁਣ ਲੈਣਾ ਜੀ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੧੦੫ :- ਜੋਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਚਿੱਤ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸ਼ਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ :- ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਰਟਨ ਕਰਨਾ ਭਾਵ ਜਿਆਦਾ ਤੁਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਰਹਿਣਾ, ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਪਠਣ ਕਰਨਾ, ਚਿਲੇ-ਫਿਲੇ ਕੱਢਣੇ, ਪਖੰਡ ਕਰਨਾ, ਬਹੁਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਬਣੀ ਰਹਿਣੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਅੰਤ ਲੈਣਾ, ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਅੰਤ ਲੈਣਾ, ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਟੋਹਣਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ੧੦੬:- ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਕੀ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ:-

ਜਦੋਂ ਸਿੰਘ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸੰਥਿਆ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੋਭਾ ਵਾਸਤੇ ਸਾਡੇ ਕੀ ਫਰਜ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਫਰਜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਤੱਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਨਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਤੱਕ ਰਣਸਿੰਗਾ ਅਤੇ ਸੰਖ ਬਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਨਗਾਰਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਖੇ ਚਾਲੂ

ਹੋਇਆ। ਸੰਮਤ ੧੬੬੫ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਲਾਇਆ। ਸੰਮਤ ੧੮੨੯ ਵਿੱਚ ਭੰਗੀਆਂ ਦੇ ਮਿਸਲ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਝੰਡਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਸੰਮਤ ੧੮੩੩ ਵਿੱਚ ਮਹਾਤਮਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾਸ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਦਾਸ ਉਦਾਸੀਆਂ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਉੜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਦੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾਈ। ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਰੰਗ ਕੇਸਰੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਨੀਯਤ ਕੀਤਾ। ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਥੱਲੇ ਲਾਹ ਕੇ ਚੋਲਾ ਬਦਲਣਾ ਮੁਹੱਲੇ ਅੱਗੇ ਫੜ ਕੇ ਤੁਰਨਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਜਥੇਦਾਰ ਬਾਬਾ ਨੈਣਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਰੰਗ ਬਸੰਤੀ ਰੱਖਿਆ। ਕਮਰਕਸਾ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਜਾਗਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ। ਜੋ ਕੌਮਾਂ ਆਪਣੇ ਵਜੂਦ ਤੋਂ ਹੀ ਮਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹੋਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕਦੇ ਖੜ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਨਿਸ਼ਾਨ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਉੱਚੇ ਝੂਲਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸੂਰਬੀਰ ਬਹਾਦਰ ਆਪਣੇ ਬਲ ਦੁਆਰਾ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਜੂਝ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣਾ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨਾਲ ਉੱਚਾ ਝੁਲਾਇਆ ਹੈ।

੧. ਥੜਾ - ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਥੜਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਨਿਆਰੇ ਰਹੇ।
ਜਬ ਲਗ ਖਾਲਸਾ ਰਹੇ ਨਿਆਰਾ ਤਬ ਲਗ ਤੇਜ ਦੀਓ ਮੈ ਸਾਰਾ ॥ (ਸਰਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ)
੨. ਸਤੰਭ ਦੇ ਬਸੰਤੀ ਰੰਗ ਬਾਰੇ - ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਤੰਭ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਬਸੰਤੀ ਰੰਗ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਦੁਨੀਆਦਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਮਰ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਬਣੀਦਾ ਹੈ।
੩. ਚੋਲੇ ਦੇ ਕੇਸਰੀ ਰੰਗ ਬਾਰੇ - ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚੋਲੇ ਦਾ ਗਾੜ੍ਹਾ ਕੇਸਰੀ ਰੰਗ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ।
੪. ਚੋਲਾ ਪਹਿਨਾਉਣ ਬਾਰੇ - ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਤੰਭ ਤੇ ਪਹਿਨਾਏ ਹੋਏ ਚੋਲੇ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਮਿਲੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕੱਪੜਾ ਪਹਿਨਣ ਕਰਕੇ ਗਰਮੀ ਸਰਦੀ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆਉਣ ਨਾਲ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਪਾਲਾ ਅਤੇ ਈਰਖਾ ਦੀ ਤਪਸ ਮਿਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
੫. ਚੋਲੇ ਦੀਆਂ ਗੰਢਾਂ ਬਾਰੇ - ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚੋਲੇ ਉਪਰ ਜੋ ਲੜੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਗੰਢਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਉਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਤਕੜੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਰੂਪੀ ਗੰਢ ਪਾਉ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਕੇਸਾਂ ਸੁਆਸਾਂ ਸੰਗ ਨਿਭੇ।
੬. ਖਿੱਚਾਂ ਬਾਰੇ - ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚੌਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਜੋ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਖਿੱਚਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਚੌਹਾਂ ਵਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਰ ਕੇ ਕਹਿ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ

ਇੱਥੇ ਖੱਤਰੀ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਸੂਦ, ਵੈਸ ਸਭ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਉਪਦੇਸ ਮਿਲੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆ ਨਾਲ ਵੀ ਸਬੰਧ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸਰ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜੇ ਰਹਾਂਗੇ। ਪਰਮੇਸਰ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟਣ ਨਾਲ ਜੂਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭਟਕਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

੭. ਫਰਲਾ - ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫਰਲਾ ਹੱਥ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੂਲ ਕੇ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਉ ਇੱਥੇ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਣ, ਭੁੱਖਿਆ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਅਤੇ ਦੁਖੀਆਂ ਦੇ ਦੁਖ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਜੇ ਸਰਣਿ ਆਵੈ ਤਿਸੁ ਕੰਠ ਲਾਵੈ ਇਹੁ ਬਿਰਦੁ ਸੁਆਮੀ ਸੰਦਾ ॥ (ਆਦਿ ੫੪੪)
੮. ਖੰਡਾ ਕਿਰਪਾਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ - ਫਰਲੇ ਉਪਰ ਖੰਡੇ ਅਤੇ ਕਿਰਪਾਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੰਗਤਾ ਨੂੰ ਮੇਟ ਕੇ ਜੋ ਸੇਵਾ ਕਰੇਗਾ ਉਸ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਹੋਵੇਗੀ।
੯. ਫਰਲੇ ਵਿੱਚ ੧ੳ ਦਾ ਚਿੰਨ - ਫਰਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ੧ੳ ਦਾ ਚਿੰਨ ਹੈ ਉਹ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਇੱਕ ਦਾ ਉਪਾਸ਼ਕ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹ ਹੀ ਇਸ ਰਸਤੇ ਦਾ ਰਾਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
੧੦. ਕਮਰਕਸਾ - ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕਮਰਕਸਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗਰੀਬ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਪਰਉਪਕਾਰ ਵਾਸਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਮਰਕਸਾ ਕਰੀ ਰੱਖੋ। ਕਮਰਕਸਾ ਤੋਂ ਭਾਵ ਆਲਸ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਰਹੋ।
੧੧. ਭੌਣੀ - ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਭੌਣੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਘੁੰਮਣ ਨਾਲ ਹੇਠਲੀ ਚੀਜ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਉਤਲੀ ਹੇਠਾਂ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਅਤੇ ਮੱਤ ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਕਰਕੇ ਨਿਮਰਤਾ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
ਆਪਸ ਕੇ ਜੋ ਜਾਣੈ ਨੀਚਾ ਸੋਊ ਗਨੀਐ ਸਭ ਤੇ ਊਚਾ ॥ (ਆਦਿ ੨੬੬)
੧੨. ਖੰਡੇ ਦੇ ਉਦਾਲੇ ਗੋਲ ਚੱਕਰ ਬਾਰੇ - ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਖੰਡੇ ਦੇ ਉਦਾਲੇ ਜੋ ਚੱਕਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਾਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਇਸ ਕਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਵੇਗਾ ਉਸ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੈਂਤਾਂ ਤੋਂ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸੀਤਾ ਜੀ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਲਛਮਣ ਜੀ ਨੇ ਕਾਰ ਕੱਢੀ ਸੀ।
੧੩. ਖੰਡੇ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਧਾਰ - ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਖੰਡੇ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਧਾਰ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਤੇ ਮੱਛਰ ਅਤੇ ਕੀੜੀ ਨਹੀਂ ਤੁਰ ਸਕਦੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁੱਛ ਹੰਗਤਾ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਇਸ ਮਾਰਗ ਦਾ ਪਾਠੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।
੧੪. ਖੰਡੇ ਦੀ ਨੋਕ - ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਖੰਡੇ ਦੀ ਨੋਕ ਜੋ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਹੈ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸਨਮੁਖ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਾਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ ਅੰਦਰ ਲੱਗੀ ਕੰਪਾਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਦਾ ਧਰੁ ਤਾਰੇ ਦੀ ਤਰਫ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ।

੧੫. ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਿਵੇਕਲਾ ਹੋਣਾ - ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਣੀ ਹੈ ਕਿ ਪਰਉਪਕਾਰ ਵਾਸਤੇ ਪਰਿਵਾਰਵਾਦ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਤੁਹਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇਗਾ।
੧੬. ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਤੰਭ ਸਿੱਧਾ ਲਾਉਣ ਬਾਰੇ - ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਤੰਭ ਜੋ ਬਿਲਕੁਲ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਣੀ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਧੇ ਚਲੋ। ਐਵੇਂ ਦੂਜਿਆ ਦੀ ਝਾਕ ਨਾ ਰੱਖੋ।
੧੭. ਖੰਡੇ ਦੀ ਚਮਕ - ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਖੰਡੇ ਦੀ ਚਮਕ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਣੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਮਨ ਨੂੰ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਮਾਜੇਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮਨ ਮੋਹ ਮਮਤਾ ਦੀ ਮੈਲ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਰਹੇਗਾ।
੧੮. ਰੱਸੀ ਬਾਰੇ - ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉਪਰ ਜੋ ਭੌਣੀ ਵਿਚ ਦੀ ਰੱਸੀ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਰੱਸੀ ਸੇਵਾਦਾਰ ਦੇ ਆਸਣ ਨੂੰ ਥੱਲੇ ਤੋਂ ਉਪਰ ਲਿਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਰੋਂ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਥੱਲੇ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਰੱਸੀ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਣੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਾਡੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰੇਮ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਆਸਰੇ ਅਸੀਂ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਆ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਭਾਵ ਅਸੀਂ ਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਭੁੱਲਾਂਗੇ ਨਹੀਂ।
੧੯. ਹੱਥੇ ਬਾਰੇ - ਜਦੋਂ ਸੇਵਾਦਾਰ ਆਪਣੇ ਆਸਣ ਦੇ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹੱਥੇ ਨੂੰ ਘੁਮਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਘੁਮਾਏ ਹੋਏ ਹੱਥੇ ਨਾਲ ਸੇਵਾਦਾਰ ਉੱਚੀ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਕੱਪੜਾ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹੰਗਤਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਦੂਜੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸਹਿਯੋਗ ਲੈਣਾ ਹੈ।
੨੦. ਆਸਣ ਬਾਰੇ - ਜਦੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਚੋਲਾ ਬਦਲਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਦੋਂ ਇਸ ਆਸਣ ਵਿਚ ਸੇਵਾਦਾਰ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹੱਥੇ ਨੂੰ ਘੁਮਾ ਕੇ ਆਸਣ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪੂਰੀ ਉਚਾਈ ਤੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਲੱਗੇ ਖੰਡੇ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਚੋਲਾ ਸਜਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਸਾਰੇ ਚੋਲੇ ਨੂੰ ਬਦਲਦਾ ਹੋਇਆ ਗੰਢਾਂ ਮਾਰਦਾ ਹੋਇਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਥੜ੍ਹੇ ਤੇ ਆ ਕੇ ਉਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਆਸਣ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਣੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਆਲਸ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਪਰਉਪਕਾਰ ਬਿਨਾ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਨਹ ਬਿਲੰਬ ਧਰਮੰ ਬਿਲੰਬ ਪਾਪੰ ॥ (ਆਦਿ ੧੩੫੪)